

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η συμβολή της δημόσιας πολιτικής / σχεδιασμού στην εξέλιξη ή στασιμότητα ενός τόπου (case study): Μελέτη περίπτωσης της Σπάρτης»

«The contribution of public policy / planning to the evolution or stagnation of a place (case study): Case study of Sparta»

Ημερομηνία Προφορικής Εξέτασης: 29/03/2024

Φοιτητής: Βασίλειος Σταθάκος (Α.Μ.: 8085202201041)

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Καθηγητής . . . . ., Γεωργόπουλος Ευστράτιος (Επιβλέπων)

Καθηγητής . . . . ., Τσέκος Θεόδωρος (Μέλος Επιτροπής)

Καθηγήτρια . . . . ., Μπιτσάνη Ευγενία (Μέλος Επιτροπής)

Καλαμάτα 2024

Αφιέρωση

Αφιερώνω την παρούσα Διπλωματική Εργασία μου σε ένα πρόσωπο που έφυγε λίγες μέρες πριν από της ζωή, την γειτόνισσά μου Πηνελόπη Χριστάκου, που το διάβασμα κι η μετάδοση της γνώσης ήταν σκοπός ζωής και το χαμόγελο και ο καλός λόγος η ταυτότητά της. Δίνοντας μάχη με την επάρατη νόσο έφυγε με την συνήθη φράση: «όλα καλά όλα ανθηρά !!!!» Αποτέλεσε κινητήριο δύναμή για μένα στο ταξίδι αυτό, αλλά δυστυχώς δεν πρόλαβε να με δει να φτάνω στον προορισμό...

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, τους συναδέλφους και τους φίλους μου για τη στήριξή τους κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών. Θα ήθελα ακόμη να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ευστράτιο Γεωργόπουλο για τις επισημάνσεις του, οι οποίες συνέβαλαν στην πραγματοποίηση της διπλωματικής μου εργασίας καθώς και στο σύνολο των καθηγητών μου για την γνώση και τις εμπειρίες που αποκόμισα κατά την διάρκεια των σπουδών μου.

Υπεύθυνη Δήλωση:

Οι υπογράφων Σταθάκος Βασίλειος, βεβαιώνω ότι το ακόλουθο έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη πτυχιακή εργασία για την λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση, του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, με τίτλο: «Η συμβολή της δημόσιας πολιτικής / σχεδιασμού στην εξέλιξη ή στασιμότητα ενός τόπου (case study): Μελέτη περίπτωσης της Σπάρτης» είναι αποκλειστικά έργο δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που εμπεριέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές και έχουν αναφερθεί καταλλήλως οπού ήταν απαραίτητο. Επιπλέον, τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, θα μου αφαιρεθεί ανά πάσα στιγμή ο τίτλος.

Ο υπογράφων

Σταθάκος Βασίλειος

27/02/2024

Περιεχόμενα

«Η συμβολή της δημόσιας πολιτικής / σχεδιασμού στην εξέλιξη ή στασιμότητα ενός τόπου (case study): Μελέτη περίπτωσης της Σπάρτης».....	Error! Bookmark not defined.
Αφιέρωση	2
Ευχαριστίες.....	Error! Bookmark not defined.
Λίστα γραφημάτων	7
Λίστα πινάκων	8
Περίληψη.....	9
Abstract	10
Εισαγωγή	11
Κεφάλαιο 1: Ιστορική Ανασκόπηση.....	13
1.1.Ιστορία της πόλεως.....	13
1.1.1.Αρχαία ιστορία της πόλης.....	14
1.1.2.Σύγχρονη ιστορία	16
Κεφάλαιο 2. Κοινωνικοοικονομικοί και αναπτυξιακοί παράγοντες	18
2.1.Δημόσια πολιτική και βιώσιμη ανάπτυξη	18
2.2.Οικονομική ανάπτυξη της πόλης	19
2.3. Δείκτες ανάπτυξης, απασχόλησης, κοινωνικής ευημερίας.....	21
Κεφάλαιο 3. Διοικητικές Αποφάσεις και Αποτελεσματικότητα πολιτικών.....	24
Κεφάλαιο 4. Συμμετοχή του Κοινού στη Διοίκηση, εξέλιξη και μελλοντικές προοπτικές	26

4.1. Συμμετοχή του κοινού στη διαμόρφωση της δημόσιας πολιτικής στο Δήμο Σπάρτης και σύγκριση με άλλα αστικά κέντρα	26
4.2.Πιθανές αιτίες για τη στασιμότητα ή την εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής σε ποικίλους τομείς.....	27
Κεφάλαιο 5. Μεθοδολογία	28
5.1.Μεθοδολογία ποσοτικής έρευνας	28
5.1.1.Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα.....	28
5.1.2.Δείγμα της έρευνας.....	28
5.1.3.Ερευνητικό εργαλείο	29
5.1.4.Συλλογή δεδομένων	29
5.1.5.Ανάλυση δεδομένων.....	30
5.2.Ποιοτική έρευνα.....	30
Κεφάλαιο 6. Αποτελέσματα	33
6.1.Ποσοτική έρευνα.....	33
Αποτελέσματα της έρευνας	33
6.2.Ποιοτική έρευνα.....	51
1.ΚΟΙΝΩΝΙΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	52
2.ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΩΝ.....	57
3.ΣΤΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	59
4.ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ.....	62

5.ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	65
6. ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΜΠΟΔΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	72
7.ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΠΟΛΕΙΣ	76
8.ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΔΕΚΑΤΙΑΣ	78
Κεφάλαιο 7. Συμπεράσματα και συζήτηση.....	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	89
Προτάσεις εν κατακλείδι	88
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ.....	94
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	124
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ΄ ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ.....	127

Λίστα γραφημάτων

Γράφημα 1 Ποιο είναι το φύλο σας	34
Γράφημα 2. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε	35
Γράφημα 3 Σε ποιον τομέα απασχολείστε	36
Γράφημα 4 Ποια η σχέση σας με την πόλη της Σπάρτης.....	37
Γράφημα 5 Αποτελεί η Σπάρτη μία ανεπτυγμένη πόλη με βάση τις δυνατότητες τις.....	38
Γράφημα 6 Είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου	39
Γράφημα 7. Θεωρείτε αποτελεσματικές τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την ανάπτυξη της πόλης	40
Γράφημα 8 Συμμετέχει το κοινό στη διακυβέρνηση της πόλη.....	41
Γράφημα 9 Θεωρείτε ότι η πόλη βρίσκεται σε αναπτυξιακή πορεία	42
Γράφημα 10 Αναμένετε ότι η πόλη θα αναπτυχθεί έντονα στην επόμενη πενταετία.....	43
Διάγραμμα 11 Επηρεάζουν οι πολιτικές αποφάσεις την ανάπτυξη της Σπάρτης	44
Διάγραμμα 12 Υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τις αναπτυξιακές πολιτικές με την αλλαγή των κυβερνήσεων στην πόλη	45
Γράφημα 13 Υπάρχει συνεργασία στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης	46
Γράφημα 14 Τι θα προτείνατε σε πολιτικό επίπεδο για την ανάπτυξη της πόλη.....	47
Γράφημα 15 Διαφοροποίηση ως προς τον τομέα απασχόλησης	51

Λίστα πινάκων

Πίνακας 1 Ποιο είναι το φύλο σας.....	33
Πίνακας 2 Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε.....	34
Πίνακας 3 Σε ποιον τομέα απασχολείστε.....	35
Πίνακας 4 Ποια η σχέση σας με την πόλη της Σπάρτης	36
Πίνακας 5 Αποτελεί η Σπάρτη μία ανεπτυγμένη πόλη με βάση τις δυνατότητες τις	38
Πίνακας 6 Είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου	39
Πίνακας 7. Θεωρείτε αποτελεσματικές τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την ανάπτυξη της πόλης	40
Πίνακας 8 Συμμετέχει το κοινό στη διακυβέρνηση της πόλη	41
Πίνακας 9 Θεωρείτε ότι η πόλη βρίσκεται σε αναπτυξιακή πορεία	42
Πίνακας 10 Αναμένετε ότι η πόλη θα αναπτυχθεί έντονα στην επόμενη πενταετία	43
Πίνακας 11 Επηρεάζουν οι πολιτικές αποφάσεις την ανάπτυξη της Σπάρτης.....	44
Πίνακας 12 Υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τις αναπτυξιακές πολιτικές με την αλλαγή των κυβερνήσεων στην πόλη	45
Πίνακας 13 Υπάρχει συνεργασία στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης.....	45
Πίνακας 14 Τι θα προτείνατε σε πολιτικό επίπεδο για την ανάπτυξη της πόλη	47
Πίνακας 15 Έλεγχος t-test ως προς το φύλο	48
Πίνακας 16 Συσχετίσεις Pearson ως προς την ηλικία.....	49
Πίνακας 17 Έλεγχος Kruskal-Wallis ως προς την σχέση με την πόλη και τον τομέα απασχόλησης	50

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει κατά πόσο η δημόσια πολιτική και ο σχεδιασμός διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη ή και τη στασιμότητα της πόλης της Σπάρτης, μέσα από ποιοτικές αλλά και ποσοτικές μεθόδους. Από την ποσοτική έρευνα αναδείχθηκε πως οι πολίτες της Σπάρτης διαφωνούν ως προς το ότι η Σπάρτη αποτελεί μια ανεπτυγμένη πόλη με βάση τις δυνατότητες της και πως είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου. Επιπλέον, θεωρούν αποτελεσματικές τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την ανάπτυξη της πόλης, ενώ σε μέτριο βαθμό υποστηρίζουν πως συμμετέχει το κοινό στην διακυβέρνηση. Τέλος, οι περισσότεροι ερωτώμενοι διαφωνούν πως υπάρχει συνεργασία στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, κάτι το οποίο και θα πρότειναν σε πολιτικό επίπεδο για την ανάπτυξη της πόλης. Ως προς την ποιοτική έρευνα, η οποία ανέλυσε τις απόψεις διατελεσάντων εκπροσώπων των πολιτών στην τοπική αυτοδιοίκηση, διαπιστώθηκε πως γενικότερα αναγνωρίζουν σημαντικές αδυναμίες ως προς την αποτελεσματικότητα και την υλοποίηση των πολιτικών αποφάσεων, αναγνωρίζοντας πως λόγω των προβλημάτων σε επίπεδο διοίκησης, η πόλη δεν αξιοποιείται όσο θα έπρεπε.

Λέξεις Κλειδιά: Σπάρτη, μελέτη περίπτωσης, εξέλιξη, στασιμότητα, δημόσια πολιτική

Abstract

The aim of this research was to investigate whether public policy and planning play an important role in the development or stagnation of the city of Sparta, through qualitative and quantitative methods. The quantitative research revealed that the citizens of Sparta disagree that Sparta is a developed city based on its potential and that it is developed compared to other cities in the Peloponnese. Furthermore, they consider the policies implemented for the development of the city to be effective, while to a moderate extent they support public participation in governance. Finally, most respondents disagree that there is cooperation in the context of multi-level governance, which is something they would propose at the political level for the development of the city. As for the qualitative research, which analysed the views of former citizen representatives in local government, it was found that in general they recognize significant weaknesses in the effectiveness and implementation of political decisions, recognizing that due to problems at the administrative level, the city is not utilized as much as it should be.

Keywords: Sparta, case study, evolution, stagnation, public policy

Εισαγωγή

Η Δημόσια πολιτική (Λαδή & Νταλάκου, 2010) και η δημόσια διοίκηση (Μακρυδημήτρης & Πραβίτα, 2013) αποτελούν σημαντικότετους παράγοντες για την τοπική ανάπτυξη. Η παρούσα εργασία, πρόκειται να εστιάσει συγκεκριμένα στην ανάπτυξη της πόλης της Σπάρτης και να διερευνήσει πως η δημόσια πολιτική και ο σχεδιασμός διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη ή και τη στασιμότητα ενός τόπου. Με στόχο τη διερεύνηση του προαναφερθέντος ζητήματος εξετάστηκε συγκεκριμένα η περίπτωση της πόλης της Σπάρτης, μέσα από ποιοτικές αλλά και ποσοτικές μεθόδους.

Οι επιμέρους στόχοι της έρευνας περιλαμβάνουν τους ακόλουθους στόχους:

- να διερευνηθούν ιστορικά γεγονότα και πολιτικές αποφάσεις που επηρέασαν την ανάπτυξη και τη στασιμότητα της πόλης
- να αναλυθούν κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες καθώς και δείκτες ανάπτυξης και ευημερίας που διαμορφώνουν την εικόνα της πόλης της Σπάρτης
- να διερευνηθεί η αλληλεξάρτηση με το κοινό και οι προοπτικές ανάπτυξης της πόλης

Η έρευνα πρόκειται να αναπτυχθεί με έναν συνδυασμό μεθόδων. Πιο συγκεκριμένα πρόκειται να πραγματοποιηθεί βιβλιογραφική ανασκόπηση, ποιοτική έρευνα μέσω συνέντευξης αλλά και ποσοτική έρευνα, μέσα από τον διαμοιρασμό ερωτηματολογίων και τη στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων.

Τα ερευνητικά ερωτήματα γύρω από τα οποία στρέφεται περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Ποια ιστορικά γεγονότα και πολιτικές αποφάσεις που επηρέασαν την ανάπτυξη και / ή τη στασιμότητα της πόλης της Σπάρτης σε συγκεκριμένους τομείς στη σύγχρονη ιστορία της;
- Ποιοι κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες επηρεάζουν την ανάπτυξη ή τη στασιμότητα της πόλης και τους δείκτες ανάπτυξης και ευημερίας των πολιτών;
- Ποια η αλληλεπίδραση πολιτών και δημόσιας διοίκησης και ποια τα αποτελέσματα της σύγκρισης με άλλες αντίστοιχου μεγέθους πόλεις της Ελλάδας
- Ποιες οι προοπτικές ανάπτυξης της πόλης;

Κεφάλαιο 1: Ιστορική Ανασκόπηση

1.1.Ιστορία της πόλεως

Η Σπάρτη αποτελεί μία ελληνική πόλη με εξαιρετική φυσική ομορφιά και ιστορία. Η Σπάρτη απέκτησε ήδη από την αρχαιότητα ανάλογες διαστάσεις με τις πόλεις-κράτη Αθήνα και Θήβα υποτάσσοντας την κοντινή περιοχή της Μεσσηνίας. Ενώ η Σπάρτη αφομοίωσε αυτόν τον πληθυσμό, απέφυγε να ενσωματώσει τους ηττημένους Μεσσηνίους στην κοινωνία της (Πενταφρονίμου, 2021).

Συνεπώς, η σπαρτιατική κοινωνία είχε μία διαστρωμάτωση σε διακριτά κοινωνικά στρώματα, με τα υποταγμένα άτομα να στερούνται τα πολιτικά προνόμια και την ιδιότητα του πολίτη. Οι είλωτες ήταν μια υποομάδα που είχε ακόμη χαμηλότερη κοινωνική θέση από τον κατακτημένο πληθυσμό. Οι είλωτες ήταν επιφορτισμένοι με αγροτικές εργασίες και άλλες κοπιώδεις δραστηριότητες που στήριζαν ουσιαστικά την σπαρτιατική κοινωνία σε οικονομικό επίπεδο (Brown, 2023).

Οι Σπαρτιάτες πολίτες είχαν ανάγκη από αυτή την υποστήριξη καθώς ήταν απόλυτα αφοσιωμένοι στην προετοιμασία τους για τον πόλεμο, ώστε να είναι σε θέση, όταν αυτό χρειαστεί να υπερασπιστούν την πατρίδα τους. Η Σπάρτη κυβερνιόταν από δύο μονάρχες, ο καθένας από τους οποίους ανήκε σε ξεχωριστή γενιά. Η ρύθμιση αυτή προέβλεπε ότι σε περίπτωση που ο ένας μονάρχης ξεκινούσε στρατιωτική εκστρατεία, ο άλλος μπορούσε να διατηρήσει τη διακυβέρνηση της πόλης. Το συμβούλιο των πρεσβύτερων παρείχε συμβουλές στους μονάρχες, ενώ παράλληλα εκπλήρωνε ρόλο δικαστή και οργάνωνε δημόσιες συνεδριάσεις.

Η συμμετοχή του στρατού ήταν ζωτικής σημασίας για την πόλη-κράτος της Σπάρτης. Τα αγόρια ξεκινούσαν την εκπαίδευσή τους για τον πόλεμο, όταν έφταναν μόλις στην ηλικία των επτά ετών. Εκεί διέμεναν μαζί με συνομηλίκους της αντίστοιχης ηλικίας. Ο σκοπός ήταν να προετοιμαστούν για τις απαιτήσεις της στρατιωτικής θητείας. Οι στρατιώτες εκπαιδεύονταν από τόσο μικροί για να γίνουν οπλίτες, καθώς ο σπαρτιατικός στρατός φημιζόταν για την ικανότητά του (Σωτηρίου, 2023).

Η Σπάρτη συμμετείχε σε συγκρούσεις τόσο με εξωτερικούς όσο και με Έλληνες εχθρούς. Παρ' όλα αυτά, το 480 π.Χ., η Σπάρτη σχημάτισε συμμαχία με την Αθήνα προκειμένου να αποτρέψει την εισβολή του Πέρση βασιλιά Ξέρξη στην Ελλάδα. Λίγο αργότερα, οι δύο πόλεις συγκρούστηκαν κατά τη διάρκεια των Πελοποννησιακών Πολέμων (460 έως 446 π.Χ. και 431 έως 404 π.Χ.), καθώς και του Κορινθιακού Πολέμου (396 έως 387 π.Χ.) (Brown, 2023).

1.1.1.Αρχαία ιστορία της πόλης

Η Σπάρτη, στην κλασική αρχαιότητα, ήταν μία από τις σημαντικότερες πόλεις-κράτη στην Ελλάδα, μαζί με την Αθήνα. Η άνοδος της αποδόθηκε κυρίως στην πολιτικοστρατιωτική της κυριαρχία κατά την πρώιμη αρχαϊκή εποχή, στην αυστηρή τήρηση της πειθαρχίας και στην τάξη των ειλότων, που αποτέλεσε τη βάση της οικονομίας της, επιτρέποντας ταυτόχρονα στους Σπαρτιάτες να ασχολούνται ενεργά και μόνο με την πόλη τους και συγκεκριμένα με την άμυνά της (Πενταφρόνιμου, 2021).

Η πόλη έφτασε στο απόγειό της μετά τον θρίαμβό της στον Πελοποννησιακό Πόλεμο εναντίον της Αθήνας, κατά τη διάρκεια του οποίου εδραίωσε την ηγεμονία της και άσκησε σημαντική επιρροή σε σημαντικό τμήμα του αρχαίου ελληνικού κόσμου. Ωστόσο, η κυριαρχία της έφτασε στο τέλος της όταν ηττήθηκε από τους Θηβαίους το 371 π.Χ. στα Λεύκτρα και ξανά το 362 π.Χ. στη Μαντινεία. Αυτές οι ήττες είχαν ως αποτέλεσμα την απώλεια της δύναμής της, και

με την εμφάνιση του βασιλείου της Μακεδονίας, άρχισε να έχει λιγότερο σημαντική θέση στην αρχαία Ελλάδα. Παρ' όλα αυτά, ακόμη και εν μέσω της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, παρέμεινε σημαντικός πόλος έλξης κυρίως για ιστορικούς λόγους (Ρουμελιώτης, 2016).

Η πόλη ιδρύθηκε αρχικά από τους κατοίκους της Βοιωτίας που μετανάστευσαν από την Κεντρική Ελλάδα στην Πελοπόννησο λόγω υπερπληθυσμού. Η στρατιωτική ανδρεία της Σπάρτης μπορεί να αποδοθεί στο σύστημα της αγωγής των Σπαρτιατών, το οποίο καθιερώθηκε από τον Λυκούργο και ήταν ασυναγώνιστο στην Αρχαία Ελλάδα. Το σύστημα αυτό αποτελούσε παράδειγμα της αποκλειστικής εστίασης των Σπαρτιατών σε στρατιωτικά θέματα. Οι γονείς μεγάλωναν το αγόρι μέχρι να φτάσει στην ηλικία των επτά ετών, οπότε και το σπαρτιατικό κράτος αναλάμβανε την υποχρέωση να το αναθρέψει και να το διαμορφώσει σε πολεμιστή (Πενταφρόνιμου, 2021).

Τα παιδιά μάθαιναν να μάχονται, ανέπτυσαν δεξιότητες επιβίωσης, μάθαιναν να ζουν λιτά και με λιγιστό φαγητό και γενικότερα να ζουν με λακωνικό τρόπο μέχρι την ηλικία των 20 ετών. Ο σπαρτιατικός στρατός διέθετε απaráμιλλη στρατιωτική ικανότητα, καθιστώντας την Σπάρτη την πιο σημαντική στρατιωτική δύναμη στον αρχαίο κόσμο. Η αυστηρή πειθαρχία και η εκτεταμένη εκπαίδευσή των Σπαρτιατών τους επέτρεψαν να εξισορροπήσουν το αριθμητικό τους μειονέκτημα. Η μάχη των Θερμοπυλών, που έλαβε χώρα το 480 π.Χ., είναι ευρέως γνωστή παγκοσμίως και αποτελεί παράδειγμα της ανδρείας των Σπαρτιατών. Σε αυτή τη μάχη, μια μικρή δύναμη αποτελούμενη από 300 Σπαρτιάτες, Θεσπιείς και Θηβαίους, με επικεφαλής τον βασιλιά Λεωνίδα της Σπάρτης, αντιστάθηκε γενναία στον τεράστιο περσικό στρατό. Παρά την αριθμητική τους υπεροχή και την αντιμετώπιση ανώτερου οπλισμού και στρατιωτικής τακτικής, οι στρατιώτες της σπαρτιατικής φάλαγγας προκάλεσαν σημαντικές απώλειες στον εχθρό (Cartledge, 2006).

Στην ύστερη περίοδο της αρχαιότητας, η Σπάρτη, η Αθήνα, η Θήβα και η Περσική Αυτοκρατορία ήταν οι πρωταρχικοί ανταγωνιστές που ανταγωνίζονταν για τον έλεγχο στην ευρύτερη περιοχή του ελλαδικού χώρου. Η Σπάρτη θριάμβευσε επί πολλών σημαντικών ελληνικών πόλεων-κρατών και διεκδίκησε με επιτυχία τον έλεγχο επί των αθηναϊκών ναυτικών δυνάμεων (Πενταφρόνιμου, 2021).

Μετά την αποφασιστική ήττα της από τους Θηβαίους στη μάχη των Λεύκτρων το 371 π.Χ., η Σπάρτη υπέστη σημαντικές απώλειες που δεν μπόρεσε να αναπληρώσει. Επιπλέον, η στάση της να αρνείται να συνάψει συμμαχίες με άλλες ελληνικές πόλεις-κράτη, εκτός αν κατείχε ηγετική θέση, είχε ως αποτέλεσμα τη μερική αποξένωσή της από την υπόλοιπη Ελλάδα. Παρ' όλα αυτά, η Σπάρτη διατήρησε την τρομερή της για δύο επιπλέον αιώνες, και ακόμη και στα χρόνια της παρακμής της, υπερασπιζόταν τον εαυτό της ως προστάτη του ελληνισμού, υποστηρίζοντας το αήττητο της απέναντι σε κάθε πιθανό κατακτητή (Πενταφρόνιμου, 2021).

Κεντρικό στοιχείο της σπαρτιατικής κοινωνίας ήταν η αυστηρή τήρηση νόμων, καθώς το νομικό σύστημα στην Αρχαία Σπάρτη κατείχε την απόλυτη εξουσία και επεδίωκε να δημιουργήσει μια κοινότητα αφοσιωμένων πολεμιστών και υποδειγματικών πολιτών. Η ικανότητα της Σπάρτης να διατηρεί το μακροβιότερο σύνταγμα και την πολιτική σταθερότητα μπορεί να αποδοθεί στην τήρηση των νόμων που θέσπισε ο Λυκούργος, ο πρώτος νομοθέτης και ιδρυτής του πολιτικού συστήματος. Η σημασία της θρησκείας στη σπαρτιατική κοινωνία είναι εμφανής από την πληθώρα ναών, ιερών και ταφικών μνημείων, πολλά από τα οποία έχουν λατρευτικό χαρακτήρα καθώς και μέσα από το πλήθος εορτών (Φέσσα, 2021).

1.1.2. Σύγχρονη ιστορία

Καθ' όλη τη διάρκεια της βυζαντινής εποχής, η πόλη κατοικούνταν παρά την εμφάνιση σεισμών και τις εισβολές των Γόθων και των Βανδάλων. Ωστόσο, προς το τέλος της βασιλείας

του Ιουστινιανού, η πόλη τελικά εγκαταλείφθηκε. Η θέση της πόλης θεωρείται ευάλωτη λόγω της σημαντικής απόστασής της από το λιμάνι. Ως αποτέλεσμα, η πόλη μεταφέρθηκε και ιδρύθηκε η Μονεμβασιά, οδηγώντας στην αναδιάταξη των γύρω κοινοτήτων (Φέσσα, 2021).

Στη σύγχρονη εποχή, η Σπάρτη γνώρισε πολλαπλές εξεγέρσεις κατά των Οθωμανών, αλλά οι εξεγέρσεις αυτές ήταν τελικά ανεπιτυχείς. Οι Οθωμανοί, μέχρι το 1800, κατάφεραν να νικήσουν με επιτυχία τόσο τους Έλληνες όσο και τους Ενετούς. Το 1821, η Σπάρτη πραγματοποίησε μια εξέγερση με τη βοήθεια των επαναστατημένων Μανιατών. Στη συνέχεια, το 1834, κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Όθωνα, η Σπάρτη ανοικοδομήθηκε ως μια σύγχρονη πόλη, που χαρακτηρίζεται από το καλά σχεδιασμένο πολεοδομικό σχέδιο και τις ιστορικές δομές της (Πενταφρόνιμου, 2021).

Η νέα αρχή για τη δημιουργία της σημερινής πόλης, εντοπίζεται πίσω, στα 1834, όταν μετά από διάταγμα του βασιλιά Όθωνα, εκπονήθηκε ένα νέο πολεοδομικό σχέδιο της πόλης από τον Βαυαρό αρχιτέκτονα Stauffert, που βασίστηκε στο Ιπποδάμειο σύστημα όσον αφορά την οικιστική χάραξη.

Ο βασιλιάς Όθωνας επανίδρυσε τη Σπάρτη το 1834 μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας, καθιστώντας την πρώτη ελληνική πόλη που είχε καλά οργανωμένο πολεοδομικό σχεδιασμό, με αποτέλεσμα φαρδείς δρόμους και τεράστιες πλατείες. Η Σπάρτη σήμερα βρίσκεται στους ανατολικούς πρόποδες της οροσειράς του Ταϋγέτου, νότια της αρχαίας πόλης της Σπάρτης και κοντά στη δεξιά όχθη του ποταμού Ευρώτα. Περιβάλλεται στα νοτιοδυτικά από την υψηλότερη κορυφή της Πελοποννήσου, τον Ταϋγετο (2.407 μ.), και στα ανατολικά από την οροσειρά του Πάρνωνα (1.961 μ.) που καλύπτεται από έλατα και άλλα δέντρα (Πενταφρόνιμου, 2021).

Κεφάλαιο 2. Κοινωνικοοικονομικοί και αναπτυξιακοί παράγοντες

2.1. Δημόσια πολιτική και βιώσιμη ανάπτυξη

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μια μέθοδος σχεδιασμού που αποσκοπεί στη συμφιλίωση των κοινωνικών και οικονομικών απαιτήσεων των σημερινών και μελλοντικών ανθρώπινων γενεών με τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. Τα θεμέλια της βιώσιμης ανάπτυξης έχουν τις ρίζες τους στη σύγχρονη διαχείριση των φυσικών πόρων, στα κινήματα διατήρησης και περιβαλλοντισμού του 20ού αιώνα και στις προοδευτικές προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης (Baker, 2015).

Οι θεμελιώδεις ιδέες της βιώσιμης ανάπτυξης καθορίστηκαν κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον το 1972, που είναι γνωστή ως Διάσκεψη της Στοκχόλμης. Η διάσκεψη καθόρισε ότι η συνεχιζόμενη βιομηχανική πρόοδος είναι αναπόφευκτη και ευεργετική, ενώ τόνισε ότι όλοι οι πολίτες του πλανήτη έχουν καθήκον να διαφυλάξουν το περιβάλλον. Το 1987, η υπό την αιγίδα του ΟΗΕ Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη εξέδωσε την Έκθεση Μπρούντλαντ, γνωστή και ως "Το κοινό μας μέλλον" (Kulik, 2024).

Η έκθεση αυτή εισήγαγε την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης ως ανάπτυξη που ικανοποιεί τις σημερινές ανάγκες χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες, και περιέγραψε στρατηγικές για την επίτευξή της (Elliott, 2012). Κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη το 1992, ευρέως γνωστή ως Διάσκεψη Κορυφής της Γης, η Ατζέντα 21 έγινε αποδεκτή από περισσότερες από 178 χώρες. Αυτή η ατζέντα περιέγραφε λεπτομερώς τις παγκόσμιες προσεγγίσεις για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος και την προώθηση της

βιώσιμης ανάπτυξης. Η βιώσιμη ανάπτυξη έχει γίνει έκτοτε θεμελιώδης έννοια και στόχος στη διεθνή αναπτυξιακή πολιτική (Kulik, 2024).

Η δημόσια πολιτική περιλαμβάνει προτάσεις, αποφάσεις και ένα σύνολο στοιχείων που διαμορφώνουν το ρυθμιστικό πλαίσιο όπως νόμοι, κανονισμοί, κατευθυντήριες γραμμές και ενέργειες για την διαμόρφωση στρατηγικών προγραμμάτων. Μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στη διαμόρφωση της βιώσιμης ανάπτυξης σε έναν τόπο, μέσω της εφαρμογής κατάλληλων μέτρων για τον τόπο (Λαδή et al., 2010).

2.2.Οικονομική ανάπτυξη της πόλης

Η οικονομία της πόλης της Σπάρτης βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην αγροτική ανάπτυξη, παρά το γεγονός ότι ο τόπος έχει προοπτικές για τουριστική ανάπτυξη. Μετά τον κορονοϊό, έγιναν συντονισμένες προσπάθειες για την προώθηση του τουρισμού και την Αγροτική και Οικονομική Ανάπτυξη της περιοχής μας, μέσα από τη δημιουργία «Συνδέσμου Αγροτικών Επιχειρήσεων Σπάρτης», την συμμετοχή σε προγράμματα, την προώθηση του brand name της πόλης και της ενίσχυσης της παρουσίας της σε διεθνές πεδίο (Ζορμπαλάς, 2020).

Ιδιαίτερη στήριξη, έχει δοθεί εκ μέρους των δημοτικών αρχών στην προώθηση των τοπικών προϊόντων, μέσα από τοπικούς θεσμούς και διοργανώσεις, όπως οι ακόλουθες:

1. “Γιορτή της Ελιάς και του Λαδιού” στη Σελασσία
2. Αστική Μη-Κερδοσκοπική Εταιρεία «Γιορτή Ελιάς και Λαδιού»
3. Γιορτή του Κάστανου στην Άρνα
4. Γιορτή του Τσίπουρου στο Γεωργίτσι
5. πρωτοβουλία lolivers.org

Επίσης, το σήμα του τύπου Made inSparta 300/2500 προωθήθηκε ως διακριτικό για την προώθηση της τοπικής ταυτότητας των εξαγόμενων προϊόντων.

Στα προϊόντα τα οποία παράγονται και προωθούνται στην Σπάρτη περιλαμβάνονται: ελαιόλαδο, οι επιτραπέζιες ελιές, τα πορτοκάλια και οι χυμοί εσπεριδοειδών, κρασιά και τσίπουρα, μπύρα, μέλι, ζυμαρικά (τραχανάδες και χυλοπίτες), χοιρινά-παστά, παξιμάδια, τυροκομικά, γλυκά κουταλιού, τσάι, κάστανα-καρύδια, φραγκόσυκα, πέστροφες, δερμοκαλλυντικά και κεραλοιφές από βότανα, όπως (Ζορμπαλάς, 2020):

1. Αφροζυλιά
2. Αχιλεία
3. Βάλσαμο/Υπερικό
4. Γεράνι
5. Θυμάρι
6. Κρίταμο
7. Ρίγανη
8. Τσουκνίδα
9. Φασκόμηλο
10. Φραγκόσυκο
11. Χαμομήλι

Η πόλη και ο νομός έχουν μεσογειακό κλίμα με θερμούς χειμώνες, άφθονες βροχοπτώσεις και μέση ετήσια θερμοκρασία 17,4 βαθμούς Κελσίου. Τα καλοκαίρια χαρακτηρίζονται από ζεστό, ξηρό καιρό που διαρκεί για μεγάλο χρονικό διάστημα. Το ήπιο κλίμα της περιοχής και το όξινο έδαφος πλούσιο σε θρεπτικά συστατικά και πολυφαινόλες υποστηρίζουν την καλλιέργεια ελιών και πορτοκαλιών, τα οποία αποτελούν τα κύρια γεωργικά προϊόντα λόγω των μοναδικών ποικιλιών που ευδοκιμούν σε αυτή την περιοχή. Τα τοπικά προϊόντα αποτελούνται από το φημισμένο ελαιόλαδο και τις ελιές, συγκεκριμένα τις ποικιλίες Καλαμών και Κορωνέικη, μαζί με τα πορτοκάλια Βαλένθια, την κορυφαία ποικιλία στην εθνική παραγωγή, και τα Ναβαλίνια. Η περιοχή εξάγει επίσης ελιές και πορτοκάλια σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η

Γερμανία. Πολυάριθμοι γεωργικοί συνεταιρισμοί της περιοχής βασίζονται αποκλειστικά στην παραγωγή βρώσιμων ελιών και ελαιολάδου (Πενταφρόνιμου, 2021).

Η Σπάρτη είναι παγκοσμίως γνωστή για την ιστορική της σημασία, τον αρχαίο σπαρτιατικό πολιτισμό και τους πολεμιστές της. Ήταν μια εξέχουσα στρατιωτική δύναμη γνωστή για την πειθαρχία και τη γενναιότητά της. Σε κοντινή απόσταση βρίσκεται ο Μυστράς, μια ποικιλόμορφη πόλη που υπήρξε πρωτεύουσα του βυζαντινού δεσποτάτου και έχει αναγνωριστεί ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Η πόλη διαθέτει επίσης ένα εντυπωσιακό αρχαιολογικό μουσείο και το Μουσείο Ελιάς και Ελληνικού Λαδιού του Ομίλου Πειραιώς (Πενταφρόνιμου, 2021).

Δυστυχώς, η Σπάρτη παρουσιάζει σημαντική έλλειψη υποδομών, γεγονός που επηρεάζει αρνητικά τον τουρισμό. Για παράδειγμα, δεν υπάρχει πολιτικό αεροδρόμιο στο νομό- το πλησιέστερο βρίσκεται στην Καλαμάτα, σε απόσταση 90 χλμ. από τη Σπάρτη. Ωστόσο, ο νέος αυτοκινητόδρομος, που άνοιξε το 2016, έχει μειώσει την απόσταση μεταξύ της Λακωνίας και των νομών Μεσσηνίας και Αρκαδίας. Η Σπάρτη διαθέτει πολυάριθμα νεοκλασικά κτίρια, συμπεριλαμβανομένων αρκετών που χρησιμεύουν ως ιδιωτικές κατοικίες. Γύρω από την περιοχή υπάρχουν καταστήματα με ημικυκλικές καμάρες που δημιουργούν στοές κατά μήκος της άκρης της πλατείας (Πενταφρόνιμου, 2021).

Γενικότερα, πέρα από την ενίσχυση του αγροτικού τομέα, ο οποίος ήδη ανθίζει, απαραίτητη είναι η ενίσχυση του τουρισμού και η πρόσβαση σε πόρους ευρωπαϊκών προγραμμάτων, η οποία κρίνεται ως απαραίτητη για την τοπική ανάπτυξη.

2.3. Δείκτες ανάπτυξης, απασχόλησης, κοινωνικής ευημερίας

Η Σπάρτη είναι πόλη της Πελοποννήσου και πρωτεύουσα του νομού Λακωνίας. Βρίσκεται στο νοτιότερο σημείο της ηπειρωτικής Ελλάδας και περιβάλλεται από το Αιγαίο Πέλαγος, τον

Λακωνικό Κόλπο και τον Μεσσηνιακό Κόλπο. Ο πληθυσμός που καταγράφηκε στην απογραφή του 2011 είναι 16.239 άτομα. Στην τελευταία απογραφή, του έτους 2021, σε 32.918 ανέρχονται οι κάτοικοι του Δήμου Σπάρτης, γεγονός που σηματοδοτεί μείωση του πληθυσμού του συνόλου του Δήμου από την απογραφή του 2011, η οποία μετρούσε 35.259 κατοίκους. Οι αριθμοί αυτοί αναδεικνύουν το σημαντικό, δημογραφικό πρόβλημα της πόλης (Μπαργιώτα & Σακελλαροπούλου, 2015).

Τα στατιστικά και δημογραφικά στοιχεία που παρέχονται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) αφορούν τον Καλλικρατικό Δήμο Σπάρτης, ο οποίος περιλαμβάνει την πόλη της Σπάρτης. Με βάση αυτά τα δεδομένα, είναι εφικτή η ακριβής εκτίμηση και επισκόπηση των στατιστικών και δημογραφικών στοιχείων για την πόλη της Σπάρτης με ελάχιστες διαφορές. Η αναλογία των δύο φύλων είναι περίπου ίση, με 50,3% άνδρες και 49,7% γυναίκες. Η πλειοψηφία των κατοίκων του Δήμου Σπάρτης είναι μεσήλικες. Η απουσία ατόμων ηλικίας έως 34 ετών αποδίδεται στους νέους που εγκαταλείπουν τη γενέτειρά τους μετά τη συμπλήρωση των 18 ετών για να ακολουθήσουν ανώτερες σπουδές ή ευκαιρίες απασχόλησης σε μεγαλύτερες πόλεις. Αυτό υποστηρίζεται περαιτέρω από το σημαντικό ποσοστό των οικονομικά μη ενεργών κατοίκων, οι οποίοι είναι είτε συνταξιούχοι (άνω των 65 ετών) είτε μαθητές κάτω των 18 ετών (Κατσώλα, 2019).

Οι απασχολούμενοι αποτελούν σημαντικό μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ενώ οι άνεργοι αντιπροσωπεύουν ένα συγκριτικά μικρό ποσοστό. Ένα μεγάλο μέρος του ενεργού πληθυσμού απασχολείται στον πρωτογενή τομέα, κυρίως στη γεωργία και την κτηνοτροφία, αντανακλώντας τον αγροτικό χαρακτήρα της περιοχής. Ωστόσο, ένα αξιοσημείωτο τμήμα εργάζεται επίσης στον δευτερογενή τομέα, γεγονός που καταδεικνύεται από την παρουσία μέτριων εγκαταστάσεων μεταποίησης γεωργικών προϊόντων. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Σπάρτης απασχολείται στον τριτογενή τομέα, κυρίως στις διοικητικές υπηρεσίες, το εμπόριο και τον τουρισμό. Το ευρύ φάσμα επαγγελμαμάτων που σχετίζονται με τη

γεωργία, όπως η κτηνοτροφία, η μεταποίηση γεωργικών προϊόντων και ο τουρισμός, συμβάλλει στο χαμηλό ποσοστό ανεργίας στο Δήμο (Κατσώλα, 2019).

Ως προς το μορφωτικό επίπεδο, είναι εμφανές ότι στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Σπάρτης υπάρχει έλλειψη πτυχιούχων ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Αυτό είναι αναμενόμενο, καθώς συνήθως μετακινούνται σε μεγάλες αστικές περιοχές για να αναζητήσουν εργασία. Οι περισσότεροι κάτοικοι έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια ή πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή είναι αναλφάβητοι. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο τοπικός πρωτογενής και δευτερογενής τομέας, και σε μικρότερο βαθμό ο τριτογενής τομέας (κυρίως ο τουρισμός ή το εμπόριο), δεν απαιτούν εργαζόμενους με υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Ο κύριος όγκος του πληθυσμού του δήμου Σπάρτης είναι μεσήλικες, μέσου εκπαιδευτικού επιπέδου και απασχολούνται κυρίως στον τριτογενή τομέα, ενώ άλλοι εργάζονται στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα (Κατσώλα, 2019).

Κεφάλαιο 3. Διοικητικές Αποφάσεις και Αποτελεσματικότητα πολιτικών

Στην πόλη της Σπάρτης, έχουν εφαρμοστεί μέχρι σήμερα ποικίλες διοικητικές αποφάσεις, που έχουν επικριθεί ως προς την αποτελεσματικότητά τους. Οι αποφάσεις αυτές, αφορούν τόσο την κυβέρνηση, όπως για παράδειγμα αποφάσεις που αφορούν την αλλαγή των ορίων των Δήμων, όσο και την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Οι αποφάσεις του Δήμου Σπάρτης περιλαμβάνουν:

1. Αποφάσεις Δημάρχου
2. Αποφάσεις Δημοτικού Συμβουλίου
3. Αποφάσεις Δημοτικής Επιτροπής
4. Αποφάσεις Οικονομικής Επιτροπής
5. Αποφάσεις Επιτροπής Ποιότητας Ζωής
6. Αποφάσεις Νομικών Προσώπων
7. Αποφάσεις Δημοτικής Επιτροπής Διαβούλευσης
8. Λοιπές Αποφάσεις

(Δήμος Σπάρτης, 2023)

Σημαντικές αποφάσεις για τον τόπο, οι οποίες θα παρουσιαστούν και αναλυτικότερα στην πορεία, μέσω της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας αφορούν σαφώς την αρχική επιλογή της τοποθεσίας της πόλης και αφετέρου την εφαρμογή ενός συγκεκριμένου αρχιτεκτονικού σχεδίου για την ανάπτυξη της πόλης, το οποίο αποτελεί σημαντικότερο προσόν που διαμορφώνει τον χαρακτήρα της μέχρι και σήμερα. (Κατσώλα, 2019).

Επιπροσθέτως, σημαντική είναι η δημιουργία νέου Νοσοκομείου, η οποία βρίσκεται σε στάδιο υλοποίησης, η απόφαση για τη δημιουργία του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου, καθώς και οι

αποφάσεις για την ενίσχυση της προσβασιμότητας, της προώθησης του αγροτικού τομέα αλλά και του τομέα του τουρισμού.

Γενικότερα, οι πρωτοβουλίες ανάπλασης και ενίσχυσης υποδομών είναι ιδιαίτερα σημαντική, όπως και η τρέχουσα την περίοδο αυτή αναβάθμιση της περιφέρειας Καστροπολιτείας του Μυστρά.

Δυστυχώς, αποφάσεις οι οποίες έχουν ληφθεί, έχουν επηρεάσει αρνητικά την πόλη και το υπάρχον δημογραφικό πρόβλημα, ενώ, υπάρχουν περιστατικά, όπως η άρνηση κρατικής επιχορήγησης από διατελέσαντα δήμαρχο λόγω των κομματικών διαφορών και η έλλειψη πρωτοβουλιών για τη συμμετοχή της πόλης σε προγράμματα για την αξιοποίηση του ποταμού Ευρώτα, που έχουν επηρεάσει αρνητικά την πόλη (Μπαργιώτα & Σακελλαροπούλου, 2015).

Οι πολιτικές αποφάσεις οι οποίες αναφέρθηκαν από διατελέσαντα μέλη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως κρίσιμες για τον τόπο, θα παρουσιαστούν αναλυτικά παρακάτω.

Κεφάλαιο 4. Συμμετοχή του Κοινού στη Διοίκηση, εξέλιξη και μελλοντικές προοπτικές

4.1. Συμμετοχή του κοινού στη διαμόρφωση της δημόσιας πολιτικής στο Δήμο Σπάρτης και σύγκριση με άλλα αστικά κέντρα

Οι κάτοικοι της Σπάρτης, αν και δεν έχουν έντονες ευκαιρίες συμμετοχής στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και τη διακυβέρνηση, έχει παρατηρηθεί σαφώς πως συμβάλλουν στη βελτίωση της πόλης και την τοπική πρωτοβουλία, μέσω του Εθελοντισμού (Δήμος Σπάρτης, 2023).

Οι τομείς εθελοντισμού τους οποίους προάγει ο Δήμος, δικτυώνοντας τους πολίτες, περιλαμβάνουν τους ακόλουθους:

- Πολιτισμός
- Κοινωνικό Φροντιστήριο
- Κοινωνική Αλληλεγγύη
- Περιβάλλον
- Αθλητισμός
- Αδέσποτα Ζώα

Οι πολίτες του Δήμου έχουν την ευκαιρία, να παρακολουθούν ζωντανά τις συνεδριάσεις των δημοτικών οργάνων και να επικοινωνούν με το Δήμο σε ειδική γραμμή. Ακόμη, υπάρχει η δυνατότητα συμμετοχής σε ερωτηματολόγια, όπως στην περίπτωση του Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κοινότητας, για το οποίο οι πολίτες μπορούν να απαντήσουν, μέσω του επίσημου ιστοτόπου (Δήμος Σπάρτης, 2023).

Τέλος, ο Δήμος συμμετέχει στο σύστημα Διαύγεια, το οποίο προάγει την διαφάνεια και την κοινοποίηση όλων των πληροφοριών στους πολίτες. Πέραν αυτού, ωστόσο, οι πολίτες δεν έχουν την ευκαιρία να λαμβάνουν με αμεσότερο τρόπο μέρος στις διαβουλεύσεις και να μοιράζονται τις ιδέες τους (Δήμος Σπάρτης, 2023).

4.2.Πιθανές αιτίες για τη στασιμότητα ή την εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής σε ποικίλους τομείς

Σημαντικούς τομείς που δείχνουν την ανάπτυξη του τόπου, αποτελούν η υγεία, ο τουρισμός, η αστική ανάπτυξη και η ανάπτυξη των υποδομών. Στην πόλη της Σπάρτης, έχουν σημειωθεί ορισμένες αλλαγές και εξελίξεις στους συγκεκριμένους τομείς, αλλά και καθυστερήσεις και οπισθοδρομήσεις.

Για παράδειγμα, η πόλη έχει μείνει αρκετά πίσω σε τεχνολογικό επίπεδο, σε σύγκριση με άλλες επαρχιακές πόλεις, όπως για παράδειγμα το Ηράκλειο και τα Τρίκαλα και τις γειτονικές Τρίπολη, Καλαμάτα και το Άργος. Η πόλη της Σπάρτης, έχει δείξει να μην υιοθετεί ως τώρα πρακτικές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και βασίζεται ακόμη σε παραδοσιακούς τρόπους διακυβέρνησης (Δήμος Σπάρτης, 2023).

Όσον αφορά την υγεία και τον τουρισμό, σημαντικά βήματα φαίνεται να αναμένονται, με τις αποφάσεις για την ίδρυση νέου Νοσοκομείου, καθώς και την επένδυση σε τουριστικές υποδομές, ωστόσο, μέχρι και σήμερα, η πόλη βρίσκεται αρκετά πίσω παρά τις προοπτικές της. Η πόλη, θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει την ιστορία και τη φήμη της για να προβληθεί σε τουριστικό επίπεδο, κάτι το οποίο δυστυχώς, δεν συμβαίνει (Κατσώλα, 2019).

Κεφάλαιο 5. Μεθοδολογία

5.1.Μεθοδολογία ποσοτικής έρευνας

5.1.1.Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων των πολιτών της Σπάρτης αναφορικά με την συμβολή της δημόσιας πολιτικής σχεδιασμού στην εξέλιξη ή την στασιμότητα του τόπου τους. Επιπλέον, διερευνάται και το πώς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων (ηλικία και φύλο), ο τομέας απασχόλησης και η σχέση τους με την πόλη επηρεάζει τις απόψεις τους. Επομένως, τα ερευνητικά ερωτήματα, διατυπώνονται ως εξής:

Ποιες είναι οι απόψεις των πολιτών της Σπάρτης αναφορικά με την συμβολή της δημόσιας πολιτικής σχεδιασμού στην εξέλιξη ή την στασιμότητα του τόπου τους;

Οι απόψεις των ερωτώμενων αναφορικά με την συμβολή της δημόσιας πολιτικής σχεδιασμού στην εξέλιξη ή την στασιμότητα του τόπου τους επηρεάζονται από το φύλο και την ηλικία τους;

Οι απόψεις των ερωτώμενων αναφορικά με την συμβολή της δημόσιας πολιτικής σχεδιασμού στην εξέλιξη ή την στασιμότητα του τόπου τους επηρεάζονται από τον τομέα εργασίας και την σχέση τους με την πόλη;

5.1.2.Δείγμα της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας απαρτίζεται από ένα σύνολο 143 πολιτών της πόλης. Επιπλέον, οι περισσότεροι φαίνεται να είναι γυναίκες και από 45 έως και 65 ετών. Παράλληλα, η πλειοψηφία του δείγματος απασχολείται στον δημόσιο τομέα. Τέλος, πιο συχνά οι ερωτώμενοι

είναι απλά κάτοικοι της περιοχής, χωρίς να έχουν κάποια συμφέροντα (επιχειρήσεις, ακίνητα, κλπ) ή να είναι δημότες της περιοχής.

5.1.3.Ερευνητικό εργαλείο

Για την επίτευξη της έρευνας και την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων της, χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο 14 ερωτήσεων συνολικά. Οι πρώτες 4 ερωτήσεις κλειστού τύπου μελετούν το προφίλ του δείγματος, διερευνώντας το φύλο, την ηλικία, τον τομέα εργασίας και την σχέση τους με την Σπάρτη. Οι επόμενες 9 ερωτήσεις κλειστού τύπου επικεντρώνονται στις απόψεις των ερωτώμενων αναφορικά με το εάν η Σπάρτη είναι ανεπτυγμένη, εάν οι πολιτικές και η διακυβέρνηση είναι αποτελεσματικές και το εάν αναμένουν πως η πόλη θα αναπτυχθεί τα επόμενα έτη, καθώς και το εάν υπάρχει συνεργασία στην πολιτική σκηνή και εάν επηρεάζουν οι πολιτικές αποφάσεις την Σπάρτη. Η τελευταία ερώτηση ανοιχτού τύπου, διερευνά τις προτάσεις των ερωτώμενων σε πολιτικό επίπεδο για την ανάπτυξη της πόλης τους.

5.1.4.Συλλογή δεδομένων

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε ηλεκτρονικά και για τον σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκε ένα εργαλείο, το Google form. Το συγκεκριμένο εργαλείο δημιουργεί έναν σύνδεσμο ο οποίος περιέχει μια μορφή του ερωτηματολογίου που μελετήθηκε παραπάνω. Επιπλέον, συνοδεύεται και από κατάλληλο σημείωμα το οποίο ενημερώνει τους πολίτες και τους ενδιαφερόμενους για τον σκοπό της έρευνας και τον λόγο που πραγματοποιείται. Ακόμη, καθιστά σαφές τον εκτιμώμενο χρόνο συμπλήρωσης όλων των δηλώσεων, καθώς ενημερώνει και για την ανώνυμη και εθελοντική μορφή που έχει η έρευνα. Τέλος, προσφέρει την ηλεκτρονική διεύθυνση της ερευνήτριας για την απάντηση οποιαδήποτε απορίας μπορεί να προκύψει ή για την ενημέρωση αναφορικά με τα αποτελέσματα της έρευνας που θα πραγματοποιηθεί.

5.1.5.Ανάλυση δεδομένων

Τα δεδομένα μεταφέρθηκαν αυτόματα σε ένα αρχείο Microsoft Excel, μέσα από το Google form. Εκεί έλαβαν την κατάλληλη κωδικοποίηση και στην συνέχεια μεταφέρθηκαν από την ερευνήτρια στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS v.25. Μέσα από αυτό υπολογίσθηκαν συχνότητες και ποσοστά ώστε να αναλυθούν όλες οι δηλώσεις του ερευνητικού εργαλείου. Επιπλέον, για την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων, χρησιμοποιήθηκαν ο έλεγχος t-test και ο έλεγχος Kruskal-Wallis, καθώς και ο γραμμικός συντελεστής συσχέτισης Pearson. Όλα τα παραπάνω, παρουσιάζονται και αποτυπώνονται σε πίνακες και πίτες τα οποία δημιουργήθηκαν και στο Microsoft Excel και στο SPSS.

5.2.Ποιοτική έρευνα

Η ποιοτική έρευνα έλαβε χώρα μέσω της διεξαγωγής συνεντεύξεων με 7 διατελέσαντες αιρετούς στον τομέα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο Δήμο της Σπάρτης. Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες δέχτηκαν να λάβουν μέρος στην έρευνα κατόπιν πρόσκλησης από τον ερευνητή και απάντησαν στις ερωτήσεις ημιδομημένου οδηγού συνέντευξης. Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στο ζήτημα της ηθικής δεοντολογίας και της εμπιστευτικότητας και οι συμμετέχοντες/ουσες ενημερώθηκαν για τους στόχους της. Οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν και αναλύθηκαν με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης που περιλαμβάνει την επανειλημμένη ανάγνωση, τον εντοπισμό κοινών μοτίβο και τη διαμόρφωση θεματικών. Τα στοιχεία των συμμετεχόντων συμμετεχουσών παρατίθενται στον ακόλουθο πίνακα:

A/A	ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ
1	ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΒΑΙΩΤΗΣ - Έχει διατελέσει αντιπρόεδρος του Συνδέσμου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Ν. Λακωνίας (2005-2012). Επί σειρά ετών ήταν πρόεδρος

	<p>και διευθύνων σύμβουλος της Αναπτυξιακής Εταιρείας Πάρωνα - Ταυγέτου ΑΕ, μέλος του Δ.Σ. της ΤΕΔΚ Ν. Λακωνίας και μέλος του Δ.Σ. της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Ν. Λακωνίας.</p> <p>Αγρότης με συνδικαλιστική δράση στη Λακωνία, ασχολείται από το 1986 με την Τοπική Αυτοδιοίκηση.</p> <p>Στις αυτοδιοικητικές εκλογές του 2014, εκλέχθηκε Δήμαρχος Σπάρτης – μια θητεία.</p>
2	<p>ΠΕΡΙΛΗΣ ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ</p> <p>Πρόεδρος Τοπικής Κοινότητας</p>
3	<p>ΝΕΟΚΛΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΣ:</p> <p>Βουλευτής Λακωνίας και κάτοικος Σπάρτης/ ιατρός στο επάγγελμα</p>
4	<p>ΧΛΩΡΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ</p> <p>Δ/ντης τεχνικών υπηρεσιών στην Π.Ε. Λακωνίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου / μόνιμος κάτοικος περιοχής Σπάρτης</p>
5	<p>ΑΔΑΜΑΝΤΙΑ ΤΖΑΝΕΤΕΑ</p> <p>Γεννήθηκε στη Σπάρτη, όπου διαμένει μέχρι σήμερα. Είναι Πτυχιούχος Ελληνικής Φιλολογίας του Ιστορικού-Αρχαιολογικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών.</p>

	Έχει έντονη ενασχόληση με την πολιτική ζωή. Είναι έγγαμη και έχει αποκτήσει έναν γιο. Από το 2010 - 2019 εκλεγμένη Αντιπεριφερειάρχης της Περιφερειακής Ενότητας Λακωνίας. – Στις τελευταίες δημοτικές εκλογές ήταν υποψήφια για τον Δήμο της Σπάρτης, όμως ο συνδυασμός της στον 2ο γύρο ήταν δεύτερος .
6	ΝΙΚΟΣ ΓΡΙΒΑΣ Υπάλληλος με θέση ευθύνης, της Τεχνικής υπηρεσίας του Δήμου Σπάρτης (από το 1999)
7	ΒΕΡΟΥΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ: Αντιπεριφερειάρχης Περιφερειακής Ενότητας Λακωνίας (με έδρα την Σπάρτη), δημότης Σπάρτης και πρώην υπάλληλος της τεχνικής υπηρεσίας του Δήμου Σπάρτης.

Κεφάλαιο 6. Αποτελέσματα

6.1. Ποσοτική έρευνα

Αποτελέσματα της έρευνας

Στην ενότητα που ακολουθεί, διερευνώνται τα αποτελέσματα της έρευνας, ενώ δίνεται απάντηση και στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν.

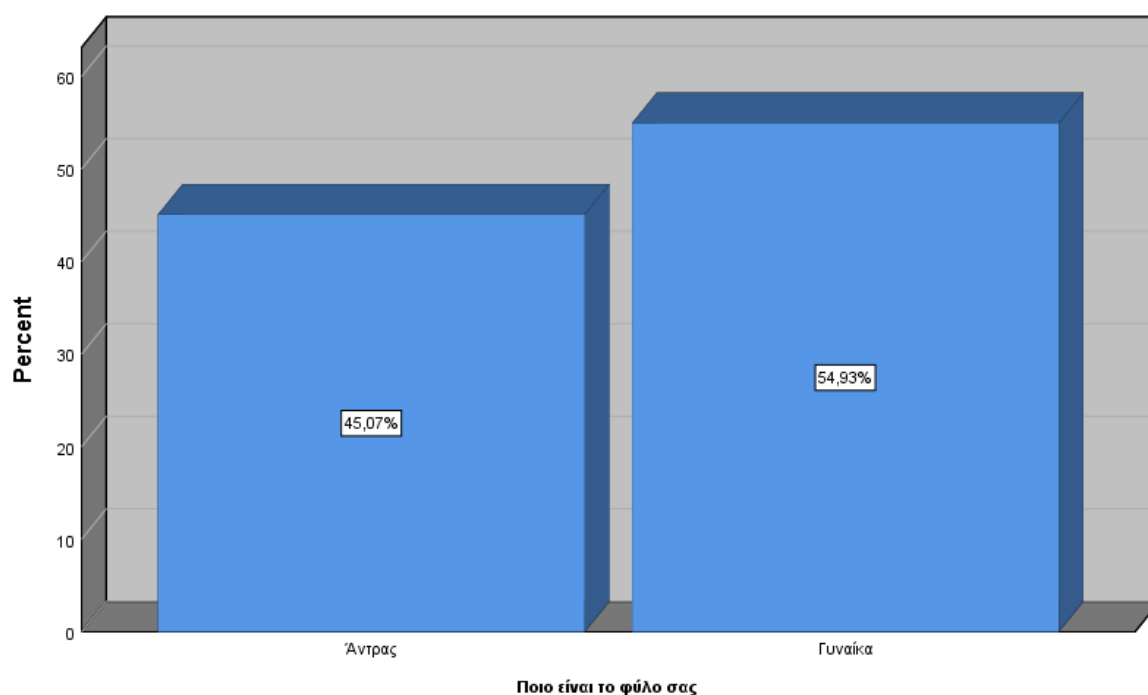
Στον Πίνακα 1 και το Γράφημα 1, παρατηρείται πως το 54.9% των ερωτώμενων είναι γυναίκες και το 45.1% είναι άνδρες.

Πίνακας 1 Ποιο είναι το φύλο σας

Πίνακας 1. Ποιο είναι το φύλο σας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άντρας	64	44,8	45,1	45,1
	Γυναίκα	78	54,5	54,9	100,0
	Total	142	99,3	100,0	
Missing	System	1	,7		
Total		143	100,0		

Γράφημα 1 Ποιο είναι το φύλο σας

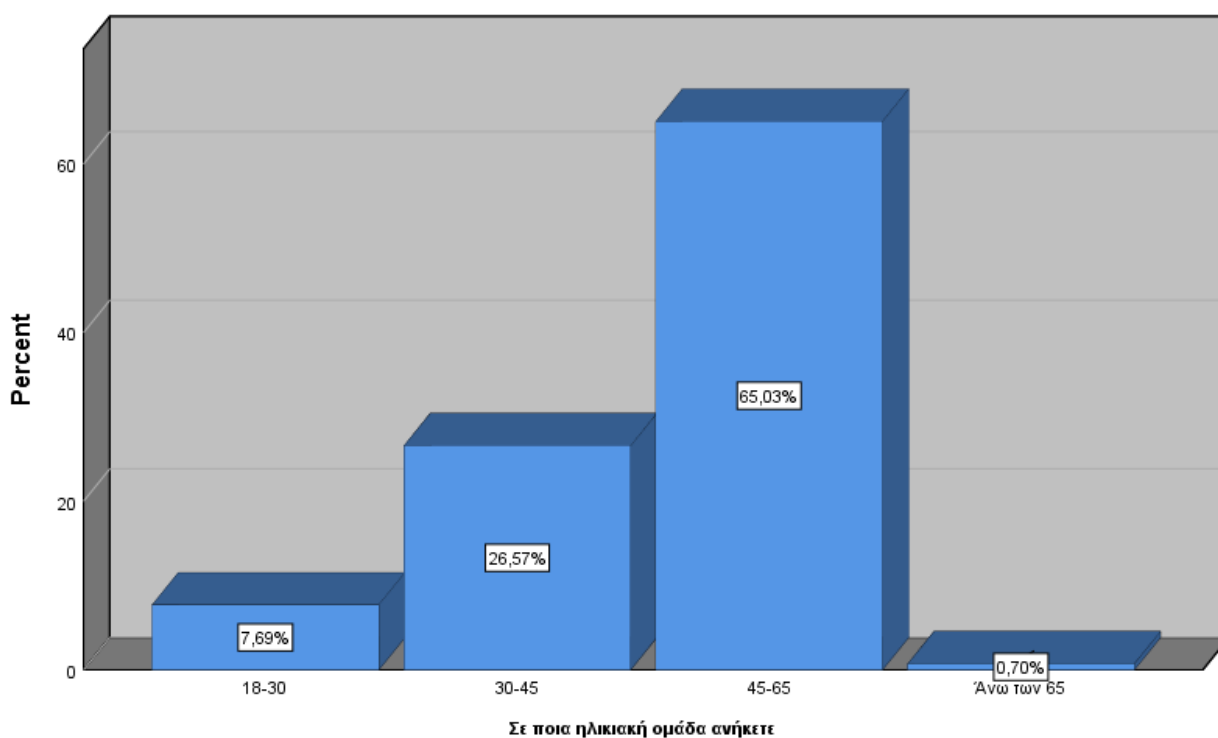
Στον Πίνακα 2 και το Γράφημα 2, διερευνάται η ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκουν οι ερωτώμενοι. Το 65% αναφέρουν πως είναι 45 με 65 ετών και το 26.6% είναι 30 με 45 ετών. Όσοι είναι 18 με 30 ετών καταλαμβάνουν το 7.7% και το υπόλοιπο 0.7% ανήκει στις ηλικίες άνω των 65 ετών.

Πίνακας 2 Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε

Πίνακας 2. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18-30	11	7,7	7,7	7,7
	30-45	38	26,6	26,6	34,3
	45-65	93	65,0	65,0	99,3
	Άνω των 65	1	,7	,7	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 2. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε

Στον Πίνακα 3 και το Γράφημα 3, διερευνάται ο τομέας απασχόλησης των ερωτώμενων. Το 58.5% αναφέρουν πως εργάζονται στον δημόσιο τομέα, με το 30.3% να εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα. Το 4.2% αγγίζουν όσοι είναι άνεργοι, ενώ οι σπουδαστές και όσοι επέλεξαν την απάντηση «Άλλο» καταλαμβάνουν από 2.8% αντίστοιχα. Τέλος, το 1.4% του δείγματος απαρτίζουν οι συνταξιούχοι.

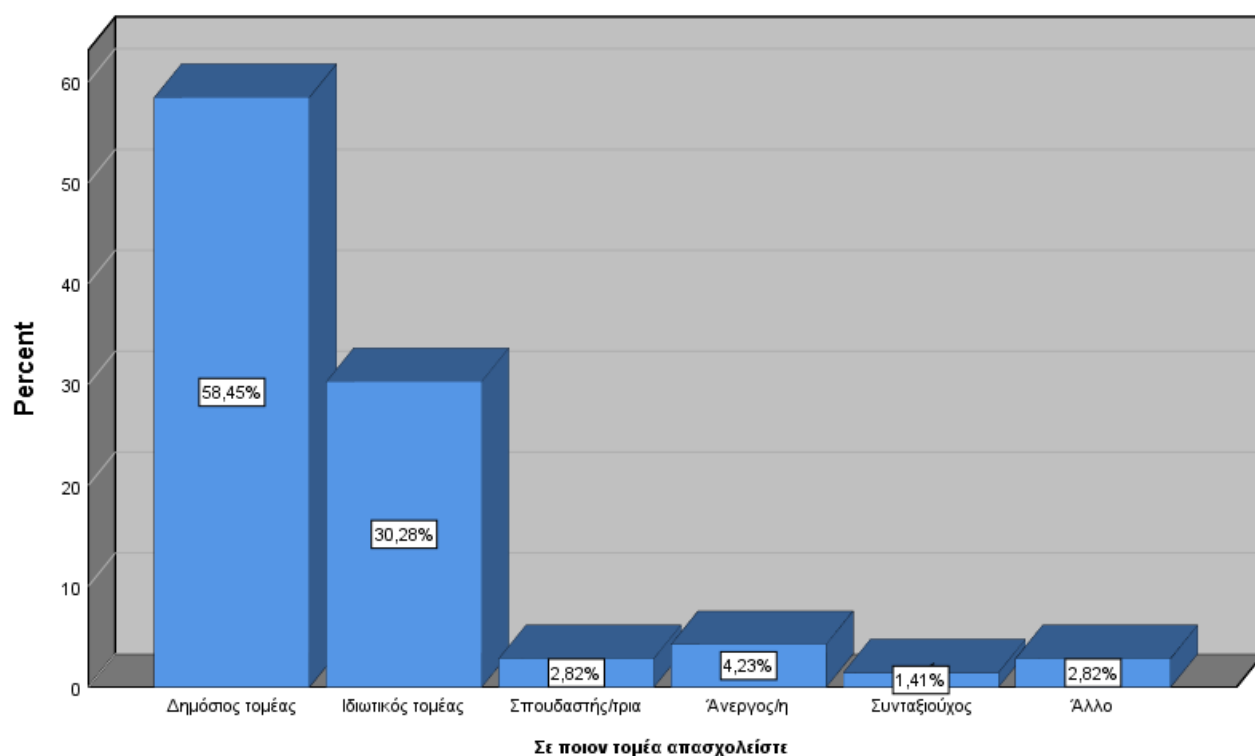
Πίνακας 3 Σε ποιον τομέα απασχολείστε

Πίνακας 3. Σε ποιον τομέα απασχολείστε

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δημόσιος τομέας	83	58,0	58,5	58,5
	Ιδιωτικός τομέας	43	30,1	30,3	88,7
	Σπουδαστής/τρια	4	2,8	2,8	91,5
	Άνεργος/η	6	4,2	4,2	95,8
	Συνταξιούχος	2	1,4	1,4	97,2
	Άλλο	4	2,8	2,8	100,0

	Total	142	99,3	100,0
Missing	System	1	,7	
Total		143	100,0	

Γράφημα 3 Σε ποιον τομέα απασχολείστε

Μέσα από τον Πίνακα 4 και το Γράφημα 4, διερευνάται η σχέση των πολιτών με την πόλη της Σπάρτης. Το 62,4% αναφέρουν πως είναι κάτοικοι της περιοχής και το 31,6% πως είναι δημότες. Το 6% αγγίζουν όσοι αναφέρουν πως έχουν συμφέροντα στην πόλη.

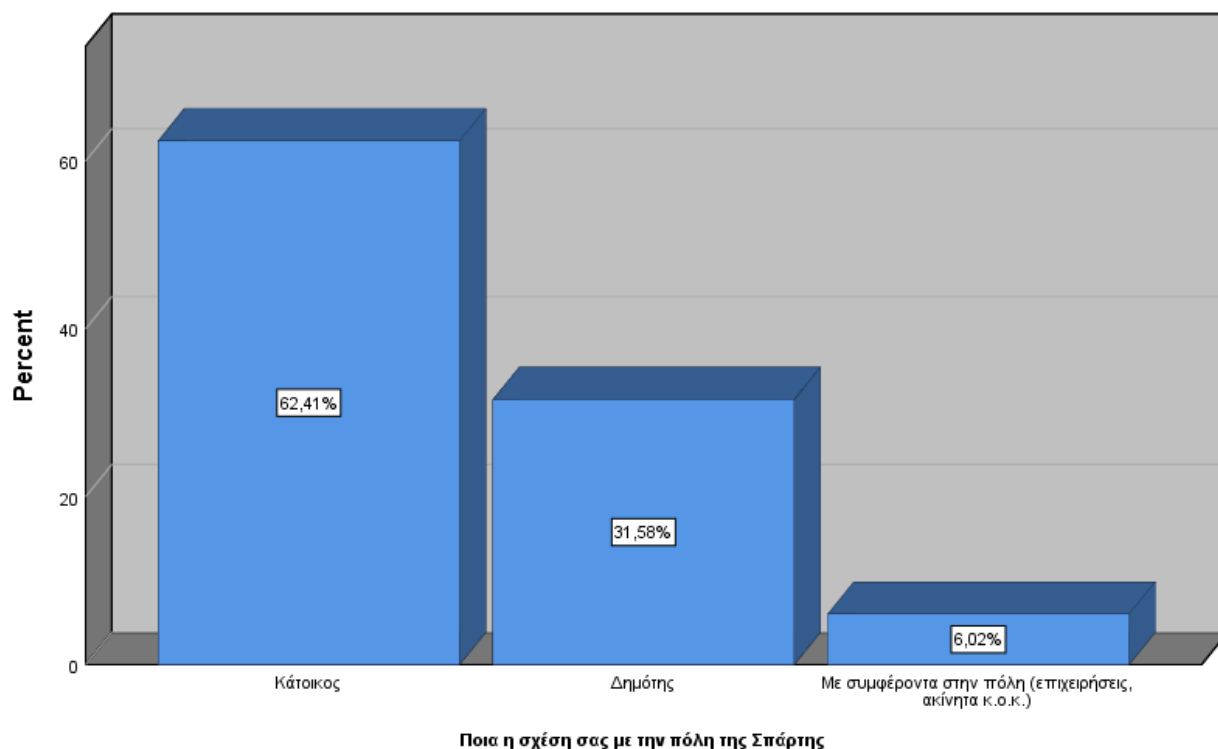
Πίνακας 4 Ποια η σχέση σας με την πόλη της Σπάρτης

Πίνακας 4. Ποια η σχέση σας με την πόλη της Σπάρτης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Κάτοικος	83	58,0	62,4	62,4
	Δημότης	42	29,4	31,6	94,0

	Με συμφέροντα στην πόλη (επιχειρήσεις, ακίνητα κ.ο.κ.)	8	5,6	6,0	100,0
	Total	133	93,0	100,0	
Missing	System	10	7,0		
Total		143	100,0		

Γράφημα 4 Ποια η σχέση σας με την πόλη της Σπάρτης

Στους Πίνακες 5-14 και τα Γραφήματα 5-14, διερευνάται το πρώτο ερευνητικό ερώτημα.

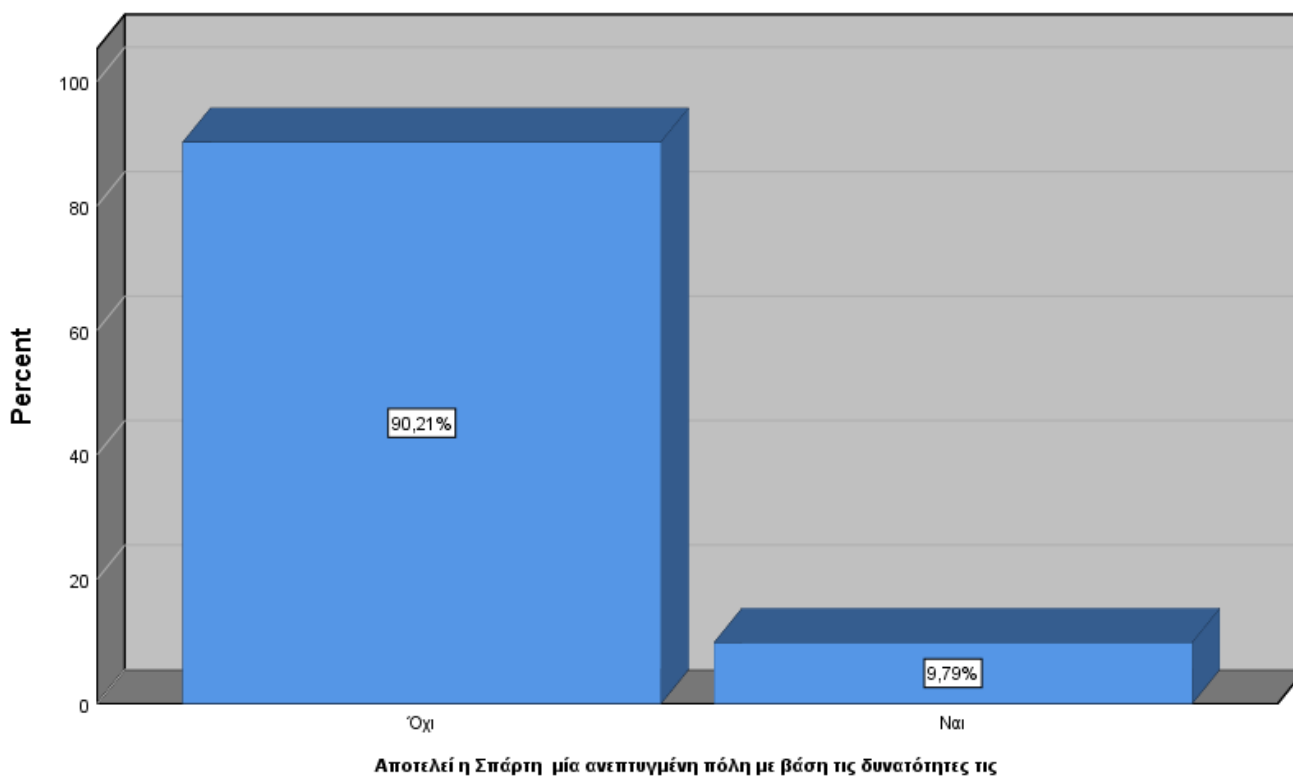
Στον Πίνακα 5 και το αντίστοιχο Γράφημα 5, επικεντρώνονται στην άποψη των ερωτώμενων αναφορικά με το εάν αποτελεί η Σπάρτη μια ανεπτυγμένη πόλη με βάση τις δυνατότητες της. Το 90.2% διαφωνούν με την παραπάνω δήλωση και το 9.8% αγγίζουν όσοι συμφωνούν.

Πίνακας 5 Αποτελεί η Σπάρτη μία ανεπτυγμένη πόλη με βάση τις δυνατότητες τις

Πίνακας 5. Αποτελεί η Σπάρτη μία ανεπτυγμένη πόλη με βάση τις δυνατότητες τις

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	129	90,2	90,2	90,2
	Ναι	14	9,8	9,8	100,0
Total		143	100,0	100,0	

Γράφημα 5 Αποτελεί η Σπάρτη μία ανεπτυγμένη πόλη με βάση τις δυνατότητες τις

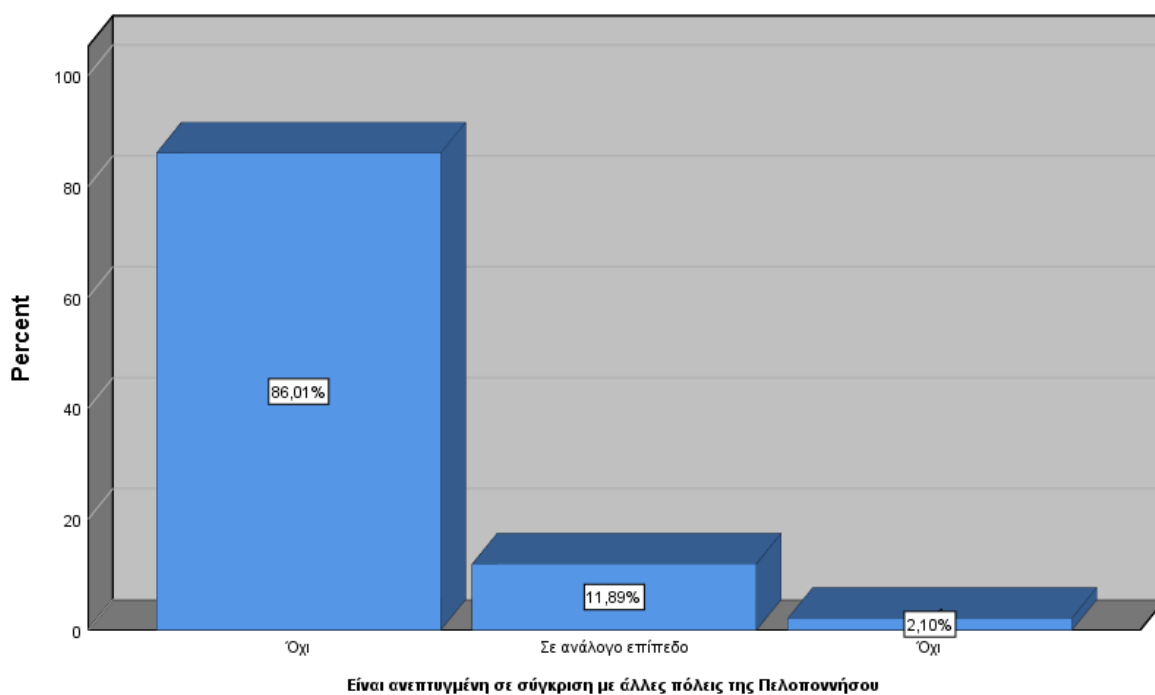
Ακολούθως, διερευνάται το εάν οι συμμετέχοντες θεωρούν πως η Σπάρτη είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου. Το 86% αναφέρουν πως δεν είναι ανεπτυγμένη σε σχέση με άλλες πόλεις, το 11.9% αναφέρουν πως σε ανάλογο επίπεδο είναι ανεπτυγμένη και το 2.1% πως δεν είναι ανεπτυγμένη συγκριτικά με άλλες πόλεις. Τα παραπάνω, αποτυπώνονται στον Πίνακα 6 και το Γράφημα 6.

Πίνακας 6 Είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου

Πίνακας 6. Είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	123	86,0	86,0	86,0
	Σε ανάλογο επίπεδο	17	11,9	11,9	97,9
	Όχι	3	2,1	2,1	100,0
Total		143	100,0	100,0	

Γράφημα 6 Είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου

Στον Πίνακα 7 και το Γράφημα 7, διερευνάται το εάν οι ερωτώμενοι θεωρούν αποτελεσματικές τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την ανάπτυξη της πόλης. Το 94.4%

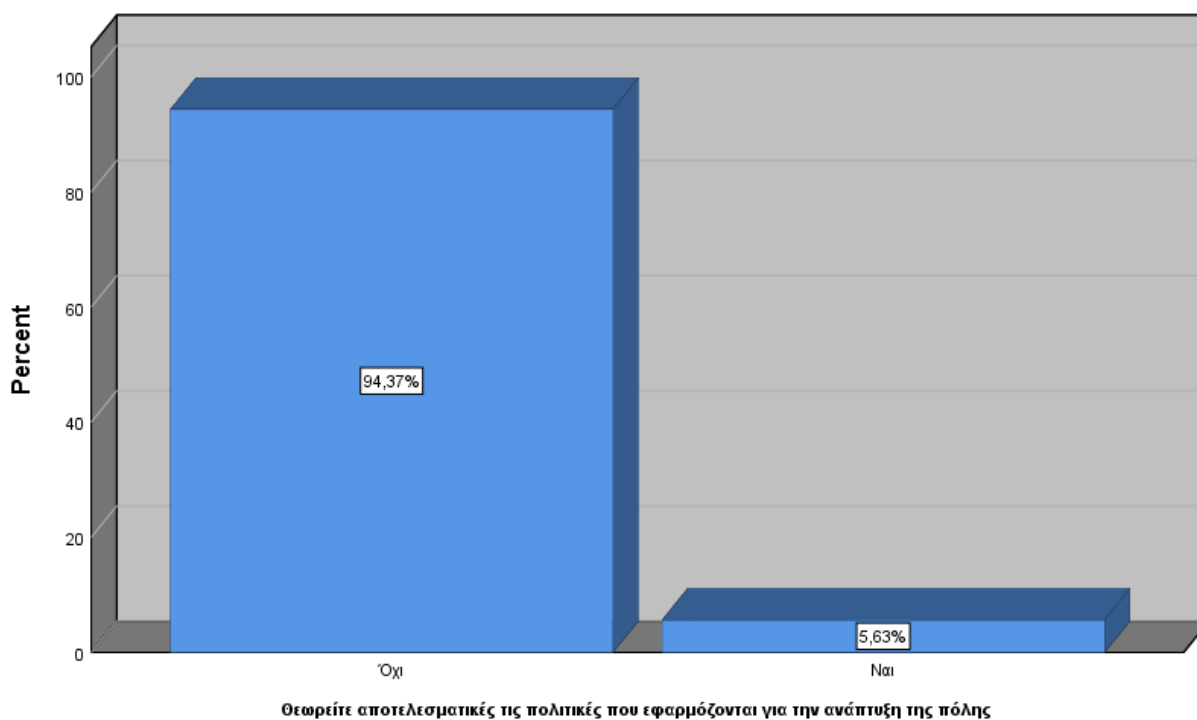
αναφέρουν πως δεν τις θεωρούν αποτελεσματικές και το 5.6% συμφωνούν με την παραπάνω δήλωση.

Πίνακας 7. Θεωρείτε αποτελεσματικές τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την ανάπτυξη της πόλης

Πίνακας 7. Θεωρείτε αποτελεσματικές τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την ανάπτυξη της πόλης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	134	93,7	94,4	94,4
	Ναι	8	5,6	5,6	100,0
	Total	142	99,3	100,0	
Missing	System	1	,7		
Total		143	100,0		

Γράφημα 7. Θεωρείτε αποτελεσματικές τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την ανάπτυξη της πόλης

Στον Πίνακα 8 και το Γράφημα 8, επικεντρώνονται στο εάν οι ερωτώμενοι θεωρούν πως συμμετέχει το κοινό στην διακυβέρνηση της πόλης. Το 52.4% αναφέρουν πως σε μέτριο

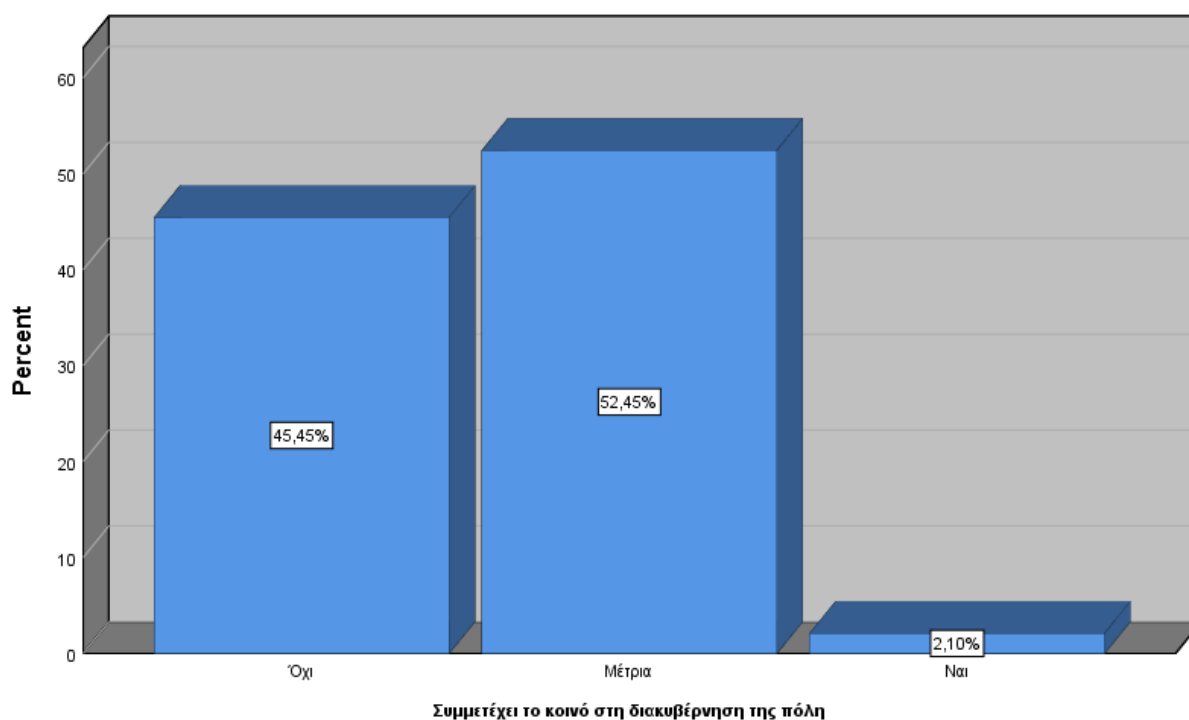
βαθμό συμμετέχει το κοινό, το 45.5% αναφέρει πως δεν συμμετέχει και το 2.1% πως συμμετέχει.

Πίνακας 8 Συμμετέχει το κοινό στη διακυβέρνηση της πόλη

Πίνακας 8. Συμμετέχει το κοινό στη διακυβέρνηση της πόλη

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	65	45,5	45,5	45,5
	Μέτρια	75	52,4	52,4	97,9
	Ναι	3	2,1	2,1	100,0
	Total	143	100,0	100,0	

Γράφημα 8 Συμμετέχει το κοινό στη διακυβέρνηση της πόλη

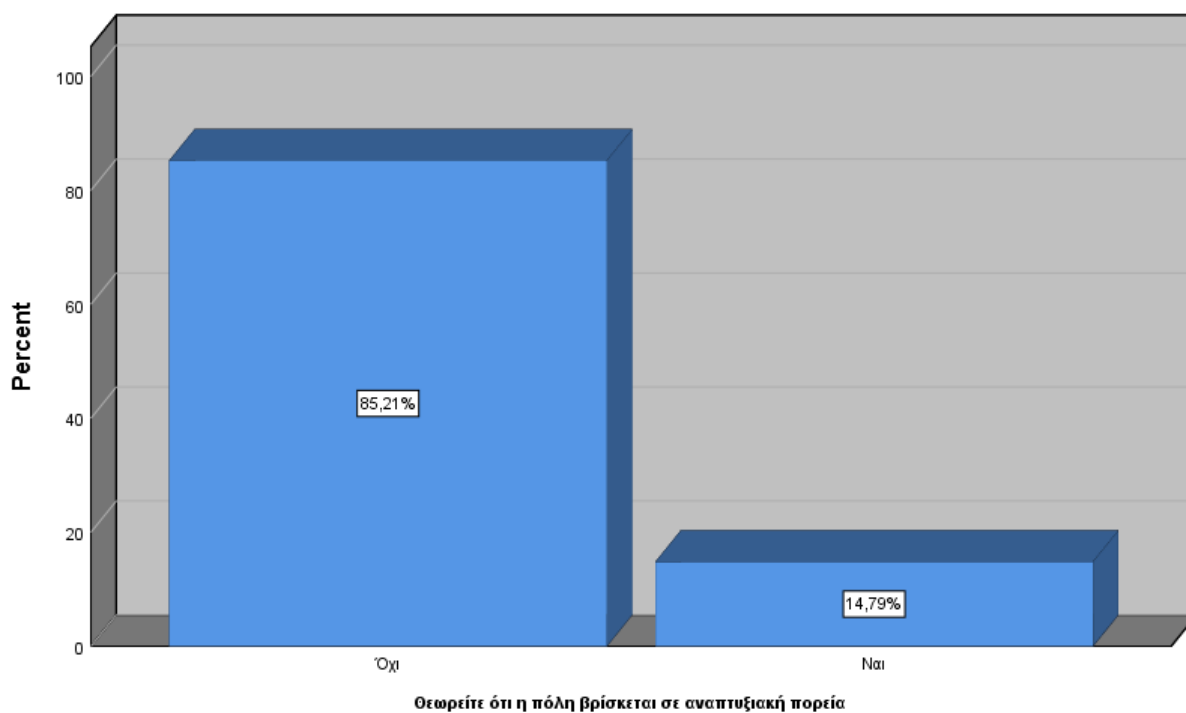
Στον Πίνακα 9 και το Γράφημα 9, διερευνούν το εάν οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι η πόλη βρίσκεται σε αναπτυξιακή πορεία. Το 85.2% αυτών διαφωνούν, με το 14.8% να δηλώνουν πως συμφωνούν.

Πίνακας 9 Θεωρείτε ότι η πόλη βρίσκεται σε αναπτυξιακή πορεία

Πίνακας 9. Θεωρείτε ότι η πόλη βρίσκεται σε αναπτυξιακή πορεία

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	121	84,6	85,2	85,2
	Ναι	21	14,7	14,8	100,0
	Total	142	99,3	100,0	
Missing	System	1	,7		
Total		143	100,0		

Γράφημα 9 Θεωρείτε ότι η πόλη βρίσκεται σε αναπτυξιακή πορεία

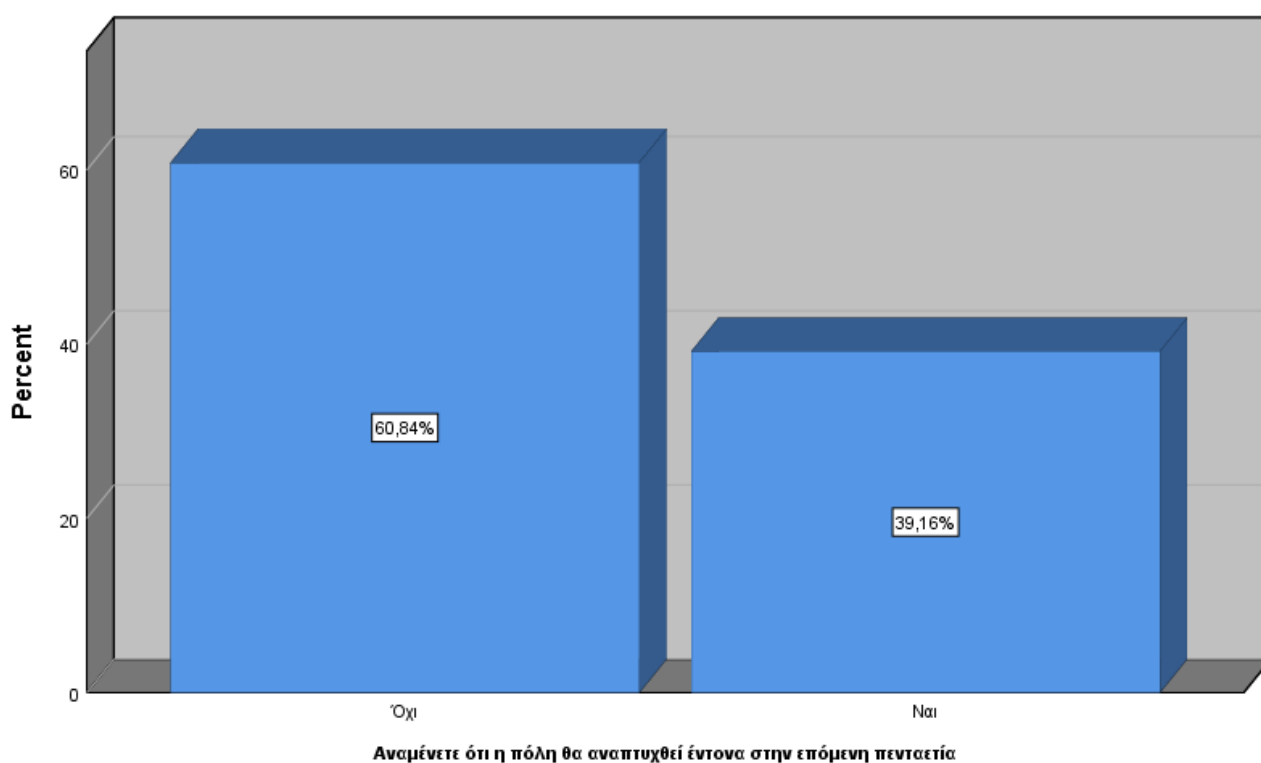
Στον Πίνακα 10 και το Γράφημα 10, αναλύεται το εάν οι συμμετέχοντες αναμένουν ότι η πόλη τους θα αναπτυχθεί έντονα τα επόμενα 5 έτη. Το 60.8% αυτών δεν αναμένουν έντονη ανάπτυξη, ενώ το 39.2% αναμένουν πως η Σπάρτη θα αναπτυχθεί.

Πίνακας 10 Αναμένετε ότι η πόλη θα αναπτυχθεί έντονα στην επόμενη πενταετία

Πίνακας 10. Αναμένετε ότι η πόλη θα αναπτυχθεί έντονα στην επόμενη πενταετία

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	87	60,8	60,8	60,8
	Ναι	56	39,2	39,2	100,0
Total		143	100,0	100,0	

Γράφημα 10 Αναμένετε ότι η πόλη θα αναπτυχθεί έντονα στην επόμενη πενταετία

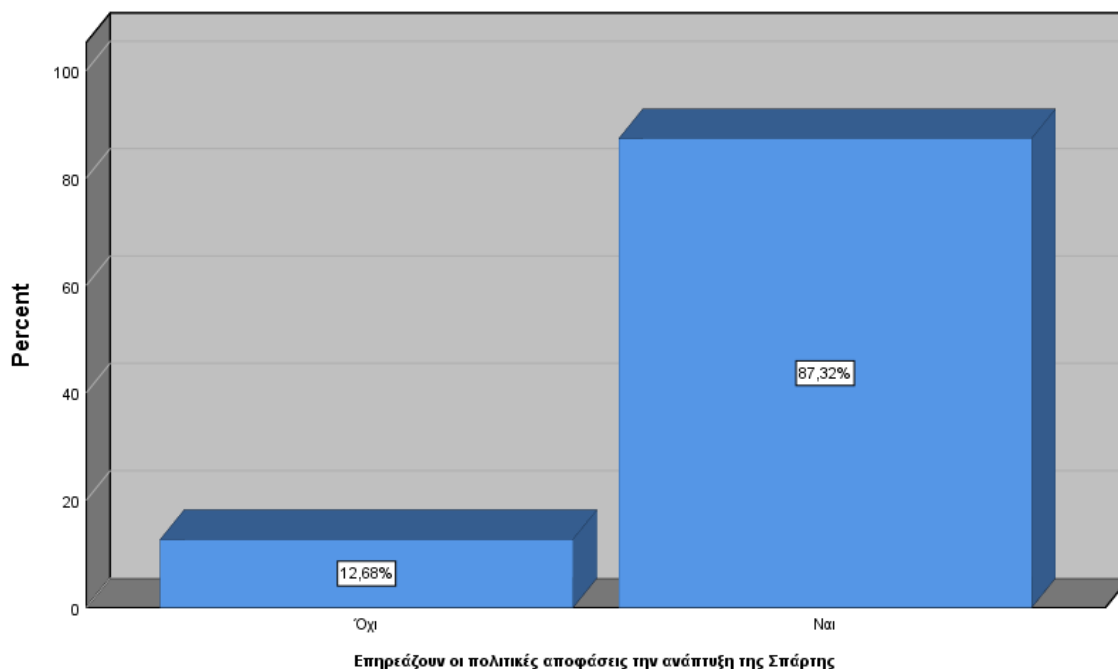
Στον Πίνακα 11 και το Γράφημα 11, αναλύεται το εάν οι συμμετέχοντες θεωρούν πως επηρεάζουν οι πολιτικές αποφάσεις την ανάπτυξη της Σπάρτης. Το 87.3% των ερωτώμενων συμφωνούν και το 12.7% διαφωνούν.

Πίνακας 11 Επηρεάζουν οι πολιτικές αποφάσεις την ανάπτυξη της Σπάρτης

Πίνακας 11. Επηρεάζουν οι πολιτικές αποφάσεις την ανάπτυξη της Σπάρτης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	18	12,6	12,7	12,7
	Ναι	124	86,7	87,3	100,0
	Total	142	99,3	100,0	
Missing	System	1	,7		
Total		143	100,0		

Διάγραμμα 11 Επηρεάζουν οι πολιτικές αποφάσεις την ανάπτυξη της Σπάρτης

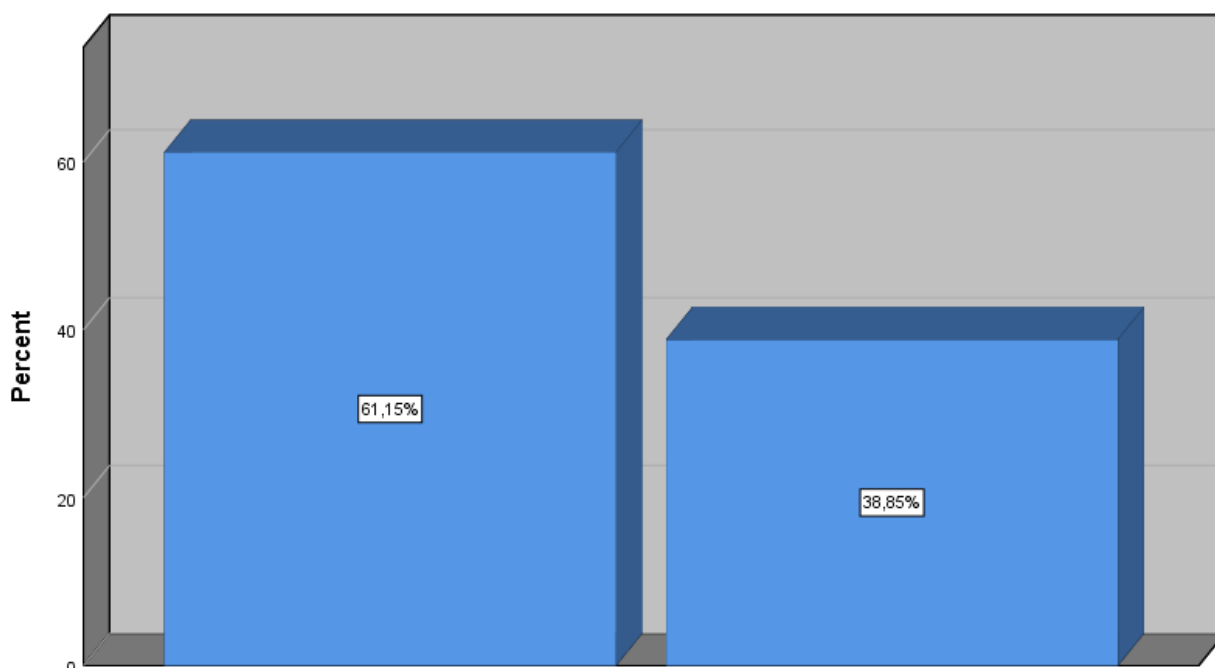
Στον Πίνακα 12 και το Γράφημα 12, διερευνάται το εάν οι συμμετέχοντες υποστηρίζουν πως υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τις αναπτυξιακές πολιτικές με την αλλαγή των κυβερνήσεων στην πόλη. Το 61.2% αναφέρουν πως διαφωνούν και το 38.8% πως συμφωνούν.

Πίνακας 12 Υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τις αναπτυξιακές πολιτικές με την αλλαγή των κυβερνήσεων στην πόλη

Πίνακας 12. Υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τις αναπτυξιακές πολιτικές με την αλλαγή των κυβερνήσεων στην πόλη

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	85	59,4	61,2	61,2
	Ναι	54	37,8	38,8	100,0
	Total	139	97,2	100,0	
Missing	System	4	2,8		
Total		143	100,0		

Διάγραμμα 12 Υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τις αναπτυξιακές πολιτικές με την αλλαγή των κυβερνήσεων στην πόλη

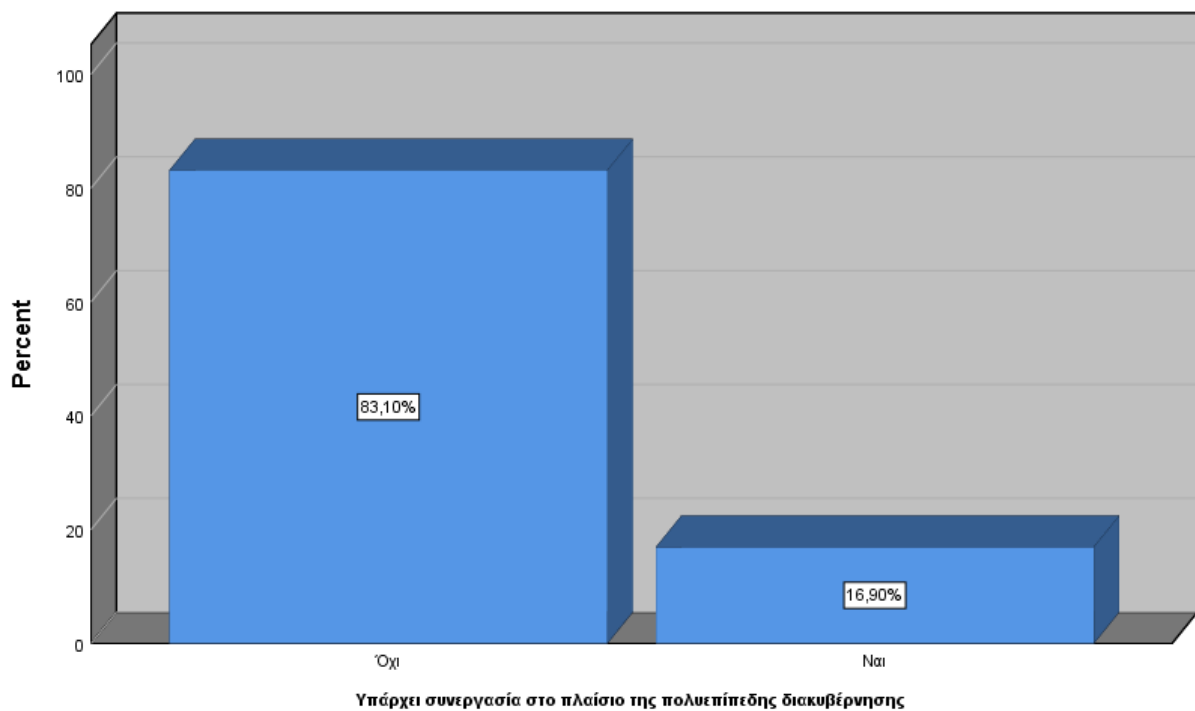
Στον Πίνακα 13 και το αντίστοιχο Γράφημα 13, αναλύουν το εάν οι πολίτες της Σπάρτης θεωρούν πως υπάρχει συνεργασία στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Το 83.1% των ερωτώμενων απαντούν αρνητικά και το 16.9% θετικά.

Πίνακας 13 Υπάρχει συνεργασία στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης

Πίνακας 13. Υπάρχει συνεργασία στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	118	82,5	83,1	83,1
	Ναι	24	16,8	16,9	100,0
	Total	142	99,3	100,0	
Missing	System	1	,7		
Total		143	100,0		

Γράφημα 13 Υπάρχει συνεργασία στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης

Ο Πίνακας 14 και το Γράφημα 14 που ακολουθούν, διερευνούν τις προτάσεις των ερωτώμενων σε πολιτικό επίπεδο για την ανάπτυξη της πόλης τους. Το 25.2% των απαντήσεων σχετίζονται με την συνεργασία τοπικών φορέων με τους υπόλοιπους φορείς, το 13% αγγίζει η ανάπτυξη της περιοχής από τους πολιτικούς με όραμα, νέες ιδέες, "ανοιχτά μυαλά" που θα κάνουν ριζικές αλλαγές και το 11.4% φτάνουν οι απαντήσεις σχετικά με την αξιοποίηση αρχαιολογικών χώρων για ανάπτυξη του τουρισμού. Το 10.6% των απαντήσεων αφορά την

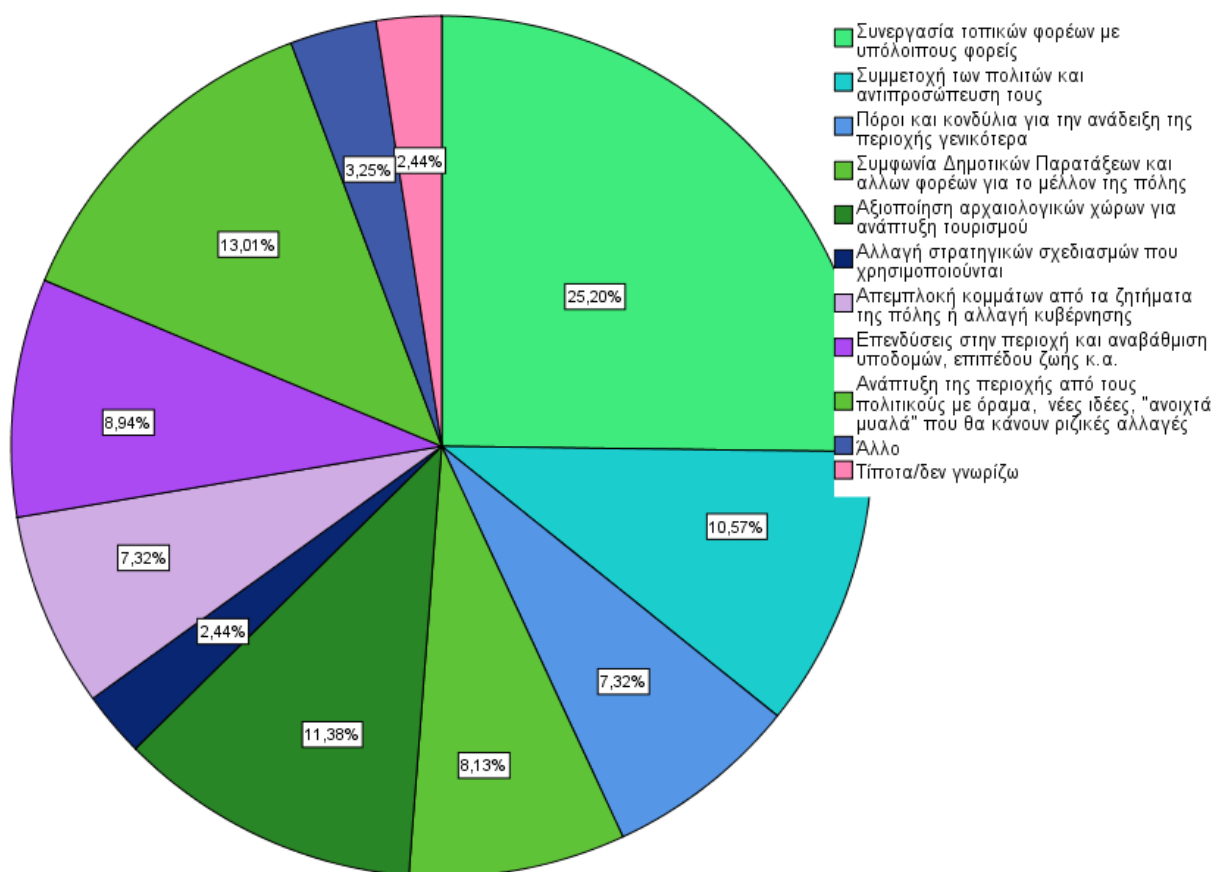
συμμετοχή των πολιτών και την αντιπροσώπευση τους, το 8.9% φτάνουν οι απαντήσεις σχετικά με τις επενδύσεις στην περιοχή και το 8.1% σχετίζεται με την συμφωνία των Δημοτικών Παρατάξεων και άλλων φορέων για το μέλλον της πόλης. Οι απαντήσεις που αφορούν τους πόρους και τα κονδύλια για την γενικότερη ανάδειξη της περιοχής και την απεμπλοκή των κομμάτων ή την αλλαγή της κυβέρνησης και των πολιτικών προσώπων αγγίζουν από 7.3% αντίστοιχα. Το 3.3% των απαντήσεων ανήκουν σε κάποια άλλη αλλαγή, το 2.4% στην αλλαγή στρατηγικών σχεδιασμών και το υπόλοιπο 2.4% φτάνουν οι απαντήσεις «Τίποτα/δεν γνωρίζω».

Πίνακας 14 Τι θα προτείνατε σε πολιτικό επίπεδο για την ανάπτυξη της πόλη

Πίνακας 14. Τι θα προτείνατε σε πολιτικό επίπεδο για την ανάπτυξη της πόλη

	Frequency	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Συνεργασία τοπικών φορέων με υπόλοιπους φορείς	31	25,2	25,2
Συμμετοχή των πολιτών και αντιπροσώπευση τους	13	10,6	35,8
Πόροι και κονδύλια για την ανάδειξη της περιοχής γενικότερα	9	7,3	43,1
Συμφωνία Δημοτικών Παρατάξεων και άλλων φορέων για το μέλλον της πόλης	10	8,1	51,2
Αξιοποίηση αρχαιολογικών χώρων για ανάπτυξη τουρισμού	14	11,4	62,6
Αλλαγή στρατηγικών σχεδιασμών που χρησιμοποιούνται	3	2,4	65,0
Απεμπλοκή κομμάτων από τα ζητήματα της πόλης ή αλλαγή κυβέρνησης	9	7,3	72,4
Επενδύσεις στην περιοχή και αναβάθμιση υποδομών, επιπέδου ζωής κ.α.	11	8,9	81,3
Ανάπτυξη της περιοχής από τους πολιτικούς με όραμα, νέες ιδέες, "ανοιχτά μυαλά" που θα κάνουν ριζικές αλλαγές	16	13,0	94,3
Άλλο	4	3,3	97,6
Τίποτα/δεν γνωρίζω	3	2,4	100,0

Γράφημα 14 Τι θα προτείνατε σε πολιτικό επίπεδο για την ανάπτυξη της πόλη

Για την απάντηση του δεύτερου ερευνητικού ερωτήματος, αρχικά χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος t-test, τα αποτελέσματα του οποίου παρουσιάζονται στον Πίνακα 15. Ωστόσο, φαίνεται πως το φύλο των ερωτώμενων δεν επηρεάζει με στατιστικά σημαντικό τρόπο τις απόψεις των ερωτώμενων.

Πίνακας 15 Έλεγχος t-test ως προς το φύλο

	Ποιο είναι το φύλο σας
Αποτελεί η Σπάρτη μία ανεπτυγμένη πόλη με βάση τις δυνατότητες τις	0.462
Είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου	0.517
Θεωρείτε αποτελεσματικές τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την ανάπτυξη της πόλης	0.757

Συμμετέχει το κοινό στη διακυβέρνηση της πόλη	0.638
Θεωρείτε ότι η πόλη βρίσκεται σε αναπτυξιακή πορεία	0.514
Αναμένετε ότι η πόλη θα αναπτυχθεί έντονα στην επόμενη πενταετία	0.671
Επηρεάζουν οι πολιτικές αποφάσεις την ανάπτυξη της Σπάρτης	0.357
Υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τις αναπτυξιακές πολιτικές με την αλλαγή των κυβερνήσεων στην πόλη	0.254
Υπάρχει συνεργασία στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης	0.902

Συνεχίζοντας με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, χρησιμοποιήθηκε ο γραμμικός συντελεστής συσχέτισης Pearson. Από τα αποτελέσματα του Πίνακα 16, παρουσιάζονται 2 στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις ως προς την ηλικία των ερωτώμενων σε 95% επίπεδο εμπιστοσύνης. Πιο συγκεκριμένα, όσο αυξάνεται η ηλικία των ερωτώμενων, τόσο λιγότερο συχνά συμφωνούν πως αποτελεί η Σπάρτη μια ανεπτυγμένη πόλη και πως είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου. Οι συσχετίσεις δέχονται τιμές 0.192 και 0.195, επομένως είναι μικρής έντασης.

Πίνακας 16 Συσχετίσεις Pearson ως προς την ηλικία

Πίνακας 16. Συσχετίσεις Pearson ως προς την ηλικία

		Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε
Αποτελεί η Σπάρτη μία ανεπτυγμένη πόλη με βάση τις δυνατότητες τις	Pearson Correlation	-,192*
	Sig. (2-tailed)	,022
	N	143
Είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου	Pearson Correlation	-,195*
	Sig. (2-tailed)	,020
	N	143
Θεωρείτε αποτελεσματικές τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την ανάπτυξη της πόλης	Pearson Correlation	-,087
	Sig. (2-tailed)	,304
	N	142
Συμμετέχει το κοινό στη διακυβέρνηση της πόλη	Pearson Correlation	-,073
	Sig. (2-tailed)	,387
	N	143
	Pearson Correlation	,022

Θεωρείτε ότι η πόλη βρίσκεται σε αναπτυξιακή πορεία	Sig. (2-tailed) N	,791 142
Αναμένετε ότι η πόλη θα αναπτυχθεί έντονα στην επόμενη πενταετία	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,110 ,193 143
Επηρεάζουν οι πολιτικές αποφάσεις την ανάπτυξη της Σπάρτης	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,049 ,564 142
Υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τις αναπτυξιακές πολιτικές με την αλλαγή των κυβερνήσεων στην πόλη	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	,073 ,391 139
Υπάρχει συνεργασία στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,118 ,162 142

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

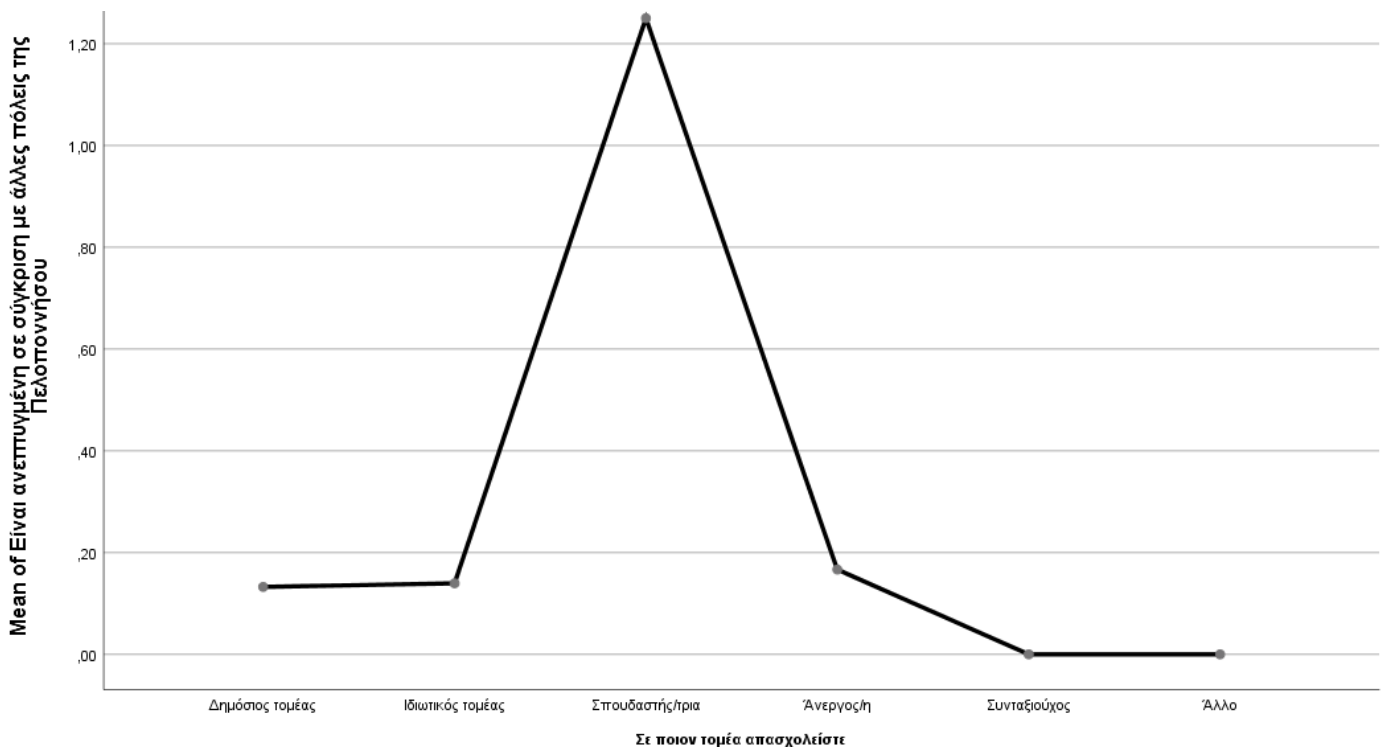
Για την απάντηση του τρίτου ερευνητικού ερωτήματος, χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος Kruskal-Wallis, τα αποτελέσματα του οποίου παρουσιάζονται στον Πίνακα 17. Είναι εμφανές πως αναδεικνύεται μια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση ως προς τον τομέα απασχόλησης. Στο Γράφημα 15, παρατηρείται πως οι σπουδαστές συμφωνούν πιο συχνά πως είναι ανεπτυγμένη η Σπάρτη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου, συγκριτικά με το υπόλοιπο δείγμα.

Πίνακας 17 Έλεγχος Kruskal-Wallis ως προς την σχέση με την πόλη και τον τομέα απασχόλησης

	Ποια η σχέση σας με την πόλη της Σπάρτης	Σε ποιον τομέα απασχολείστε
Αποτελεί η Σπάρτη μία ανεπτυγμένη πόλη με βάση τις δυνατότητες τις	0.921	0.079
Είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου	0.384	0.008
Θεωρείτε αποτελεσματικές τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την ανάπτυξη της πόλης	0.452	0.462
Συμμετέχει το κοινό στη διακυβέρνηση της πόλη	0.290	0.568
Θεωρείτε ότι η πόλη βρίσκεται σε αναπτυξιακή πορεία	0.929	0.159

Αναμένετε ότι η πόλη θα αναπτυχθεί έντονα στην επόμενη πενταετία	0.327	0.199
Επηρεάζουν οι πολιτικές αποφάσεις την ανάπτυξη της Σπάρτης	0.419	0.396
Υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τις αναπτυξιακές πολιτικές με την αλλαγή των κυβερνήσεων στην πόλη	0.973	0.727
Υπάρχει συνεργασία στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης	0.091	0.350

Γράφημα 15 Διαφοροποίηση ως προς τον τομέα απασχόλησης

6.2. Ποιοτική έρευνα

Μέσα από τη θεματική ανάλυση των συνεντεύξεων οι οποίες πραγματοποιήθηκαν εντοπίστηκαν συγκεκριμένες θεματικές, οι οποίες περιλαμβάνουν τους κοινωνικοοικονομικού παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης, την συμμετοχικότητα των πολιτών, τη στασιμότητα ως προς την ανάπτυξη της πόλης της Σπάρτης, τις σημαντικές πρόσφατες πολιτικές αποφάσεις οι οποίες ελήφθησαν, τις μελλοντικές προοπτικές, τα ελλείμματα στον

τομέα της δημόσιας πολιτικής της πόλης, τη σύγκριση της πόλης με άλλες, τις αποτελεσματικές πολιτικές, τις προτάσεις αλλά και την αποτίμηση της δεκαετίας.

1.ΚΟΙΝΩΝΙΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες στην έρευνα, απαντώντας στα ερωτήματα τα οποία τέθηκαν σε αυτούς, ανέφεραν συγκεκριμένους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες οι οποίοι θεώρησαν ότι επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης και τους ιεράρχησαν, ανάλογα με την κρίση τους.

Σύμφωνα τις απαντήσεις που δόθηκαν, προβάλλονται παράγοντες όπως φορείς που ασκούν κρατική ή πολιτική εξουσία, οι αυτοδιοικητικές διοικήσεις αλλά και συντεχνιακές ομάδες και σωματεία. Συγκεκριμένα, ο πρώτος εκ των συμμετεχόντων, Σ1, ανέφερε:

«Την ανάπτυξη της πόλης την επηρεάζουν παράγοντες που ασκούν κρατική ή πολιτική εξουσία, οι αυτοδιοικητικές διοικήσεις αλλά και συντεχνιακές ομάδες και σωματεία. Αυτό οφείλεται στο ότι δεν έχουν ξεκαθαριστεί οι αρμοδιότητες του κάθε φορέα. Η ανάπτυξη της πόλης είναι αποκλειστικά αρμοδιότητα του Δήμου»

Ο ίδιος συμμετέχων, Σ1, ιεράρχησε τους παράγοντες, τονίζοντας ως σημαντικότερο παράγοντα τις συντεχνιακές ομάδες των οποίων τα συμφέροντα θίγονται αλλά και την καθυστέρηση σε πολλές περιπτώσεις των κρατικών υπηρεσιών:

«Συντεχνιακές ομάδες που σκοπό έχουν να υλοποιήσουν έργα κ.λ.π. με όρους που να μην θίγονται συμφέροντα τους. Κρατικές υπηρεσίες που καθυστερούν να εγκρίνουν και να επιβλέψουν τυχόν προτάσεις Δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης που εμπλέκεται σε έργα που αφορούν την ανάπτυξη του Δήμου και Συνεργασία με τα αρμόδια υπουργεία.»

Ένας ακόμη, εκ των συμμετεχόντων στην έρευνα και συγκεκριμένα ο Σ2, απάντησε, αναφέροντας τους παράγοντες οι οποίοι θεωρεί ότι επιδρούν στην ανάπτυξη της πόλης ότι θεωρεί σημαντικούς παράγοντες τις εργασιακές δυνατότητες, τις εξελικτικές προοπτικές, το φυσικό κάλος και τα αρχαιολογικά μνημεία καθώς και την μεταφορά, την κινητικότητα και το επίπεδο ζωής:

«Εργασιακές δυνατότητες και προοπτικές εξέλιξης, φυσικό και αρχαιολογικό περιβάλλον, μεταφορά και κινητικότητα, επίπεδο ζωής και διακυβέρνηση.»

Ο ίδιος συμμετέχων, ο Σ2, ιεράρχησε ως ακολούθως τους παράγοντες αυτούς:

I. Εργασιακές δυνατότητες και προοπτικές εξέλιξης

II. Διακυβέρνηση

III. Επίπεδο ζωής

IV. Φυσικό και αρχαιολογικό περιβάλλον

V. Μεταφορά και κινητικότητα»

Ένα ακόμη άτομο το οποίο συμμετείχε στην έρευνα η οποία έλαβε χώρα, και συγκεκριμένα ο Σ3, εστίασε περισσότερο στους οικονομικούς παράγοντες, τον πληθυσμό και την αστικοποίηση, την πολιτιστική πολιτική και τις πολιτιστικές δραστηριότητες, την αειφόρος χρήση φυσικών πόρων και την πράσινη οικονομία:

«Η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους των σύγχρονων κοινωνιών. Το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης μιας πόλης αποτελεί έναν δείκτη ευημερίας, αλλά και έναν παράγοντα «κλειδί» αναφορικά με την ελκυστικότητα και την ανταγωνιστικότητά της. Ο πληθυσμός της και τα επίπεδα-μεγέθη αστικοποίησής της, η χρήση της τεχνολογίας, η πολιτιστική πολιτική και οι πολιτιστικές δραστηριότητες, η αειφόρος χρήση φυσικών πόρων και η πράσινη οικονομία.»

Οι παράγοντες αυτοί, ιεραρχήθηκαν ως ακολούθως από τον ίδιο συμμετέχοντα, τον Σ3:

«Το πληθυσμιακό μέγεθος –ως κοινωνικός παράγοντας- διαδραματίζει τον κυριότερο ρόλο. Μια πόλη σε μαρασμό και εγκατάλειψη επ’ ουδενί μπορεί να ταυτισθεί με οποιοδήποτε είδος ανάπτυξης. Η εκτενής χρήση της είναι διαχρονικά ένας δείκτης ανάπτυξης μιας πόλης. Η ορθολογική περιβαλλοντική διαχείριση, αλλά και μια ομαλή μετάβαση προς την πράσινη οικονομία στην εποχή της κλιματικής αλλαγής που διανύουμε –με καθαρή και φθηνότερη ενέργεια, τεχνολογικές καινοτομίες και νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες- μπορούν να αποβούν ωφέλιμες πρακτικές. Και βέβαια, η πολιτιστική πολιτική, λόγω χάρη μέσα από την υιοθέτηση του μοντέλου ΠΔΕΑ (Πολιτιστικές Δραστηριότητες Ενεργητικής Αντίληψης) με παράλληλη αξιοποίηση του brand name της πόλης.»

Περνώντας στο τέταρτο άτομο το οποίο έλαβε συμμετοχή στην έρευνα, τον Σ4, τόνισε σημαντικά τον τομέα της εργασίας γενικότερα και ειδικότερα τον πρωτογενή τομέα ως παράγοντα που επηρεάζει την ανάπτυξη της πόλης της Σπάρτης:

«Η Σπάρτη βασίζεται στον πρωτογενή αγροτικό τομέα ως μικρή επαρχιακή πόλη και στον τουρισμό λόγω του ιστορικού της ονόματος και του γειτονικού Μυστρά. Ο δευτερογενής τομέας είναι πολύ μικρή κλίμακα αγροτικών και κτηνοτροφικών μονάδων και παροχής υπηρεσιών. Το κυριότερο σημείο καμπής της πόλης είναι η έλλειψη του ανθρώπινου παράγοντα, λόγω υπογεννητικότητας που επηρεάζει τις περισσότερες επαρχιακές πόλεις με συνέπεια την έλλειψη εργασίας και ακολούθως την μετανάστευση της νεολαίας (εσωτερικό ή εξωτερικό). Οι παράγοντες αυτοί, ασφαλώς επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης η οποία εξαρτάται από την δραστηριότητες του αγροτικού τομέα και του τουρισμού.»

Ο ίδιος/η ίδια (Σ4) ιεράρχησε τους παράγοντες αυτούς ως ακολούθως, δίνοντας έμφαση στον αγροτικό τομέα και εξηγώντας ότι οι υπόλοιποι τομείς δεν έχουν αναπτυχθεί όπως θα έπρεπε:

«Αγροτικός τομέας / Παροχή Υπηρεσιών / Τουρισμός. Με παντελή έλλειψη βιοτεχνικών ή βιομηχανικών μονάδων με εξαίρεση κάποιες μικρές εγκαταστάσεις μεταποίησης και τυποποίησης χυμού πορτοκαλιών, ελιές και ελαιολάδου. τουριστικές μονάδες κυρίως στην περιοχή του γειτονικού Μυστρά (ανήκει στον Δήμο Σπάρτης) περιορισμένης όμως κλίμακας παρότι είναι 5 αστέρων.»

Ένας ακόμη από τους συμμετέχοντες/τις συμμετέχουσες, ο Σ5, έδωσε έμφαση στην επίδραση κοινωνικοοικονομικών παραγόντων τονίζοντας πως επηρεάζουν συνδυαστικά την ανάπτυξη, και αναφέροντας πως στην Σπάρτη, οι παράγοντες αυτοί είναι οι υποδομές, το περιβάλλον καινοτομίας και η επιχειρηματικότητα, η απασχόληση και συνακόλουθα το επίπεδο εισοδήματος, η εκπαίδευση, η ύπαρξη κοινωνικής συνοχής, δηλαδή η ύπαρξη κοινωνικών δικτύων και η κοινωνική συνοχή που συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας ισχυρής κοινότητας:

«Η συνδυασμένη επίδραση των κοινωνικοοικονομικών παραγόντων επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξη κι καθορίζει το προφίλ μιας πόλης και τον τρόπο με τον οποίο εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου. Η καλή διαχείριση και η στρατηγική προσέγγιση σε αυτούς τους παράγοντες μπορούν να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ευημερία μιας πόλης. Τέτοιοι παράγοντες, στην περίπτωση της Σπάρτης, εκτιμώ ότι είναι οι υποδομές (επενδύσεις σε υποδομές, μεταφορικά δίκτυα συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη), το περιβάλλον καινοτομίας και η επιχειρηματικότητα (δίνουν περιθώριο ανάπτυξης ισχυρής εμπορικής κοινότητας), η απασχόληση και συνακόλουθα το επίπεδο εισοδήματος (διαθεσιμότητα εργασίας), η εκπαίδευση (η ποιότητα υποδομών και υπηρεσιών επηρεάζει την εκπαίδευση και τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού). Τέλος, σημαντική είναι η ύπαρξη κοινωνικής συνοχής, δηλαδή η ύπαρξη κοινωνικών δικτύων και η κοινωνική συνοχή που συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας ισχυρής κοινότητας.»

Οι παράγοντες αυτοί ιεραρχήθηκαν ως ακολούθως από τον Σ5:

«εκπαίδευση

απασχόληση και επίπεδο εισοδήματος

υποδομές

καινοτομία και επιχειρηματικότητα

κοινωνική συνοχή»

Ακόμη, ένας από τους συμμετέχοντες/τις συμμετέχουσες και συγκεκριμένα ο Σ6, ανέφερε ως σημαντικούς αναπτυξιακούς παράγοντες τις δημόσιες υποδομές, την τοπική αυτοδιοίκηση, την ιδιωτική επιχειρηματικότητα, το φυσικό τοπίο, τον τουρισμό (ιδιαίτερα θρησκευτικό τουρισμό) και τον πρωτογενή τομέα:

«Οι δημόσιες υποδομές που η πολιτεία δημιουργεί για την εξυπηρέτηση των πολιτών και οι οποίες εξασφαλίζουν μία αξιοπρεπή ζωή (νοσοκομείο, σχολεία, οδικό δίκτυο διασύνδεσης με γειτονικούς νομούς και την Αθήνα κ.α.)

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση με τους τομείς ευθύνης που της έχουν ανατεθεί : ύδρευση, άρδευση, έργα υποδομών στην επικράτεια του Δήμου, καθαριότητα.

Η ιδιωτική επιχειρηματικότητα. Στη Σπάρτη βέβαια δεν υπάρχουν πολλές μεγάλες επιχειρήσεις που να απασχολούν πολλούς εργαζόμενους.

Το φυσικό τοπίο και οι σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι όπως η Αρχαία Σπάρτη, ο Μυστράς, η Πελλάνα κ.ά.

Πολλοί χώροι Θρησκευτικής λατρείας (μοναστήρια κ.α.)

Ο πρωτογενής τομέας παραγωγής και κυρίως τα προϊόντα της ελιάς και το πορτοκάλι»

Ως προς την ιεράρχηση των τομέων οι οποίοι μελετήθηκαν, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε από τον Σ6 στις δημόσιες υποδομές και δευτερευόντως στην τοπική αυτοδιοίκηση, με τους υπόλοιπους τομείς να έπονται:

«Πιο σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης είναι οι δημόσιες υποδομές που είναι ευθύνη της πολιτείας και έπονται οι δομές που είναι αρμόδια η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ακολουθούν το τοπίο και οι αρχαιολογικοί χώροι, τα αγροτικά προϊόντα, η ιδιωτική επιχειρηματικότητα και θρησκευτικοί χώροι λατρείας.»

Τέλος, ο/η τελευταίος/α από τους συμμετέχοντες/τις συμμετέχουσες στην έρευνα, ο Σ7, πρόβαλε ιδιαίτερα την κοινωνική και την οικονομική ανάπτυξη της Σπάρτης, ως σημαντικούς παράγοντες για την τοπική ανάπτυξη αναφέροντας:

«Η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Σπάρτης βασίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα καθώς η εύφορη γη της παράγει εξαιρετικής ποιότητας προϊόντα και στον τουρισμό λόγω της ιστορίας της που την έχει κάνει γνωστή σε όλο τον κόσμο. Επίσης σημαντική είναι και η λειτουργία κάποιων εγκαταστάσεων στον τομέα της παραγωγής, μεταποίησης και τυποποίησης.»

Από το ίδιο άτομο, τον Σ7, οι τομείς ιεραρχήθηκαν ως ακολούθως:

«Αγροτικός Τομέας

Τουρισμός

Λειτουργία μονάδων παραγωγής, μεταποίησης και τυποποίησης.»

2.ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΩΝ

Η δεύτερη θεματική η οποία αναδείχθηκε από τις συνεντεύξεις οι οποίες και έλαβαν χώρα αφορά τη συμμετοχικότητα των πολιτών στη διοίκηση. Δυστυχώς, οι απαντήσεις οι οποίες δόθηκαν σε σχέση με το αν οι πολίτες συμμετέχουν στην τοπική αυτοδιοίκηση και γενικότερα τη διακυβέρνηση ήταν αρνητικές, καθώς φάνηκε πως πιστεύουν είτε ότι δεν υπάρχει καμία

συμμετοχή είτε ότι η συμμετοχή αφορά μόνο συγκεκριμένες ομάδες, οι οποίες ασκούν πίεση και μάλιστα συνήθως προς όφελος συμφερόντων και όχι των πολιτών. Ενδεικτικά, παρατίθενται οι απαντήσεις οι οποίες δόθηκαν στο αντίστοιχο ερώτημα:

Ο πρώτος συμμετέχων (Σ1) απάντησε με αρνητικό τρόπο:

«Όχι»

Αντίστοιχα, και ο δεύτερος συμμετέχων (Σ2) τόνισε ότι δεν υπήρχε συμμετοχή, τουλάχιστον από το ευρύ κοινό:

«Το ευρύ κοινό όχι, υπάρχουν όμως ομάδες πίεσης (lobby) όπως ο Εμπορικός Σύλλογος, οι εργολάβοι τεχνικών έργων και οι μεγαλοϊδιοκτήτες ακινήτων, οι οποίες συμμετέχουν.»

Αντίστοιχη, ήταν και η απάντηση του τρίτου συμμετέχοντα (Σ3) ο οποίος αναφέρθηκε σε μία και μόνο μερίδα πολιτών που προσπαθεί να συμβάλλει πιο ενεργά καθώς και τον ρόλο φορέων, συλλογικοτήτων και κοινωνικών ομάδων:

«Υπάρχει μερίδα πολιτών, η οποία προσπαθεί να συμβάλλει με προτάσεις και παρεμβάσεις στη διαμόρφωση πολιτικής. Ωστόσο, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το ποσοστό εξουσίας και την ικανότητα ουσιαστικής θεσμικής παρέμβασης που μπορεί να έχουν ανάλογα με τη θέση τους, οι φορείς, οι συλλογικότητες και οι κοινωνικές ομάδες.»

Ο συμμετέχων 4 (Σ4) ανέφερε πως σύμφωνα με την άποψή του, η συμμετοχή του κοινού της Σπάρτης στη διαμόρφωση της πολιτικής δεν είναι ουσιαστική και ότι υπάρχει απουσία από την πολιτική σκηνή ενεργών πολιτών οι οποίοι θα μπορούσαν να προσφέρουν σημαντικά στην πόλη:

«Το κοινό της Σπάρτης δεν συμμετέχει ουσιαστικά στην διαμόρφωση της πολιτικής και πολλές φορές υπάρχει απουσία ή άρνηση ενεργών πολιτών στην πολιτική σκηνή που θα μπορούσαν να προσφέρουν με περισσότερες γνώσεις και εμπειρία.»

Στην ίδια κατεύθυνση, ο συμμετέχων πέντε (Σ5) αναφέρθηκε σε μία μικρή μερίδα κοινού η οποία συμμετέχει, τονίζοντας:

«Συμμετέχει μικρή μερίδα κοινού, με εθελοντικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες και συμμετοχή σε συλλογικότητες της πόλης. Η μεγάλη μερίδα του κοινού θεωρεί ότι η προσέλευση στις δημοτικές εκλογές είναι αρκετή. Το γεγονός αυτό συνδέεται με την προσκόλληση σε συντηρητικές πρακτικές που δεν ευνοούν αλλαγή νοοτροπίας και συμμετοχικότητα..»

Αντίστοιχα, και ο συμμετέχων 6 (Σ6) υποστήριξε ότι στην πόλη του δεν υπάρχει συμμετοχικότητα όσο θα έπρεπε, και ότι σε άλλες πόλεις υπάρχει πιο ενεργός συμμετοχή:

«Νομίζω ότι δεν συμμετέχει στο βαθμό που θα έπρεπε. Νομίζω επίσης, σε άλλες πόλεις της χώρας το κοινό συμμετέχει πιο ενεργά..»

Τέλος, και ο συμμετέχων 7 (Σ7) ανέφερε πως η συμμετοχή του κοινού περιορίζεται ουσιαστικά στην κριτική και όχι στην ενεργό δράση:

«Δυστυχώς στην πόλη της Σπάρτης το κοινό περιορίζεται στο να ασκεί κριτική στην πολιτική που εφαρμόζει κυρίως ο Δήμος και όχι να συμμετέχει ενεργά στην διαμόρφωσή της.»

3.ΣΤΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα, αναφέρθηκαν εκτενώς σε παράγοντες τους οποίους εντόπισαν στην πόλη τους και οι οποίοι θεωρούν πως αποτελούν τα αίτια της στασιμότητας σε πολλούς τομείς για την πόλη. Ενδεικτικά, ένας εκ των συμμετεχόντων, ο Σ1, ανέφερε την έλλειψη πρωτοβουλιών εκ μέρους του δήμου για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση σχεδίων ανάπτυξης σε δημοτικό επίπεδο σε συνεργασία με άλλους φορείς:

«Ο Δήμος πρέπει να πάρει πρωτοβουλίες που θα διευκολύνουν όλους τους φορείς (κρατικούς-αυτοδιοικητικούς-πολιτών) στο να συμμετέχουν στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση όλων των

σχεδίων ανάπτυξης που αφορούν το Δήμο με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, το οποίο να είναι εφικτό να παρακολουθείται και να αξιολογείται από όλους.»

Στην ίδια κατεύθυνση, ένας ακόμη εκ των συμμετεχόντων, ο Σ2, ανέφερε το γεγονός ότι οι αιρετοί κυβερνώντες δεν έχουν ένα σαφές όραμα για το πως μπορεί ο τόπος να αναπτυχθεί, με αποτέλεσμα να εστιάζουν σε ατομικά συμφέροντα και πελατειακές σχέσεις και όχι στο πραγματικό συμφέρον του τόπου:

«Παρατηρείται στασιμότητα διότι οι αιρετοί κυβερνώντες δεν έχουν σαφές όραμα για την ανάπτυξη του τόπου. Αναλώνονται στην εξυπηρέτηση ατομικών συμφερόντων, συντηρώντας και διαιωνίζοντας το «πελατειακό κράτος», στην απώτερη προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν την επανεκλογή τους στις επόμενες εκλογές και να διατηρήσουν τη θέση και τα προνόμιά τους.»

Από την άλλη πλευρά, ο Σ3, τόνισε ότι δεν εντοπίζει μεν στασιμότητα, αλλά μία σημαντική κωλυσιεργία, η οποία καθυστερεί τα έργα και τις αξιόλογες πρωτοβουλίες στον τόπο:

«Οι δημόσιες πολιτικές στοχεύουν στην ικανοποίηση των αναγκών της κοινωνίας. Αυτό που έχει νόημα κάθε φορά να εξετάζουμε, είναι κατά πόσο υφίσταται απόσταση μεταξύ των διακηρυγμένων δημόσιων πολιτικών και των προσδοκιών των κοινωνιών. Στη Σπάρτη, από την τοπική, περιφερειακή και κεντρική διοίκηση της τελευταίας δεκαετίας -να μην απομακρυνθώ πολύ χρονικά- έχουν διακηρυχθεί πολιτικές, στο πεδίο των έργων υποδομών, ορισμένα, δε, αποτελούν έργα πνοής, των δομών Υγείας, των έργων Πολιτισμού. Το πρόβλημα εντοπίζεται στη δρομολόγηση όλων αυτών, η οποία προσκρούει συχνά σε προβλήματα και χρονοδιαγράμματα υλοποίησης. Συνεπώς, δε θα έλεγα ότι μιλάμε για στασιμότητα, σε καμία περίπτωση. Όμως, η κωλυσιεργία που παρατηρείται, για διάφορους λόγους, σε αξιόλογες πρωτοβουλίες, στερεί από την κοινωνία τη δυνατότητα να της παραδοθούν έγκαιρα έργα μεγάλα, κατά βάση, έργα και παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας, που θα αλλάξουν την καθημερινότητά της.»

Επιπροσθέτως, ένα άτομο το οποίο έλαβε μέρος στην έρευνα, ο Σ4, τόνισε ότι οι διαδικασίες που αφορούν τα αναπτυξιακά σχέδια για τον τόπο μένουν στάσιμες και δεν ολοκληρώνονται λόγω μη γνώσης του αντικειμένου, γραφειοκρατικών διαδικασιών καθώς και μικροσυμφερόντων:

«Δεν εντοπίζω στασιμότητα, όμως εντοπίζω προβλήματα στις διαδικασίες ολοκλήρωσης οποιουδήποτε αναπτυξιακού σχεδίου λόγω κυρίως α) μη γνώσης του αντικειμένου β) γραφειοκρατικών διαδικασιών γ) μικροσυμφερόντων.»

Στο ίδιο πνεύμα, ένα ακόμη εκ των ατόμων που έλαβαν μέρος στην έρευνα, ο Σ5, ανέφερε την γραφειοκρατία, την έλλειψη ενδιαφέροντος και προσήλωσης, την ασυμφωνία των παρατάξεων και την αντίσταση στην αλλαγή από ομάδες της κοινωνίας:

«Η στασιμότητα στην εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής σχετίζεται με την έλλειψη προόδου ή αλλαγής στις πολιτικές πρακτικές, προκαλείται από διάφορους παράγοντες και έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα, την ανταγωνιστικότητα, την οικονομική ανάπτυξη και την ικανοποίηση των πολιτών. Αυτοί οι παράγοντες είναι, κατά την εκτίμησή μου, οι ακόλουθοι:

- Η υπερβολική γραφειοκρατία και ο περίπλοκος διοικητικός μηχανισμός (καθυστέρηση στη λήψη αποφάσεων και την υλοποίηση νέων πολιτικών)*
- Η έλλειψη ενδιαφέροντος ή προσήλωσης σε θέματα αλλαγής και καινοτομίας (στασιμότητα).*
- Η δυσκολία συμφωνίας μεταξύ πολιτικών παρατάξεων και η δεσμευτικότητα σε συγκεκριμένες πολιτικές (προκαλεί παράλυση στη λήψη αποφάσεων).*
- Η αντίσταση σε αλλαγές από τις ενδιαφερόμενες ομάδες, όπως επαγγελματικοί σύλλογοι ή άλλοι κοινωνικοί φορεί (εμποδίζει την υλοποίηση νέων πολιτικών).»*

Ιδιαίτερα ενδιαφέρονσα, ήταν και η άποψη ενός από τους συμμετέχοντες/τις συμμετέχουσες, του Σ6, που τόνισε πως η κατάσταση αυτή ισχύει για το σύνολο της χώρας, άρα είναι αναμενόμενο να επηρεάζει και τη Σπάρτη:

«Δεδομένου ότι το κοινωνικοοικονομικό σύστημα μέσα στο οποίο ζούμε, το οποίο βασίζεται στην οικονομία της αγοράς δεν έχει αλλάξει εδώ και δεκαετίες, νομίζω ότι ουσιαστικά υπάρχει στασιμότητα στην εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής σε επίπεδο χώρας, άρα αυτό ισχύει και για την πόλη της Σπάρτης.»

Τέλος, ένα ακόμη άτομο, ο Σ7, αναφέρθηκε στις εκτεταμένες γραφειοκρατικές διαδικασίες που οδηγούν σε αδυναμία να τηρηθούν οι προβλεπόμενες προθεσμίες και κατ' επέκταση σημαντική καθυστέρηση και στασιμότητα:

«Θεωρώ πως υπάρχει σημαντική καθυστέρηση στην εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής εξαιτίας κυρίως των γραφειοκρατικών διαδικασιών που ουσιαστικά εμποδίζουν την ολοκλήρωση των έργων εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών.»

4.ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Τα άτομα τα οποία έλαβαν συμμετοχή στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε, ανέφεραν πλήθος σημαντικών αποφάσεων για την πόλη, οι οποίες ελήφθησαν κατά τα τελευταία έτη. Οι αποφάσεις που αναφέρθηκαν, περιλαμβάνουν τις ακόλουθες:

Ο Σ2 ανέφερε χαρακτηριστικά:

«Η συνένωση των ευέλκτων Καποδιστριακών Δήμων στον μεγάλο «υδροκέφαλο» Καλλικρατικό Δήμο Σπάρτης και η άναρχη δόμηση σε συνδυασμό με την εγκατάλειψη του ρυμοτομικού σχεδίου των Βαυαρών εκτός του ιστορικού κέντρου.»

Αντιστοίχως, ο Σ3, τόνισε:

«Η κεντρική συζήτηση που λαμβάνει χώρα εδώ και χρόνια ανάμεσα στους διοικούντες του Δήμου Σπάρτης, άπτεται της αλλαγής της φυσιογνωμίας της κεντρικής οδού της, της Λεωφόρου Κωνσταντίνου Παλαιολόγου. Η ανάπλασή της είναι ένα θέμα που έχει απασχολήσει τις εκάστοτε διοικήσεις, τους πολίτες και τον δημόσιο διάλογο, εν γένει. Μένει να δούμε πού θα οδηγηθεί το ζήτημα αυτό. Ένα επιπρόσθετο θέμα, που απασχολεί τη δημόσια συζήτηση, αρκετά χρόνια τώρα και που φαίνεται ότι μπαίνει σε ρότα δρομολόγησης, είναι η κατασκευή του Νέου Αρχαιολογικού Μουσείου. Μετά από πολλά έτη, οι μελέτες ολοκληρώθηκαν και εγκρίθηκαν και καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια να ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας, προκειμένου να προχωρήσει η κατασκευή του. Τα παραπάνω ζητήματα, στη διαμόρφωση των οποίων διαδραμάτισαν ρόλο διάφορες διοικήσεις, προκρίνω πως διαμορφώνουν εν πολλοίς τις τωρινές συνθήκες για την πόλη.»

Στην ίδια κατεύθυνση, ο Σ4 έκανε αναφορά στις ακόλουθες αποφάσεις:

«Οι πολιτικές αποφάσεις που έχουν ευνοήσει στο παρελθόν την πόλη στις Σπάρτης είναι η έλευση του Πανεπιστημίου, η δημιουργία νέου Νοσοκομείου (είναι σε στάδιο υλοποίησης), του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου, η προσβασιμότητα της πόλης σε σχέση με όμορες πρωτεύουσες γειτονικών νομών και του κέντρου (Αθήνα). Αντιθέτως, πολιτικές αποφάσεις του κεντρικού κράτους που έχουν συμβάλει στην αρνητικά είναι η απομάκρυνση της Νοσηλευτικής Σχολής, η απομάκρυνση μέχρι προ ολίγου του στρατοπέδου εκπαίδευσης νεοσυλλέκτων καθώς επίσης για τους δυο βασικούς πυλώνες στήριξης της οικονομίας της πόλης (αγροτικός τομέας + τουρισμός) η έλλειψη κρατικού σχεδιασμού για διάθεση των αγροτικών προϊόντων (κυρίως του πορτοκαλιού) το οποίο δίνεται από τους παραγωγούς σε εξευτελιστικές τιμές και για τον τουρισμό οι παρεμβάσεις της Αρχαιολογίας πολλές φορές αποτελούν σοβαρή τροχοπέδη στην ανάπτυξη της πόλης. Το κυριότερο όμως είναι η έλλειψη πολιτικών αποφάσεων στο θέμα της υπογεννητικότητας.»

Ο Σ5, εστίασε επίσης στα ακόλουθα έργα:

- *Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο και υφιστάμενο (υποδομές, οικονομία, εκπαίδευση, πολιτισμός –τουρισμός)*
- *Φράγμα Κελεφίνας (υποδομές, αγροτική οικονομία, εισόδημα, περιβάλλον – διαχείριση υδάτινων πόρων)*
- *Νοσοκομείο (οικονομία, εργασία, υγεία, υποδομές)*
- *Παλαιολόγου - Open Mall - Ξενία - ανάπλαση Γουδέ (υποδομές, οικονομία, κοινωνική ευημερία, περιβάλλον, πολιτισμός)*
- *Αρχαίο Θέατρο – μνημεία (υποδομές, πολιτισμός, περιβάλλον, οικονομία, εκπαίδευση – τουρισμός)*
- *Διασύνδεση πρωτεύουσας με την περιφέρεια του νομού, με σύγχρονο οδικό δίκτυο (υποδομές, οικονομία, εργασία, εισόδημα)*
- *Αξιοποίηση Ευρώτα ως αθλητικού και περιβαλλοντικού πάρκου (υποδομές, οικονομία, εκπαίδευση, περιβάλλον, πολιτισμός – αθλητισμός –τουρισμός)»*

Ο Σ6, πραγματοποιώντας ταυτόχρονα και μία αναδρομή στο χρόνο, ανέφερε αποφάσεις που καθόρισαν την πόλη από την ανάπτυξή της μέχρι και σήμερα:

«Καθοριστική σημασία για την διαμόρφωση των συνθηκών για την μετέπειτα πορεία της Σπάρτης έπαιξαν οι αποφάσεις που καθόρισαν την θέση της νέας πόλης της Σπάρτης, στο χώρο όπου είχε αναπτυχθεί η Αρχαία Σπάρτη. Προφανώς σε αυτό έπαιξαν ρόλο πολιτικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες που διέθεταν δύναμη στην τοπική κοινωνία αλλά και στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος, τα χρόνια που ακολούθησαν την Επανάσταση των Ελλήνων το 1821 κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Σημαντικό ρόλο έπαιζαν επίσης οι αποφάσεις για το πολεοδομικό σχέδιο (ήταν η πρώτη πόλη στην Ελλάδα μετεπαναστατικά, με αντίστοιχο σχεδιασμό), όπως και οι αποφάσεις για τον Πολεοδομικό Σχεδιασμό της δεκαετίας του 1980 και τις μετέπειτα επεκτάσεις. Στις επεκτάσεις του σχεδίου πόλεως όμως, δεν τηρήθηκε ο ίδιος τρόπος σχεδιασμού με τον αρχικό πυρήνα του αστικού ιστού.

Δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να αναφέρουμε, ότι ο μετεπαναστατικός πολεοδομικός σχεδιασμός από τον Βαυαρό αρχιτέκτονα Friedrich Stauffert υπέστη και σημαντικές τροποποιήσεις όπως ο τεμαχισμός της κεντρικής πλατείας της πόλης όπως προβλεπόταν αρχικά.

Άλλες αποφάσεις που διαμόρφωσαν την σημερινή εικόνα της πόλης είναι το μάλλον ανύπαρκτο καθεστώς προστασίας της σημαντικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της πόλης, η κατασκευή του γηπέδου ποδοσφαίρου στο βόρειο άκρο του αστικού ιστού, σε απόσταση αναπνοής από την Ακρόπολη της Αρχαίας Σπάρτης κ.α.»

Τέλος, παρατίθενται και οι αποφάσεις τις οποίες ο Σ7 αντιλαμβάνεται ως ιδιαίτερα κρίσιμες για την πόλη του:

«Η δημιουργία πανεπιστημιακών σχολών, η λειτουργία του στρατοπέδου, η ανάπτυξη και συντήρηση του επαρχιακού οδικού δικτύου, η ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου του Μυστρά.»

5.ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Μέσα από ερωτήματα τα οποία τέθηκαν αναφορικά με το μέλλον τις πόλεις, τις πιθανές αλλαγές και τις αναγκαίες αλλαγές για τη βιωσιμότητα της πόλης, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες αναφέρθηκαν λεπτομερώς σε προτάσεις και λύσεις, τις οποίες εκείνοι, μέσα από την εμπειρία τους κρίνουν ως αναγκαίες.

Ενδεικτικά, ένας εκ των συμμετεχόντων, ο Σ1, ανέφερε πως θεωρεί ιδιαίτερα σημαντική την εφαρμογή του στρατηγικού σχεδιασμού της πόλης καθώς και τον αναγκαίο συντονισμό

ενεργειών των κρατικών και των αυτοδιοικητικών φορέων, με στόχο να υπάρξει διεκδίκηση πόρων:

«Συντονισμός ενεργειών με φορείς κρατικούς και αυτοδιοικητικούς, ώστε να υπάρξει διεκδίκηση πόρων (ευρωπαϊκών-κρατικών-αυτοδιοικητικών)»

Ένας ακόμη από τους συμμετέχοντες, ο Σ2, έκρινε ως αναγκαία την προβολή της ταυτότητας της πόλης της Σπάρτης τόσο στον τομέα των προϊόντων που παράγει όσο και σε σχέση με τον τουρισμό καθώς και την εκμετάλλευση των φυσικών και πολιτισμικών πόρων, ταυτόχρονα με την σημαντική αναβάθμιση των υποδομών, όπως για παράδειγμα στον τομέα των μεταφορών:

«Ουσιαστική ανάδειξη και εκμετάλλευση του brand name «Σπάρτη», προώθηση γεωργικών προϊόντων, προσέλκυση τουρισμού υψηλού εισοδηματικού επιπέδου, επίστευση των διαδικασιών για τη δημιουργία του Νέου Αρχαιολογικού Μουσείου, δημιουργία θεματικού - βιωματικού πάρκου με αντικείμενο την Αρχαία Σπάρτη, ανάπλαση και ανάδειξη της παραποτάμιας περιοχής του Ευρώτα στην είσοδο της πόλης ως χώρου φιλοξενίας πολιτιστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων, πεζοδρόμηση όλου του κέντρου, δημιουργία σύγχρονων υποδομών μεταφοράς ανθρώπων και εμπορευμάτων παράλληλα με την αναβάθμιση των υφισταμένων (βελτίωση οδικού δικτύου, λειτουργία αεροδρομίου και κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου).»

Ο ίδιος συμμετέχων, ο Σ2, τόνισε πόσο σημαντικό θα ήταν ο Δήμος να γίνει πιο ανθρωποκεντρικός, ευέλικτος και μικρός, με το φυσικό περιβάλλον και τον πολίτη στο επίκεντρο, διεκδικώντας ταυτόχρονα πόρους από Ευρωπαϊκά Προγράμματα:

«Επαναφορά σε μικρότερο, πιο ευέλικτο και πιο λειτουργικό Δήμο με ανθρωποκεντρικό περιεχόμενο, σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον και τόνωση του τουριστικού προϊόντος. ..Διεκδίκηση πόρων από Ευρωπαϊκά Προγράμματα..»

Ακόμη, ο Σ2, τόνισε τη σημασία σχεδιασμού σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο, μέσα από σύγχρονες πρακτικές αλλά και σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση:

«Απαιτείται κατάρτιση στρατηγικών και επιχειρησιακών σχεδίων με υιοθέτηση εργαλείων και πρακτικών από τον ιδιωτικό τομέα, με έντονο αναπτυξιακό και κοινωνικό χαρακτήρα. Είναι επιβεβλημένη η σοβαρή διεκδίκηση πόρων από Ευρωπαϊκά Προγράμματα, όπως το Ταμείο Ανάκαμψης, κατόπιν εκπόνησης και κατάθεσης ολοκληρωμένων μελετών και προτάσεων.»

Επίσης, ένα από τα άτομα τα οποία έλαβαν μέρος στην έρευνα, ο Σ3, ανέφεραν ότι για την πόλη της Σπάρτης, πρέπει να στραφεί η εστίαση σε έργα μικρής κλίμακας, στη συντήρηση και ανάπτυξη του οδικού δικτύου, στο περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου:

«Μεγαλύτερη έμφαση σε έργα μικρής κλίμακας, στη συντήρηση και ανάπτυξη του οδικού δικτύου, στην προστασία του περιβάλλοντος, ένα ολιστικό σχέδιο για την αξιοποίηση της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της και των ωφελειών που απορρέουν από την τελευταία για την τουριστική ανάπτυξή της.»

Επίσης, Ο Σ3, τόνισε, πως πρέπει η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, να μην είναι εις βάρος του περιβάλλοντος, υποβαθμίζοντάς το:

«Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μια ευρεία, πολυδιάστατη έννοια. Σε γενικές γραμμές, πρόκειται για μια έννοια που συνδυάζει την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία με την προστασία του περιβάλλοντος.»

Έτσι, λοιπόν, και για τη Σπάρτη προβάλλει αναγκαία η ανάγκη για μια ανάπτυξη προσανατολισμένη προς τη βιωσιμότητα, καθώς η πόλη βρίσκεται αντιμέτωπη με προκλήσεις, όπως είναι η οικονομική κρίση και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος.»

Άλλες προτάσεις οι οποίες δόθηκαν από τον Σ4, περιλαμβάνουν τις ακόλουθες:

«Την κατασκευή νέου Νοσοκομείου. /Την κατασκευή του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου. / την αξιοποίηση του αρχαιολογικού χώρου της αρχαίας Σπάρτης με μερικές αναστηλώσεις και

“εισιτήριο” διότι ο επισκέπτης της πόλης είναι περαστικός μόνο για τον Μυστρά και το μόνο που έχει να δει είναι το άγαλμα του Λεωνίδα.

Δημιουργία ΒΙ.ΠΕ. για εγκατάσταση βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων. Κατασκευή Αθλητικού Κέντρου. Αξιοποίηση του ποταμού Ευρώτα πλησίον της πόλης με δημιουργία “πάρκου Ευρώτα”. Ολοκλήρωση και αξιοποίηση των παλατιών του Παλαιολόγου στον γειτονικό Μυστρά. Επιπλέον θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες επανόδου της Νοσηλευτικής Σχολής, ενίσχυση του Πανεπιστημίου της πόλης και πλήρη επαναλειτουργία του Στρατοπέδου ώστε να έρθει «νέος» πληθυσμός στην πόλη. Αξιοποίηση του “Ξενία”. Ολοκλήρωση και αποκατάσταση της κεντρικής οδού “Κ. Παλαιολόγου”.

[...]

Η κυριότερη πρόκληση είναι η έλλειψη πληθυσμού με επακόλουθο στην “σμίκρυνση” της Σπάρτης και οικονομικά.

[...]

Προγραμματισμός με στόχο και προϋποθέσεις για ώθηση των νέων να μείνουν στην πόλη της Σπάρτης.»

Από την άλλη πλευρά, ο Σ5, τόνισε τη σημαντική ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις, τη διαμόρφωση μίας δυναμικής ταυτότητας καθώς και ενός στρατηγικού πλάνου:

«Ολοκλήρωση των έργων σε εξέλιξη, με τρόπο που θα συνάδει με την πολιτιστική και ιστορική ταυτότητα της πόλης, με άνοιγμα στην καινοτομία. Έτσι θα επιτευχθεί η αναδημιουργία της εικόνας της Σπάρτης σε μια πόλη σύγχρονη, βιώσιμη, πράσινη, έξυπνη, φιλική προς τους πολίτες και τους επισκέπτες. Με στοχευμένες παρεμβάσεις η πόλη θα διαμορφώσει ένα σύγχρονο πρόσωπο, με δυναμική ταυτότητα (brand name) και ισχυρό πολιτιστικό αποτύπωμα.

[...]

Εφαρμογή μελέτης στρατηγικού σχεδιασμού 10ετίας (masterplan), η οποία θα συντασσόταν από ειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό και θα είχε τη σύμφωνη γνώμη ή θα διαμορφωνόταν από κοινού με τους πολιτικούς και τους πολίτες, σε δημόσια διαβούλευση. Έτσι θα καθοριζόταν η κεντρική στόχευση, οι βασικές υποδομές, η δυνατότητα μεταβολών και μεταρρυθμίσεων, δηλαδή θα ήταν ένα πλάνο εξοικονόμησης έργων και πόρων και προβολής διεκδικήσεων για το μέλλον και το χαρακτήρα της πόλης.

[...]

Απαιτούνται παρεμβάσεις για την ενίσχυση των δημόσιων εξυπηρετήσεων και των κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών, την προαγωγή της βιώσιμης κινητικότητας και της δημόσιας συγκοινωνίας. Παράλληλα, τάσσομαι υπέρ μιας εναλλακτικής προσέγγισης των σύγχρονων αστικών αναπλάσεων που να απαντά στις ανάγκες των πολιτών, ευνοώντας την ανάμειξη χρήσεων και δραστηριοτήτων και τη συνύπαρξη και αλληλεπίδραση διαφορετικών κοινωνικών ομάδων και πολιτισμικών πρακτικών, για μια Σπάρτη έξυπνη (smart city), πράσινη, βιώσιμη.»

Πολύ ενδιαφέρουσες και γόνιμες, ήταν και οι προτάσεις του συμμετέχοντα 6 (Σ6):

«Το πιο σημαντικό είναι η διεκδίκηση δημόσιων χρηματοδοτήσεων για την μελέτη και την κατασκευή νέων σύγχρονων υποδομών σημαντικών για τους πολίτες της Σπάρτης. Εδώ και πολλά χρόνια είχε διαπιστωθεί η ανάγκη κατασκευής ενός νέου νοσοκομείου στην πόλη της Σπάρτης. Την αδυναμία της πολιτείας να καλύψει αυτή την ανάγκη, ήρθε να καλύψει η ιδιωτική πρωτοβουλία ενός ιδρύματος, για την κατασκευή νοσοκομείου.

Η πολιτεία πρέπει "να τρέξει" τις απαραίτητες διαδικασίες προκειμένου να υλοποιηθεί το νέο αρχαιολογικό μουσείο μέσω του οποίου θα αναδειχθούν τα σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα της ευρύτερης περιοχής και θα δοθεί μεγάλη ώθηση στην τουριστική ανάπτυξη.

Σημαντικό επίσης θα ήταν να αναδειχθούν τα τμήματα ποταμών και ρεμάτων που "αγκαλιάζουν" τη Σπάρτη από βορρά, ανατολή και από τον νότο, και παραμένουν έως σήμερα αναξιοποίητα.

Επίσης η ολοκλήρωση της λειτουργικής διασύνδεσης υφιστάμενων χώρων (όπως το πάρκο Γουδέ) με την πόλη της Σπάρτης.

Η βελτίωση των υποδομών στον αθλητισμό όπως είναι το κλειστό Γυμναστήριο πρέπει να είναι σε προτεραιότητα, όπως και η κατασκευή μεγάλης κλειστής αίθουσας για τις ανάγκες των πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Η διαχείριση των απορριμμάτων. Νομίζω ότι στον τομέα της ανακύκλωσης δεν έχει γίνει επαρκής ενημέρωση των πολιτών ώστε όλα τα ανακυκλώσιμα υλικά να διαχωρίζονται από τα υπόλοιπα, μη ανακυκλώσιμα.

[...]

Πιστεύω ότι ο πολίτης πρέπει να είναι πλήρως ενημερωμένος όσον αφορά τον μελλοντικό σχεδιασμό για την ανάπτυξη της πόλης. Γι' αυτό πρέπει να υλοποιηθεί ένας ανοιχτός διάλογος που θα θέσει επί τάπητος όλα τα ζητήματα και θα βάλει συγκεκριμένους στόχους. Ο διάλογος αυτός πρέπει να έχει συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, να συμπεριλάβει όλους τους φορείς που δραστηριοποιούνται στην πόλη και οποιονδήποτε μεμονωμένο πολίτη θέλει να συμμετάσχει σε αυτόν.

Την πρωτοβουλία για όλα τα ανωτέρω θα μπορούσε να την έχει η δημοτική αρχή, η οποία θα δεσμευθεί για τον προγραμματισμό υλοποίησης των αποφασισθέντων.

[...]

Για την βιώσιμη ανάπτυξη στην πόλη της Σπάρτης απαιτείται μια ολοκληρωμένη μελέτη η οποία θα δει την πόλη σαν ενιαίο σύνολο και όχι αποσπασματικά (όπως π.χ. έχει γίνει στο παρελθόν με την Λεωφόρο Κων/νου Παλαιολόγου). Μία τέτοια μελέτη θα καταγράψει τα προβλήματα της πόλης σε όλους τους τομείς και θα προτείνει λύσεις για το κυκλοφοριακό, την ανάδειξη και ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων (όπως ο λόφος ΞΕΝΙΑ), την δημιουργία νέων κοινόχρηστων

χώρων, την αρμονική και λειτουργική διασύνδεση της πόλης με τους αρχαιολογικούς χώρους και τους χώρους του υδάτινου στοιχείου που την περιβάλλουν κ.λπ.

Την πρωτοβουλία πρέπει να έχει και πάλι η δημοτική αρχή που θα πρέπει να ακούσει και την τοπική κοινωνία για την διαμόρφωση των βασικών κατευθύνσεων που πρέπει να χαραχθούν.

Κατά τη γνώμη μου θα πρέπει να εξεταστεί ακόμα και η δυνατότητα αναθεώρησης παλαιότερων αποφάσεων για συγκεκριμένα έργα, τα οποία αν αντιμετωπιστούν με τα νέα δεδομένα, ενδεχομένως να καταλήξουμε σε διαφορετικές προτάσεις αναφορικά με την υλοποίησή τους.»

Τέλος, ο τελευταίος/η τελευταία από τους συμμετέχοντες/τις συμμετέχουσες, Ο Σ7, ανέφερε την αναβάθμιση των υποδομών και των πολιτισμικών πόρων της πόλης, την συνεργασία μεταξύ των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης και, τέλος, την φροντίδα για το περιβάλλον και τη βιωσιμότητα:

«Την κατασκευή του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου. Την κατασκευή του νέου Νοσοκομείου (που ανεγείρεται ήδη). Την ανάδειξη και προβολή των αρχαιολογικών χώρων και της καστροπολιτείας του Μυστρά. Την διασύνδεση των χώρων αυτών μεταξύ τους, ώστε να διευκολύνεται ο επισκέπτης. Την ανάδειξη και προβολή του φυσικού πλούτου της περιοχής, όπως ο ποταμός Ευρώτας, οι πηγές του Κνακίωνα, το άλσος του Γουδέ κ.α.. Την ανάπλαση της οδού Κων/νου Παλαιολόγου καθώς και των πλατειών εκτός της κεντρικής πλατείας, ώστε να ζωντανέψουν οι μικρότερες συνοικίες και γειτονιές. Τέλος την πεζοδρόμηση και την αξιοποίηση του Ξενία.

[...]

Θα επεδίωκα την συνεργασία όλων των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης, α' και β' βαθμού, ώστε να καταρτισθεί ένα βιώσιμο σχέδιο ανάπτυξης προς όφελος της πόλης και των κατοίκων της.

[...]

Να εστιάσουμε στους παράγοντες που διαμορφώνουν την βιώσιμη ανάπτυξη, δηλαδή στην επίτευξη της κοινωνικής ισότητας, στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και των πόρων του και στην οικονομική ζωτικότητα και ποιότητα ζωής.»

6. ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΜΠΟΔΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στο πλαίσιο των απαντήσεων τις οποίες έδωσαν, όλοι οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες, εντόπισαν συγκεκριμένες πτυχές που θεωρούν πως αποτελούν σημαντικά ελλείμματα και εμπόδια της δημόσιας πολιτικής της Σπάρτης.

Ενδεικτικά, από τον Σ1 αναφέρθηκε η μη αξιοποίηση σημαντικότερων πλεονεκτημάτων:

«Η Σπάρτη οφείλει να αξιοποιήσει όλα τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα όσον αφορά τον πολιτισμό και το φυσικό περιβάλλον

- *Ιστορία*
- *Ευρώτας*
- *Ταΰγετος –Πάρνωνας*
- *Ενίσχυση πρωτογενούς τομέα*
- *Ποιοτικές υπηρεσίες»*

Από τον Σ2 αναφέρθηκε η αποτυχία στην εφαρμογή και υλοποίηση συγκεκριμένων σημαντικών πρωτοβουλιών:

«Παρατηρείται γενικευμένη αδυναμία αποτελεσματικής διαχείρισης μέσων για την επίτευξη στόχων. Οι ελάχιστες μεταρρυθμίσεις που εισάγονται, τελικά αποτυγχάνουν στη φάση της υλοποίησης.»

Ο ίδιος (Σ2) αναφέρθηκε η έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού:

«Η Σπάρτη πρέπει άμεσα να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις για να καλύψει την απόσταση που τη χωρίζει από πιο αναπτυγμένες πόλεις της χώρας μας, όπως οι πρωτεύουσες των όμορων νομών, η Τρίπολη και η Καλαμάτα.

Πρέπει να υπάρξει στρατηγικός σχεδιασμός και χρήση μοντέλων στρατηγικής διοίκησης με μεσο-μακροπρόθεσμους στόχους για την εφαρμογή δράσεων και ενεργειών που θα ανταποκρίνονται τόσο στις καθημερινές ανάγκες των πολιτών, όσο και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των αρχαιολογικών μνημείων.»

Αντίστοιχα και η έλλειψη βιώσιμης αστικής ανάπτυξης και η υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος αναφέρθηκαν από τον Σ3:

«Οι πόλεις φέρουν σημαντικές ευθύνες για τα όποια προβλήματα αντιμετωπίζουν, ενώ παίζουν καίριο ρόλο στη διαδικασία αντιμετώπισής τους. Η συνεχής υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος και η έντονη αστικοποίηση έρχονται για να ταραξουν τα νερά και να αλλάξουν για πάντα το σχεδιασμό και την ανάπτυξη των πόλεων. Έτσι, η βιώσιμη αστική ανάπτυξη, δηλαδή οι τρόποι ανάπτυξης και λειτουργίας μιας πόλης που της εξασφαλίζουν οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική δικαιοσύνη, αλλά την καθιστούν ταυτόχρονα περισσότερο φιλική προς το περιβάλλον, αποτελεί τη μεγαλύτερη ελπίδα για την επίτευξη ενός πιο βιώσιμου μέλλοντος.»

Στην ίδια κατεύθυνση, ο Σ4 ανέφερε την έλλειψη σχεδιασμού οράματος και στόχων καθώς και η γραφειοκρατία:

«Έλλειψη σχεδιασμού, έλλειψη οράματος και στόχων, άγνοια πραγμάτων και διαδικασιών , και γραφειοκρατία που αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην ολοκλήρωση μελετών και έργων»

Επιπροσθέτως, ο Σ5, τόνισε και αυτός την έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού και οράματος, καθώς και σημαντικές παθογένειες στην κατεύθυνση αυτή:

«Έλλειψη οράματος και ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδιασμού για μεγάλο χρονικό διάστημα (το οποίο θα πρέπει να ακολουθηθεί από κάθε δημοτική αρχή), αποσπασματική προσέγγιση των αναγκών της πόλης και των κατοίκων.

[...]

Βασικοί πυλώνες του στρατηγικού σχεδιασμού της Σπάρτης θα πρέπει να αποτελούν η προστασία του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η ενίσχυση της κοινωνικής μέριμνας και των μέτρων για την υγεία, την παιδεία, τον πολιτισμό και τον αθλητισμό, η οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση, καθώς και η εσωτερική ανάπτυξη του Δήμου. Κύριοι παράγοντες επιτυχίας για τον στρατηγικό σχεδιασμό της πόλης είναι η στοχοθεσία, τα στελέχη και γενικά το ικανό προσωπικό, η σαφήνεια στις εντολές από πάνω προς τα κάτω, το σωστό οργανόγραμμα και η τήρηση στα χρονοδιαγράμματα, ο συντονισμός και η οργάνωση, η ορθή διαχείριση των πόρων, η απλοποίηση των διαδικασιών, καθώς και η τεχνολογία και ο ψηφιακός μετασχηματισμός.

Αναμφισβήτητα υπάρχουν παθογένειες που εμποδίζουν τον στρατηγικό σχεδιασμό στο δημόσιο, όπως παθογένειες γραφειοκρατίας και αποφάσεων πολιτικής ηγεσίας, παθογένειες που σχετίζονται με τη συνολική κοινωνικοπολιτική εξέλιξη, την νοοτροπία, την απουσία ορθολογικών συστημάτων και χρήση αντικειμενικών κριτηρίων κατά την οργάνωση και τη λειτουργία φορέων ή διοικητικών μονάδων, την απουσία ανατροφοδότησης, την έλλειψη ενός κεντρικού συντονισμού σε καίρια θέματα κλπ.

Θεωρώ σημαντικό να αγαπήσουν οι πολίτες την πόλη τους ώστε να μπορέσει το μέλλον της να γίνει πιο αειφόρο, μέσα από τη σωστή χρήση των χώρων και την εξοικονόμηση χώρων για τη δημιουργία πράσινου. Για το σκοπό αυτό χρειάζονται ριζικές αποφάσεις που θα μεταμορφώσουν την εικόνα της πόλης, συμπράξεις μεταξύ των φορέων, στοχευμένες δράσεις και παρεμβάσεις σε σημαντικούς τομείς για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και της εικόνας της

πόλης, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την αστική αναζωογόνηση. Η συνεργασία όλων είναι απαραίτητη για την υλοποίηση ενός αποτελεσματικού στρατηγικού σχεδίου.»

Ακόμη, ο Σ4, τόνισε ιδιαίτερα το δημογραφικό πρόβλημα:

«Η κυριότερη πρόκληση είναι η έλλειψη πληθυσμού με επακόλουθο στην "σμίκρυνση" της Σπάρτης και οικονομικά.»

η απογοήτευση και η επακόλουθη απομάκρυνση των πολιτών από την ενασχόληση με τα κοινά με αποτέλεσμα την αδιαφορία για τις ανάγκες του πολίτη, όπως αναφέρθηκε από τον Σ6:

«Ένα σημαντικό έλλειμμα ως προς την δημόσια πολιτική είναι ότι τις περισσότερες φορές οι εφαρμοζόμενες πολιτικές απέχουν πολύ από τις εξαγγελθείσες αλλά και από αυτές τις πολιτικές που έχει ανάγκη ο τόπος και οι πολίτες που ζουν και εργάζονται σε αυτόν. Τούτο έχει σαν συνέπεια την απομάκρυνση μεγάλων τμημάτων της κοινωνίας από την ενασχόληση με τα κοινά και την ιδιότητα.»

[...]

Είναι η δημιουργία υποδομών και η βελτίωση των υφιστάμενων, οι οποίες θα εξυπηρετούν τον πολίτη. Εδώ δεν θα πρέπει να περιοριστούμε στην ύπαρξη υποδομών στους τομείς υγείας, παιδείας ή του πολιτισμού αλλά και σε άλλες "μικρότερες" ή "ασήμαντες" όπως η κακή κατάσταση πολλών πεζοδρομίων της πόλης, η έλλειψη δημοτικών χώρων στάθμευσης, το κυκλοφοριακό πρόβλημα τις ώρες αιχμής κ.ά.»

Αντίστοιχα, η έλλειψη συντονισμού των φορέων και θέσεων εργασίας για τους νέους αναφέρθηκε από τον Σ7:

«Όπως προανέφερα την γραφειοκρατία, την έλλειψη συντονισμού των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών, τον ελλιπή έλεγχο και την ανάληψη και απόδοση ευθυνών.»

[...]

Η κυριότερη πρόκληση θεωρώ πως είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ώστε να μπορούν να παραμένουν οι νέοι στην πόλη τους.»

7.ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΠΟΛΕΙΣ

Τα άτομα τα οποία συμμετείχαν στην έρευνα, κλήθηκαν ακόμη να συγκρίνουν την πόλη της Σπάρτης, με άλλες πόλεις, αντίστοιχου μεγέθους με τη δική τους. Οι απαντήσεις που δόθηκαν, οι οποίες περιλαμβάνουν τις ακόλουθες αναδεικνύουν ότι αν και υπάρχει διαφοροποίηση των θέσεων οι οποίες εκφράζονται, γενικότερα, η Σπάρτη φαίνεται να έχει μείνει πίσω σε σχέση με άλλες πόλεις σε ορισμένους τομείς, παρά το φυσικό κάλος, την ιστορία και τα πλεονεκτήματά της.

Ο πρώτος από τους συμμετέχοντες, ο Σ1, διατήρησε μία ουδέτερη στάση:

«Μέτρια»

Από την άλλη πλευρά, ο δεύτερος εκ των συμμετεχόντων (Σ2), διαπίστωσε ότι η πόλη είχε μείνει πίσω σε σχέση με άλλες πόλεις:

«Η Σπάρτη έχει μείνει δραματικά πίσω από τις οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις, γεγονός που την κατατάσσει στις τελευταίες θέσεις μεταξύ των πρωτευουσών της χώρας μας αλλά και των άλλων ισοπληθυσμιακών πόλεων»

Ακολούθως, ο Σ3, τόνισε την ανάγκη η πόλη να βρει το βηματισμό της και να εκπροσωπήσει το σημαντικό της όνομα:

«Η Σπάρτη είναι μια πόλη, με διακριτή ιστορική ταυτότητα και φυσιογνωμία, φέροντας ένα «βαρύ» όνομα παγκόσμιας ακτινοβολίας, που προσπαθεί τα τελευταία χρόνια να «βρει» το βηματισμό της στον τομέα της τουριστικής ανάπτυξης και της ανάδειξης της πολιτιστικής ταυτότητάς της.»

Περνώντας στον συμμετέχοντα 4 (Σ4) αυτός πραγματοποίησε μία θετική αξιολόγηση της πόλης, αναφέροντας ορισμένα ιδιαίτερα θετικά στοιχεία της, όπως η καθαριότητα, η εκπαίδευση και το ρυμοτομικό σχέδιο:

«Θα την αξιολογούσα θετικά, καθότι είναι μια πόλη καθαρή, με καλή ιστορία, καλό ρυμοτομικό σχέδιο, η οποία όμως όπως κάθε πόλη ίδιου μεγέθους επηρεάζεται από την έλλειψη του ανθρώπινου παράγοντα. Είναι μια ανθρώπινη πόλη σε σχέση με άλλες διότι την βοηθά το πολύ καλό σχέδιο πόλης. Δεν υπάρχουν θέματα π.χ. με σκουπίδια, με την ύδρευση και υπάρχει επάρκεια σχολικών μονάδων.»

Από την άλλη πλευρά, ο συμμετέχων 5 (Σ5) αναφέρθηκε στην ιστορικότητα της πόλης και τόνισε ότι οι δημόσιες υποδομές χρειάζονται αναβάθμιση:

«Μολονότι η Σπάρτη είναι από τις ιστορικότερες πόλεις της χώρας μας, η σημερινή της κατάσταση δεν αντιστοιχεί στην ιστορική της αίγλη. Οι δημόσιες υποδομές είναι απαρχαιωμένες ή βρίσκονται εν μέσω εργασιών, με αβέβαια εξέλιξη. Οι χώροι πρασίνου είναι παραμελημένοι. Οι αρχαιολογικοί χώροι εντός ή πλησίον της πόλης, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες της τοπικής Εφορείας Αρχαιοτήτων χρειάζονται συνεχή αναβάθμιση. Τέλος, δεν υπάρχουν σύγχρονοι , δημοτικοί χώροι πολιτισμού ούτε και επιχειρηματική ανάπτυξη, ώστε να μείνουν στην πόλη νέοι άνθρωποι με πρωτότυπες ιδέες, γεγονός που θα συντελούσε στην αλλαγή νοοτροπίας.»

Αντίστοιχα, και ο συμμετέχων 6 (Σ6), τόνισε:

«Νομίζω ότι η σύγκριση της Σπάρτης με άλλες πόλεις ανάλογου μεγέθους, κατατάσσει την πόλη μας σε χαμηλή αξιολόγηση, αφού τις τελευταίες δεκαετίες δεν έχουμε την υλοποίηση ενός σημαντικού έργου που θα βελτίωνε ουσιαστικά την εικόνα της.»

Τέλος, ο Σ7 αναφέρθηκε στην όμορφη ρυμοτομία, την ιστορία και της προοπτικές ανάπτυξης:

«Η Σπάρτη είναι μία όμορφη πόλη κυρίως λόγω της ρυμοτομίας της, γνωστή σε όλο τον κόσμο για την ιστορία της με πολλές προοπτικές ανάπτυξης.»

8.ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ

Τέλος, τα άτομα που έλαβαν μέρος στις συνεντεύξεις, προέβησαν σε αποτίμηση της δεκαετίας και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών οι οποίες εφαρμόστηκαν κατά τη διάρκεια αυτής.

Ενδεικτικά, ένας από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες στην έρευνα, ο Σ1, ανέφερε ότι οι πολιτικές δεν ήταν αποτελεσματικές γιατί δεν βασίζονται σε ένα στρατηγικό σχεδιασμό, αποτιμώντας τις παρεμβάσεις οι οποίες έλαβαν χώρα κατά την περίοδο των τελευταίων 10 ετών ως μικροπαρεμβάσεις, που δεν βασίζονται σε κάποιο σχέδιο:

«Όχι γιατί δεν βασίζονται σε ένα στρατηγικό σχεδιασμό.»

[...]

Μικροπαρεμβάσεις χωρίς να βασίζονται σε ένα στρατηγικό σχεδιασμό.»

Αντίστοιχα, ένας ακόμη εκ των συμμετεχόντων, ο Σ2 τόνισε την έλλειψη δημόσιου σχεδιασμού και την κοινωνική ανισότητα:

«Όχι, λόγω έλλειψης δημόσιου σχεδιασμού, προβληματισμού γύρω από τις κοινωνικές ανισότητες, καθώς και τη μη στρατηγική επιδίωξη της προσαρμογής του παραγωγικού μοντέλου στις προκλήσεις της εποχής.»

Στην ίδια κατεύθυνση, και ο συμμετέχων 4 (Σ4) αναφέρθηκε στην έλλειψη σχεδίου ολοκλήρωσης της πόλης:

«Δεν υπάρχει σχέδιο ολοκλήρωσης της πόλης.»

Ο ίδιος, Σ4, χαρακτήρισε το πρόσημο των αλλαγών ως αρνητικό, γεγονός που αντικατοπτρίζεται στην μη επανεκλογή των αιρετών:

«Αρνητικό, γεγονός που αντανακλάται στην αδυναμία όλων των Δημάρχων της τελευταίας δεκαετίας να επανεκλεγούν.»

Επιπροσθέτως, ο Σ4 τόνισε ότι παρά την οικιστική ανάπτυξη, η νεολαία της πόλης έχει την τάση να φεύγει από αυτήν, γεγονός που οδηγεί σε σημαντικά προβλήματα:

«Οι αλλαγές της τελευταίας 10ετίας ήταν μικρές για την πόλη της Σπάρτης. Ασφαλώς και στο πέρασμα των χρόνων μια πόλη βελτιώνεται στον οικιστικό τομέα, όμως δεν υπήρξε αντίστοιχη ανάπτυξη στον πληθυσμό. Η νεολαία φεύγει.»

Ακόμη, ο Σ5 ανέφερε ότι δεν παρατηρεί ιδιαίτερη βελτίωση, αλλά αρνητικές αλλαγές στην πόλη:

«Δεδομένου ότι δεν παρατηρείται πρόοδος της πόλης ή έστω βελτίωση σε τομείς, δε φαίνεται οι πολιτικές που εφαρμόζονται να είναι επιτυχημένες.»

[...]

Η τελευταία 10ετία για την πόλη υπήρξε περίοδος αλλαγών, όχι πάντα θετικών. Παρόλο που μελέτες ανασχεδιασμού του δημοσίου χώρου εγκρίθηκαν δεν εφαρμόστηκαν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, διατηρώντας την πόλη σε μια περίεργη εργοταξιακή ομηρία. Σημειώθηκε ελλιπής διαχείριση σοβαρών ζητημάτων, πλημμελής αντιμετώπισή τους και συνολικά ανεπαρκής διοίκηση.»

Το ίδιο ακριβώς αναφέρθηκε και από τον Σ6, γεγονός που ενισχύει την εγκυρότητα της άποψης αυτής:

«Δεδομένου ότι οι εφαρμοζόμενες πολιτικές απέχουν πολλές φορές από τις εξαγγελθείσες και από τις ανάγκες του μέσου πολίτη, κρίνονται αναποτελεσματικές.»

Σημαντικό επίσης είναι η αναγνώριση των λαθών από τους φορείς που είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή των πολιτικών και η, κατά το δυνατόν, διόρθωση αυτών.

[...]

Την τελευταία δεκαετία, το πρόσημο των αλλαγών ήταν αρνητικό.»

Τέλος, ο τελευταίος/η τελευταία εκ των συμμετεχόντων/ουσών, Σ7, εντόπισε αναποτελεσματικότητα και περιθώρια βελτίωσης παρά το θετικό πρόσημο:

«Έχοντας σαν δεδομένο το γεγονός ότι κάθε τέσσερα χρόνια έχουμε αλλαγή ηγεσίας στον Δήμο, εκ των πραγμάτων καμία πολιτική δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική στο βαθμό που θα μπορούσε να ήταν.

[...]

Είναι θετικό με πολλά περιθώρια βελτίωσης.»

Κεφάλαιο 7. Συμπεράσματα και συζήτηση

Η έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε ήταν μεικτή και περιλάμβανε τόσο ποσοτική, όσο και ποιοτική έρευνα, με στόχο την ανάδειξη της συμβολής της δημόσιας πολιτικής στην στασιμότητα/εξέλιξη της πόλης της Σπάρτης, μίας πόλης με πολύ σημαντική ιστορία αλλά και άπλετο φυσικό κάλος.

Αρχίζοντας από την ποσοτική έρευνα, η οποία διεξήχθη σε δείγμα πολιτών σε αυτή διερευνήθηκαν οι απόψεις των πολιτών που κατοικούν στην Σπάρτη αναφορικά με την συμβολή της δημόσιας πολιτικής σχεδιασμού στην εξέλιξη ή την στασιμότητα του τόπου τους. Το δείγμα της έρευνας περιλαμβάνει 143 πολίτες, με τους περισσότερους να είναι γυναίκες και από 45 έως 65 ετών. Επιπλέον, πιο συχνά οι ερωτώμενοι αναφέρουν πως εργάζονται στον δημόσιο τομέα και είναι κάτοικοι στην Σπάρτη.

Στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα, αναδείχθηκε πως οι περισσότεροι ερωτώμενοι διαφωνούν ως προς το ότι η Σπάρτη αποτελεί μια ανεπτυγμένη πόλη με βάση τις δυνατότητες της και πως είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου. Επιπλέον, πιο συχνά οι ερωτώμενοι διαφωνούν πως θεωρούν αποτελεσματικές τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την ανάπτυξη της πόλης, ενώ σε μέτριο βαθμό υποστηρίζουν πως συμμετέχει το κοινό στην διακυβέρνηση. Ακολούθως, η πλειοψηφία διαφωνεί πως η πόλη βρίσκεται σε αναπτυξιακή πορεία, πως η πόλη θα αναπτυχθεί έντονα τα επόμενα 5 έτη και πως υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τις αναπτυξιακές πολιτικές με την αλλαγή των κυβερνήσεων στην πόλη, ενώ συμφωνεί πως επηρεάζουν οι πολιτικές αποφάσεις την ανάπτυξη της Σπάρτης. Τέλος, οι περισσότεροι ερωτώμενοι διαφωνούν πως υπάρχει συνεργασία στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, κάτι το οποίο και θα πρότειναν σε πολιτικό επίπεδο για την ανάπτυξη της πόλης.

Στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, αναδείχθηκε πως το φύλο δεν επηρεάζει με στατιστικά σημαντικό τρόπο τις απόψεις των ερωτώμενων αναφορικά με την συμβολή της δημόσιας πολιτικής σχεδιασμού στην εξέλιξη της Σπάρτης. Επιπλέον, έγινε σαφές πως αύξηση της ηλικίας των ερωτώμενων, οδηγούν σε μείωση της συμφωνίας των ερωτώμενων ως προς το ότι η Σπάρτη μια ανεπτυγμένη πόλη και πως είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου. Στο τρίτο και τελευταίο ερευνητικό ερώτημα, έγινε σαφές πως οι σπουδαστές συμφωνούν πιο συχνά πως είναι ανεπτυγμένη η Σπάρτη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου, σε σχέση με το υπόλοιπο δείγμα.

Περνώντας στην ποιοτική έρευνα, αυτή περιελάμβανε τη διεξαγωγή συνεντεύξεων με 7 άτομα με σημαντική θέση στους θεσμούς τοπικής αυτοδιοίκησης. Μέσα από τη θεματική ανάλυση των συνεντεύξεων οι οποίες πραγματοποιήθηκαν εντοπίστηκαν θεματικές, οι οποίες περιλαμβάνουν τους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης, την συμμετοχικότητα των πολιτών, τη στασιμότητα ως προς την ανάπτυξη της πόλης της Σπάρτης, τις σημαντικές πρόσφατες πολιτικές αποφάσεις οι οποίες ελήφθησαν, τις μελλοντικές προοπτικές, τα ελλείμματα στον τομέα της δημόσιας πολιτικής της πόλης, τη σύγκριση της πόλης με άλλες, τις αποτελεσματικές πολιτικές, τις προτάσεις αλλά και την αποτίμηση της δεκαετίας.

Σε σχέση με τους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν την ανάπτυξη, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες στην έρευνα, απαντώντας στα ερωτήματα τα οποία τέθηκαν σε αυτούς, ανέφεραν συγκεκριμένους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες οι οποίοι θεώρησαν ότι επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης και τους ιεράρχησαν, ανάλογα με την κρίση τους.

Σύμφωνα τις απαντήσεις που δόθηκαν, προβάλλονται ως σημαντική για την εξέλιξη του τόπου παράγοντες όπως φορείς που ασκούν κρατική ή πολιτική εξουσία, οι

αυτοδιοικητικές διοικήσεις αλλά και συντεχνιακές ομάδες και σωματεία. Επίσης, αναφέρθηκαν οι εργασιακές δυνατότητες, οι εξελικτικές προοπτικές, το φυσικό κάλος και τα αρχαιολογικά μνημεία καθώς και η μεταφορά, η κινητικότητα και το επίπεδο ζωής των πολιτών. Ιδιαίτερη εστίαση δόθηκε επιπροσθέτως στους οικονομικούς παράγοντες, τον πληθυσμό και την αστικοποίηση, την πολιτιστική πολιτική και τις πολιτιστικές δραστηριότητες, την αειφόρο χρήση φυσικών πόρων και την πράσινη οικονομία. Πολύ σημαντικός φυσικά αναδείχθηκε και ο τομέας της εργασίας γενικότερα και ειδικότερα ο πρωτογενής τομέας, με τον τουρισμό να αποτελεί μία επίσης σημαντική προοπτική, που δεν έχει ωστόσο αναπτυχθεί όπως θα έπρεπε. Γενικότερα, οι υποδομές, το περιβάλλον καινοτομίας και η επιχειρηματικότητα, η απασχόληση και συνακόλουθα το επίπεδο εισοδήματος, η εκπαίδευση, η ύπαρξη κοινωνικής συνοχής, δηλαδή η ύπαρξη κοινωνικών δικτύων και η κοινωνική συνοχή διαπιστώθηκε πως συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας ισχυρής κοινότητας και την συνεπακόλουθη ανάπτυξη της πόλης.

Σε σχέση με την συμμετοχικότητα των πολιτών στη διοίκηση της πόλης, οι απαντήσεις οι οποίες δόθηκαν ήταν αρνητικές, καθώς προέκυψε πως οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες στην έρευνα πιστεύουν είτε ότι δεν υπάρχει καμία συμμετοχή είτε ότι η συμμετοχή αφορά μόνο συγκεκριμένες ομάδες, οι οποίες ασκούν πίεση και μάλιστα συνήθως προς όφελος συμφερόντων και όχι των πολιτών.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα, τόνισαν επίσης το πρόβλημα της στασιμότητας και αναφέρθηκαν εκτενώς σε παράγοντες τους οποίους εντόπισαν στην πόλη τους και οι οποίοι θεωρούν πως αποτελούν τα αίτια της στασιμότητας σε πολλούς τομείς για την πόλη. Αναφέρθηκε η έλλειψη πρωτοβουλιών εκ μέρους του δήμου για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση σχεδίων ανάπτυξης σε δημοτικό επίπεδο σε συνεργασία με άλλους φορείς και το γεγονός ότι οι αιρετοί κυβερνώντες δεν έχουν ένα σαφές όραμα για το πως μπορεί ο τόπος να αναπτυχθεί, με αποτέλεσμα να εστιάζουν σε ατομικά συμφέροντα και πελατειακές σχέσεις και

όχι στο πραγματικό συμφέρον της πόλης της Σπάρτης. Ακόμη, υποστηρίχθηκε ότι οι διαδικασίες που αφορούν τα αναπτυξιακά σχέδια για τον τόπο μένουν στάσιμες και δεν ολοκληρώνονται λόγω μη γνώσης του αντικειμένου, γραφειοκρατικών διαδικασιών καθώς και μικροσυμφερόντων, έλλειψης ενδιαφέροντος και προσήλωσης, ασυμφωνίας των παρατάξεων, αντίστασης στην αλλαγή από ομάδες της κοινωνίας και της ευρύτερης κατάστασης στασιμότητας στη χώρα.

Τα άτομα τα οποία συμμετείχαν στην έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε ανέφεραν σημαντικές αποφάσεις για την εξέλιξη ή αντίστοιχα τη στασιμότητα στην ανάπτυξη της Σπάρτης, εντός των οποίων συμπεριέλαβαν: τη συνένωση των ευέλικτων Καποδιστριακών Δήμων στον μεγάλο Καλλικρατικό Δήμο Σπάρτης και την άναρχη δόμηση σε συνδυασμό με την εγκατάλειψη του ρυμοτομικού σχεδίου των Βαυαρών εκτός του ιστορικού κέντρου, την έλευση του Πανεπιστημίου, τη δημιουργία νέου Νοσοκομείου (είναι σε στάδιο υλοποίησης), του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου, την προσβασιμότητα της πόλης σε σχέση με όμορες πρωτεύουσες γειτονικών νομών και του κέντρου (Αθήνα), την απομάκρυνση της Νοσηλευτικής Σχολής, την απομάκρυνση μέχρι προ ολίγου του στρατοπέδου εκπαίδευσης νεοσυλλέκτων καθώς επίσης και την έλλειψη κρατικού σχεδιασμού για διάθεση των αγροτικών προϊόντων (κυρίως του πορτοκαλιού) το οποίο δίνεται από τους παραγωγούς σε εξευτελιστικές τιμές και για τον τουρισμό, τις παρεμβάσεις της Αρχαιολογίας που πολλές φορές αποτελούν σοβαρή τροχοπέδη στην ανάπτυξη της πόλης, την έλλειψη πολιτικών αποφάσεων στο θέμα της υπογεννητικότητας, το Φράγμα «Κελεφίνας» (υποδομές, αγροτική οικονομία, εισόδημα, περιβάλλον – διαχείριση υδάτινων πόρων), το Παλαιολόγου - Open Mall - Ξενία - ανάπλαση Γουδέ (υποδομές, οικονομία, κοινωνική ευημερία, περιβάλλον, πολιτισμός), το Αρχαίο Θέατρο – μνημεία (υποδομές, πολιτισμός, περιβάλλον, οικονομία, εκπαίδευση –τουρισμός), τη Διασύνδεση της πρωτεύουσας με την περιφέρεια του νομού, με σύγχρονο οδικό δίκτυο (υποδομές, οικονομία, εργασία, εισόδημα), την Αξιοποίηση Ευρώτα

ως αθλητικού και περιβαλλοντικού πάρκου (υποδομές, οικονομία, εκπαίδευση, περιβάλλον, πολιτισμός – αθλητισμός – τουρισμός), τη δημιουργία πανεπιστημιακών σχολών, τη λειτουργία του στρατοπέδου, την ανάπτυξη και συντήρηση του επαρχιακού οδικού δικτύου, την ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου του Μυστρά. Μάλιστα, ένας εκ των συμμετεχόντων πραγματοποίησε μία ενδιαφέρουσα αναδρομή, αναφέροντας ιστορικής σημασίας αποφάσεις για την πόλη, όπως η θέση της νέας πόλης της Σπάρτης, στο χώρο όπου είχε αναπτυχθεί η Αρχαία Σπάρτη, οι αποφάσεις για το πολεοδομικό σχέδιο (ήταν η πρώτη πόλη στην Ελλάδα μετεπαναστατικά, με αντίστοιχο σχεδιασμό), ο μετεπαναστατικός πολεοδομικός σχεδιασμός από τον βαυαρό αρχιτέκτονα Friedrich Stauffert που υπέστη και σημαντικές τροποποιήσεις όπως ο τεμαχισμός της κεντρικής πλατείας της πόλης όπως προβλεπόταν αρχικά, το ανύπαρκτο καθεστώς προστασίας της σημαντικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της πόλης και η κατασκευή του γηπέδου ποδοσφαίρου στο βόρειο άκρο του αστικού ιστού, σε απόσταση αναπνοής από την Ακρόπολη της Αρχαίας Σπάρτης.

Προχωρώντας, οι προτάσεις τις οποίες έδωσαν οι συμμετέχοντες/οι συμμετέχοντες είναι ιδιαίτερα σημαντικές, καθώς αφορούν πολλά διαφορετικά πεδία, όπως η συνεργασία, η βιωσιμότητα και η προώθηση του τόπου. Μέσα από ερωτήματα τα οποία τέθηκαν αναφορικά με το μέλλον τις πόλεις, τις πιθανές αλλαγές και τις αναγκαίες αλλαγές για τη βιωσιμότητα της πόλης, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες αναφέρθηκαν λεπτομερώς σε προτάσεις και λύσεις, μεταξύ των οποίων εντοπίζονται η εφαρμογή του στρατηγικού σχεδιασμού της πόλης καθώς και ο αναγκαίος συντονισμός ενεργειών των κρατικών και των αυτοδιοικητικών φορέων, με στόχο να υπάρξει διεκδίκηση πόρων από Ευρωπαϊκά Προγράμματα. Επίσης, κρίθηκε ως αναγκαία η προβολή της ταυτότητας της πόλης της Σπάρτης τόσο στον τομέα των προϊόντων που παράγει όσο και σε σχέση με τον τουρισμό καθώς και την εκμετάλλευση των φυσικών και πολιτισμικών πόρων, ταυτόχρονα με την σημαντική αναβάθμιση των υποδομών, όπως για παράδειγμα στον τομέα των μεταφορών. Ως σημαντικό κρίθηκε επίσης, ο Δήμος να

γίνει πιο ανθρωποκεντρικός, ευέλικτος και μικρός, με το φυσικό περιβάλλον και τον πολίτη στο επίκεντρο, προωθώντας τον στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο, μέσα από σύγχρονες πρακτικές αλλά και σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, τονίστηκε ότι για την πόλη της Σπάρτης, είναι απαραίτητο να εστιάσει σε έργα μικρής κλίμακας, στη συντήρηση και ανάπτυξη του οδικού δικτύου, στην προστασία του περιβάλλοντος, ένα ολιστικό σχέδιο για την αξιοποίηση της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της και των ωφελειών που απορρέουν από την τελευταία για την τουριστική ανάπτυξή της. Γενικότερα, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη βιωσιμότητα αλλά και τον τουρισμό, μέσα από προτεινόμενες δράσεις όπως: την κατασκευή νέου Νοσοκομείου, την κατασκευή του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου, την αξιοποίηση του αρχαιολογικού χώρου της αρχαίας Σπάρτης με μερικές αναστηλώσεις, την δημιουργία ΒΙ.ΠΕ. για εγκατάσταση βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων, την κατασκευή Αθλητικού Κέντρου, την αξιοποίηση του ποταμού Ευρώτα πλησίον της πόλης με δημιουργία «πάρκου Ευρώτα», την ολοκλήρωση και αξιοποίηση των παλατιών του Παλαιολόγου στον γειτονικό Μυστρά, την επάνοδο της Νοσηλευτικής Σχολής, την ενίσχυση του Πανεπιστημίου της πόλης και την πλήρη επαναλειτουργία του Στρατοπέδου ώστε να έρθει «νέος» πληθυσμός στην πόλη, την αξιοποίηση του «Ξενία», την ολοκλήρωση και αποκατάσταση της κεντρικής οδού «Κ. Παλαιολόγου», την ενίσχυση του πληθυσμού καθώς και την ολοκλήρωση των έργων σε εξέλιξη, με τρόπο που θα συνάδει με την πολιτιστική και ιστορική ταυτότητα της πόλης, με άνοιγμα στην καινοτομία, ώστε η Σπάρτη να αναδημιουργηθεί ως σε μια πόλη σύγχρονη, βιώσιμη, πράσινη, έξυπνη, φιλική προς τους πολίτες και τους επισκέπτες. Πέρα από την ανάγκη στρατηγικού σχεδιασμού που αναφέρθηκε από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων ως κρίσιμες κρίθηκαν και οι παρεμβάσεις για την ενίσχυση των δημόσιων εξυπηρετήσεων και των κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών, την προαγωγή της βιώσιμης κινητικότητας και της δημόσιας συγκοινωνίας και φυσικά η ενίσχυση της συμμετοχικότητας των πολιτών.

Εν συνεχεία, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες, εντόπισαν συγκεκριμένες πτυχές που θεωρούν πως αποτελούν σημαντικά ελλείμματα και εμπόδια της δημόσιας πολιτικής της Σπάρτης. Ενδεικτικά, αναφέρθηκαν:

- η μη αξιοποίηση σημαντικότερων πλεονεκτημάτων:
- η αποτυχία στην εφαρμογή και υλοποίηση συγκεκριμένων σημαντικών πρωτοβουλιών:
- η έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού:
- η έλλειψη βιώσιμης αστικής ανάπτυξης και η υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος:
- η έλλειψη σχεδιασμού, οράματος και στόχων καθώς και η γραφειοκρατία:
- το δημογραφικό πρόβλημα
- η απογοήτευση και η επακόλουθη απομάκρυνση των πολιτών από την ενασχόληση με τα κοινά με αποτέλεσμα την αδιαφορία για τις ανάγκες του πολίτη
- η έλλειψη συντονισμού των φορέων και θέσεων εργασίας για τους νέους

Τα άτομα τα οποία έλαβαν μέρος στην έρευνα, συνέκριναν επίσης την πόλη της Σπάρτης, με άλλες πόλεις, αντίστοιχου μεγέθους με τη δική τους. Παρέχοντας απαντήσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν τις ακόλουθες, αναδεικνύοντας ότι αν και υπάρχει διαφοροποίηση των θέσεων μεταξύ των συμμετεχόντων, γενικότερα, η Σπάρτη δείχνει να έχει μείνει πίσω σε σχέση με άλλες πόλεις σε ορισμένους τομείς όπως η τεχνολογία και οι υποδομές, παρά το φυσικό κάλος, την ιστορία και τα πλεονεκτήματά της που την καθιστούν μοναδική.

Τέλος, ως προς την αποτίμηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες, τόνισαν στην πλειοψηφία τους πως θεωρούν τις πολιτικές που εφαρμόζονται αναποτελεσματικές και την αποτίμηση της τελευταίας δεκαετίας ως αρνητική.

Προτάσεις εν κατακλείδι

Ολοκληρώνοντας, καταθέτονται από τον συγγραφέα επιγραμματικά, οι παρακάτω προτάσεις:

Εστίαση στους δύο (2) βασικούς πυλώνες στήριξης της οικονομίας της πόλης **(αγροτικός τομέας + τουρισμός)** & εκμετάλλευση του ισχυρού της «brand name» (για καλύτερη διάθεση των αγροτικών προϊόντων και προσέλκυση περισσότερων επισκεπτών) με καλύτερη ταξινόμηση διαδικασιών και εφαρμογή οργανωσιακής κουλτούρας προς το επιθυμητό όφελος.

- Ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Σπάρτης. Αναστύλωση και ανάδειξη του αρχαίου θεάτρου και των λοιπών μνημείων. Ανάδειξη και ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων Σπάρτης με πολιτιστικές διαδρομές εντός της πόλης .
- Υλοποίηση του νέου αρχαιολογικού μουσείου Σπάρτης
- Ολοκλήρωση και αξιοποίηση των παλατιών του Παλαιολόγου στον γειτονικό Μυστρά.
- Προστασία και ανάδειξη του ποταμού Ευρώτα με την ένταξη του εντός του Γ.Π.Σ Σπάρτης όπως συμβαίνει και με άλλους ιστορικούς ποταμούς στις Ευρωπαϊκές χώρες
- Δημιουργία σύγχρονου αθλητικού κέντρου στην ευρύτερη περιοχή της Σπάρτης
- Δημιουργία κινήτρων για σημαντικές επενδύσεις στην ευρύτερη περιοχή διότι τα τελευταία χρόνια ο πληθυσμός της μειώνεται εξαιτίας έλλειψης ευκαιριών εργασίας

Ενέργειες στον κρατικό σχεδιασμό για διάθεση των αγροτικών προϊόντων (κυρίως του πορτοκαλιού)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Baker, S. (2015). *Sustainable development*. Routledge.

Brown, T. (2023). Sparta. National Geographic. Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://education.nationalgeographic.org/resource/sparta/>

Cartledge, P. (2006). Spartan traditions and receptions. *Hermathena*, (181), 41-49.

Δεκλερής Μ, (2005) Περιβάλλον και Κοινωνία, Μύθοι και πραγματικότητα, εκδόσεις Gutenberg-Γιώργος & Κώστας Δαρδανός

Δήμος Σπάρτης (2023). Δήμος Σπάρτης. Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://www.sparti.gov.gr/index.php/2018-01-04-11-17-01>

Elliott, J. (2012). *An introduction to sustainable development*. Routledge.

Ζορμπαλάς, Σ. (2020). Δήμος Σπάρτης: Σχέδια για την αγροτική ανάπτυξη. Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://www.ertnews.gr/perifereiakoi-stathmoi/tripoli/dimos-spartis-schedia-gia-tin-agrotiki-anaptyxi/>

Κατσώλα, Δ. (2019). «Στρατηγικές και εφαρμογές για την ανάπτυξη έξυπνων πόλεων Η περίπτωση της Σπάρτης», Περιβαλλοντικός Σχεδιασμός Πόλεων και Κτιρίων, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Kulik, R. M. (2024). sustainable development. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/sustainable-development>

Λαδή Σ. & Νταλάκου Π. (2010), *Ανάλυση Δημόσιας Πολιτικής*, εκδόσεις Παπαζήση

Μακρυδημήτρης, Α.- Πραβίτα, Μ. (2013): Δημόσια Διοίκηση, Εκδόσεις Σάκκουλα

Μπαργιωτά, Π., & Σακελλαροπούλου, Ε. (2015). Δημογραφική εξέλιξη & διαχείριση περιβάλλοντος στους νομούς Λάρισας-Λακωνίας. Τ.Ε.Ι. Πελοποννήσου.

Πενταφρονίμου, Κ. (2021). Το brand Σπάρτη ως εργαλείο μάρκετινγκ για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Στρατηγικό σχέδιο μάρκετινγκ-Η πόλη της Σπάρτης.

Ρουμελιώτης, Δ. (2016). Η ηθική των εμπολέμων στις εμφύλιες συγκρούσεις του 5ου και του 4ου αιώνα π. Χ.(Πελοποννησιακός και Κορινθιακός πόλεμος).

Σωτηρίου, Π. (2023). Η παιδεία στην αρχαία Σπάρτη. Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Φέσσα, Α.(2021). Σπάρτη: Η ιστορία στην πόλη των...ηρώων. Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://www.gnoristetinellada.gr/anadromes/peloponnisos/4734-sparti-i-istoria-stin-poli-ton-iroon>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α' ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

«Η συμβολή της δημόσιας πολιτικής / σχεδιασμού στην εξέλιξη ή στασιμότητα ενός τόπου (case study) (Σπάρτη)»

1. Ποιο είναι το φύλο σας;

Άντρας

Γυναίκα

2. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε;

18-30

30-45

45-65

Άνω των 65

3. Σε ποιον τομέα απασχολείστε;

Δημόσιος τομέας

Ιδιωτικός τομέας

Σπουδαστής/τρια

Άνεργος/η

Συνταξιούχος

Other:

4. Ποια η σχέση σας με την πόλη της Σπάρτης;

Κάτοικος

Δημότης

Με συμφέροντα στην πόλη (επιχειρήσεις, ακίνητα κ.ο.κ.)

5. Αποτελεί η Σπάρτη μία ανεπτυγμένη πόλη με βάση τις δυνατότητες τις;

A. ΝΑΙ

B. ΟΧΙ

6. Είναι ανεπτυγμένη σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Πελοποννήσου;

A. ΝΑΙ

B. ΟΧΙ

Γ. ΣΕ ΑΝΑΛΟΓΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

7. Θεωρείτε αποτελεσματικές τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την ανάπτυξη της πόλης;

A. ΝΑΙ

B. ΟΧΙ

8. Συμμετέχει το κοινό στη διακυβέρνηση της πόλης;

A. ΝΑΙ

B. ΟΧΙ

Γ. ΜΕΤΡΙΑ

9. Θεωρείτε ότι η πόλη βρίσκεται σε αναπτυξιακή πορεία;

A. ΝΑΙ

B.OXI

10. Αναμένετε ότι η πόλη θα αναπτυχθεί έντονα στην επόμενη πενταετία;

A.NAI

B.OXI

11. Επηρεάζουν οι πολιτικές αποφάσεις την ανάπτυξη της Σπάρτης;

A.NAI

B.OXI

12. Υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τις αναπτυξιακές πολιτικές με την αλλαγή των κυβερνήσεων στην πόλη;

A.NAI

B.OXI

13. Υπάρχει συνεργασία στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης;

A.NAI

B.OXI

14. Τι θα προτείνατε σε πολιτικό επίπεδο για την ανάπτυξη της πόλης;

Σας ευχαριστώ για το χρόνο σας!

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β' ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

1. Ποιοι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες θεωρείτε ότι επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης;

Την ανάπτυξη της πόλης την επηρεάζουν παράγοντες που ασκούν κρατική ή πολιτική εξουσία, οι αυτοδιοικητικές διοικήσεις αλλά και συντεχνιακές ομάδες και σωματεία. Αυτό οφείλεται γιατί δεν έχουν ξεκαθαριστεί οι αρμοδιότητες του κάθε φορέα. Η ανάπτυξη της πόλης είναι αποκλειστικά αρμοδιότητα του Δήμου.

2. Πως θα τους ιεραρχούσατε;

Συντεχνιακές ομάδες που σκοπό έχουν να υλοποιήσουν έργα κ.λ.π. με όρους που να μην θίγονται συμφέροντα τους. Κρατικές υπηρεσίες που καθυστερούν να εγκρίνουν και να επιβλέψουν τυχόν προτάσεις Β' βαθμός αυτοδιοίκησης που εμπλέκεται σε έργα που αφορούν την ανάπτυξη του Δήμου και Συνεργασία με τα αρμόδια υπουργεία

3. Θεωρείτε πως στην πόλη της Σπάρτης συμμετέχει το κοινό στη διαμόρφωση της πολιτικής;

Όχι

4. Εντοπίζετε στασιμότητα στην εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής; παρακαλώ αιτιολογείστε την απάντησή σας;

Υπάρχει στασιμότητα και αυτό οφείλεται ότι ακόμα δεν έχει διαμορφωθεί το πλαίσιο πολιτικής-συμμετοχικής διαδικασίας.

Ο Δήμος πρέπει να πάρει πρωτοβουλίες που θα διευκολύνουν όλους τους φορείς (κρατικούς-αυτοδιοικητικούς-πολιτών) στο να συμμετέχουν στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση όλων των

σχεδίων ανάπτυξης που αφορούν το Δήμο με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, το οποίο να είναι εφικτό να παρακολουθείται και να αξιολογείται από όλους

5. Ποιες πολιτικές αποφάσεις στο πρόσφατο ή προγενέστερο παρελθόν έχουν διαμορφώσει τις συνθήκες σήμερα για την πόλη;

.....

5. Τι θα προτείνατε για το μέλλον της πόλης;

Εφαρμογή του στρατηγικού σχεδιασμού της πόλης

6. Ποια ελλείμματα εντοπίζετε ως προς τη δημόσια πολιτική;

Απαντήθηκε στο 4 & 5

7. Συγκρινοντας με άλλες πόλεις αντιστοίχου μεγέθους, πως θα αξιολογούσατε τη Σπάρτη;

Μέτρια

8. Είναι αποτελεσματικές οι πολιτικές που εφαρμόζονται

Όχι γιατί δεν βασίζονται σε ένα στρατηγικό σχεδιασμό.

9. Τι θα αλλάζετε ως προς τις εφαρμοσθείσες πολιτικές για την ανάπτυξη της πόλης;

Εφαρμογή του στρατηγικού σχεδιασμού της πόλης

10. Θεωρείτε πως την τελευταία δεκαετία το πρόσημο των αλλαγών ήταν θετικό ή αρνητικό;

Μικροπαρεμβάσεις χωρίς να βασίζονται σε ένα στρατηγικό σχεδιασμό.

11. Ποιές είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Σπάρτη (ή άλλες πόλεις) σε σχέση με τον δημόσιο σχεδιασμό?

Η Σπάρτη οφείλει να αξιοποιήσει όλα τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα όσον αφορά τον πολιτισμό και το φυσικό περιβάλλον

- Ιστορία
- Ευρώτας
- Ταΰγετος –Πάρνωνας
- Ενίσχυση πρωτογενούς τομέα
- Ποιοτικές υπηρεσίες

12. Τι απαιτείται στα πλαίσια του Δημόσιου σχεδιασμού για μια βιώσιμη ανάπτυξη στην Σπάρτη

Συντονισμός ενεργειών με φορείς κρατικούς και αυτοδιοικητικούς, ώστε να υπάρξει διεκδίκηση πόρων (ευρωπαϊκών-κρατικών-αυτοδιοικητικών)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

1.Ποιοι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες θεωρείτε ότι επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης ;

Εργασιακές δυνατότητες και προοπτικές εξέλιξης, φυσικό και αρχαιολογικό περιβάλλον, μεταφορά και κινητικότητα, επίπεδο ζωής και διακυβέρνηση.

2.Πως θα τους ιεραρχούσατε;

I. Εργασιακές δυνατότητες και προοπτικές εξέλιξης

- II. Διακυβέρνηση
- III. Επίπεδο ζωής
- IV. Φυσικό και αρχαιολογικό περιβάλλον
- V. Μεταφορά και κινητικότητα

3.Θεωρείτε πως στην πόλη της Σπάρτης συμμετέχει το κοινό στη διαμόρφωση της πολιτικής ;

Το ευρύ κοινό όχι, υπάρχουν όμως ομάδες πίεσης (lobby) όπως ο Εμπορικός Σύλλογος, οι εργολάβοι τεχνικών έργων και οι μεγαλοϊδιοκτήτες ακινήτων, οι οποίες συμμετέχουν.

4.Εντοπίζετε στασιμότητα στην εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής ; παρακαλώ αιτιολογείστε την απάντησή σας ;

Παρατηρείται στασιμότητα διότι οι αιρετοί κυβερνώντες δεν έχουν σαφές όραμα για την ανάπτυξη του τόπου. Αναλώνονται στην εξυπηρέτηση ατομικών συμφερόντων, συντηρώντας και διαιωνίζοντας το «πελατειακό κράτος», στην απώτερη προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν την επανεκλογή τους στις επόμενες εκλογές και να διατηρήσουν τη θέση και τα προνόμιά τους.

5.Ποιες πολιτικές αποφάσεις στο πρόσφατο η προγενέστερο παρελθόν έχουν διαμορφώσει τις συνθήκες σήμερα για την πόλη ;

Η συνένωση των ευέλικτων Καποδιστριακών Δήμων στον μεγάλο «υδροκέφαλο» Καλλικρατικό Δήμο Σπάρτης και η άναρχη δόμηση σε συνδυασμό με την εγκατάλειψη του ρυμοτομικού σχεδίου των Βαυαρών εκτός του ιστορικού κέντρου.

6. Τι θα προτείνετε για το μέλλον της πόλης ;

Ουσιαστική ανάδειξη και εκμετάλλευση του brand name «Σπάρτη», προώθηση γεωργικών προϊόντων, προσέλκυση τουρισμού υψηλού εισοδηματικού επιπέδου, επίσπευση των διαδικασιών για τη δημιουργία του Νέου Αρχαιολογικού Μουσείου, δημιουργία θεματικού - βιωματικού πάρκου με αντικείμενο την Αρχαία Σπάρτη, ανάπλαση και ανάδειξη της παραποτάμιας περιοχής του Ευρώτα στην είσοδο της πόλης ως χώρου φιλοξενίας πολιτιστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων, πεζοδρόμηση όλου του κέντρου, δημιουργία σύγχρονων υποδομών μεταφοράς ανθρώπων και εμπορευμάτων παράλληλα με την αναβάθμιση των υφισταμένων (βελτίωση οδικού δικτύου, λειτουργία αεροδρομίου και κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου).

7. Ποια ελλείμματα εντοπίζετε ως προς τη δημόσια πολιτική ;

Παρατηρείται γενικευμένη αδυναμία αποτελεσματικής διαχείρισης μέσων για την επίτευξη στόχων. Οι ελάχιστες μεταρρυθμίσεις που εισάγονται, τελικά αποτυγχάνουν στη φάση της υλοποίησης.

8. Συγκρίνοντας με άλλες πόλεις αντιστοίχου μεγέθους, πως θα αξιολογούσατε τη Σπάρτη ;

Η Σπάρτη έχει μείνει δραματικά πίσω από τις οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις, γεγονός που την κατατάσσει στις τελευταίες θέσεις μεταξύ των πρωτευουσών της χώρας μας αλλά και των άλλων ισοπληθυσμιακών πόλεων.

9. Είναι αποτελεσματικές οι πολιτικές που εφαρμόζονται ;

Όχι, λόγω έλλειψης δημόσιου σχεδιασμού, προβληματισμού γύρω από τις κοινωνικές ανισότητες, καθώς και τη μη στρατηγική επιδίωξη της προσαρμογής του παραγωγικού μοντέλου στις προκλήσεις της εποχής.

10. Τι θα αλλάζετε ως προς τις εφαρμοσθείσες πολιτικές για την ανάπτυξη της πόλης ;

Επαναφορά σε μικρότερο, πιο ευέλικτο και πιο λειτουργικό Δήμο με ανθρωποκεντρικό περιεχόμενο, σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον και τόνωση του τουριστικού προϊόντος.

Διεκδίκηση πόρων από Ευρωπαϊκά Προγράμματα.

11. Θεωρείτε πως την τελευταία δεκαετία το πρόσημο των αλλαγών ήταν θετικό η αρνητικό ;

Αρνητικό, γεγονός που αντανακλάται στην αδυναμία όλων των Δημάρχων της τελευταίας δεκαετίας να επανεκλεγούν.

12. Ποιες είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Σπάρτη (ή άλλες πόλεις) σε σχέση με τον δημόσιο σχεδιασμό ;

Η Σπάρτη πρέπει άμεσα να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις για να καλύψει την απόσταση που τη χωρίζει από πιο αναπτυγμένες πόλεις της χώρας μας, όπως οι πρωτεύουσες των όμορων νομών, η Τρίπολη και η Καλαμάτα.

Πρέπει να υπάρξει στρατηγικός σχεδιασμός και χρήση μοντέλων στρατηγικής διοίκησης με μεσομακροπρόθεσμους στόχους για την εφαρμογή δράσεων και ενεργειών που θα ανταποκρίνονται τόσο στις καθημερινές ανάγκες των πολιτών, όσο και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των αρχαιολογικών μνημείων.

13. Τι απαιτείται στο πλαίσιο του Δημόσιου σχεδιασμού για μια βιώσιμη ανάπτυξη στην Σπάρτη ;

Απαιτείται κατάρτιση στρατηγικών και επιχειρησιακών σχεδίων με υιοθέτηση εργαλείων και πρακτικών από τον ιδιωτικό τομέα, με έντονο αναπτυξιακό και κοινωνικό χαρακτήρα. Είναι επιβεβλημένη η σοβαρή διεκδίκηση πόρων από Ευρωπαϊκά Προγράμματα, όπως το Ταμείο Ανάκαμψης, κατόπιν εκπόνησης και κατάθεσης ολοκληρωμένων μελετών και προτάσεων.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

1. Ποιοι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες θεωρείτε ότι επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης;

Η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους των σύγχρονων κοινωνιών. Το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης μιας πόλης αποτελεί έναν δείκτη ευημερίας, αλλά και έναν παράγοντα «κλειδί» αναφορικά με την ελκυστικότητα και την ανταγωνιστικότητά της.

Ο πληθυσμός της και τα επίπεδα-μεγέθη αστικοποίησής της, η χρήση της τεχνολογίας, η πολιτιστική πολιτική και οι πολιτιστικές δραστηριότητες, η αιφόρος χρήση φυσικών πόρων και η πράσινη οικονομία.

2. Πώς θα τους ιεραρχούσατε;

Το πληθυσμιακό μέγεθος -ως κοινωνικός παράγοντας- διαδραματίζει τον κυριότερο ρόλο. Μια πόλη σε μαρασμό και εγκατάλειψη επ' ουδενί μπορεί να ταυτισθεί με οποιοδήποτε είδος ανάπτυξης. Η εκτενής χρήση της είναι διαχρονικά ένας δείκτης ανάπτυξης μιας πόλης. Η ορθολογική περιβαλλοντική διαχείριση, αλλά και μια ομαλή μετάβαση προς την πράσινη οικονομία στην εποχή της κλιματικής αλλαγής που διανύουμε –με καθαρή και φθηνότερη ενέργεια, τεχνολογικές καινοτομίες και νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες- μπορούν να αποβούν ωφέλιμες πρακτικές. Και βέβαια, η πολιτιστική πολιτική, λόγω χάρη μέσα από την υιοθέτηση του μοντέλου ΠΔΕΑ (Πολιτιστικές Δραστηριότητες Ενεργητικής Αντίληψης) με παράλληλη αξιοποίηση του brand name της πόλης.

3. Θεωρείτε πως στην πόλη της Σπάρτης συμμετέχει το κοινό στη διαμόρφωση της πολιτικής;

Υπάρχει μερίδα πολιτών, η οποία προσπαθεί να συμβάλλει με προτάσεις και παρεμβάσεις στη διαμόρφωση πολιτικής. Ωστόσο, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το ποσοστό εξουσίας και την ικανότητα ουσιαστικής θεσμικής παρέμβασης που μπορεί να έχουν ανάλογα με τη θέση τους, οι φορείς, οι συλλογικότητες και οι κοινωνικές ομάδες.

4. Εντοπίζετε στασιμότητα στην εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής; Παρακαλώ αιτιολογείστε την απάντησή σας;

Οι δημόσιες πολιτικές στοχεύουν στην ικανοποίηση των αναγκών της κοινωνίας. Αυτό που έχει νόημα κάθε φορά να εξετάζουμε, είναι κατά πόσο υφίσταται απόσταση μεταξύ των διακηρυγμένων δημόσιων πολιτικών και των προσδοκιών των κοινωνιών. Στη Σπάρτη, από την τοπική, περιφερειακή και κεντρική διοίκηση της τελευταίας δεκαετίας -να μην απομακρυνθώ πολύ χρονικά- έχουν διακηρυχθεί πολιτικές, στο πεδίο των έργων υποδομών, ορισμένα, δε, αποτελούν έργα πνοής, των δομών Υγείας, των έργων Πολιτισμού.

Το πρόβλημα εντοπίζεται στη δρομολόγηση όλων αυτών, η οποία προσκρούει συχνά σε προβλήματα και χρονοδιαγράμματα υλοποίησης. Συνεπώς, δε θα έλεγα ότι μιλάμε για στασιμότητα, σε καμία περίπτωση. Όμως, η κωλυσιεργία που παρατηρείται, για διάφορους λόγους, σε αξιόλογες πρωτοβουλίες, στερεί από την κοινωνία τη δυνατότητα να της παραδοθούν έγκαιρα έργα μεγάλα, κατά βάση, έργα και παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας, που θα αλλάξουν την καθημερινότητά της.

5. Ποιες πολιτικές αποφάσεις στο πρόσφατο ή προγενέστερο παρελθόν έχουν διαμορφώσει τις συνθήκες σήμερα για την πόλη;

Η κεντρική συζήτηση που λαμβάνει χώρα εδώ και χρόνια ανάμεσα στους διοικούντες του Δήμου Σπάρτης, άπτεται της αλλαγής της φυσιογνωμίας της κεντρικής οδού της, της Λεωφόρου Κωνσταντίνου Παλαιολόγου. Η ανάπλασή της είναι ένα θέμα που έχει απασχολήσει τις εκάστοτε διοικήσεις, τους πολίτες και τον δημόσιο διάλογο, εν γένει. Μένει να δούμε πού θα οδηγηθεί το ζήτημα αυτό.

Ένα επιπρόσθετο θέμα, που απασχολεί τη δημόσια συζήτηση, αρκετά χρόνια τώρα και που φαίνεται ότι μπαίνει σε ρότα δρομολόγησης, είναι η κατασκευή του Νέου Αρχαιολογικού

Μουσείου. Μετά από πολλά έτη, οι μελέτες ολοκληρώθηκαν και εγκρίθηκαν και καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια να ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας, προκειμένου να προχωρήσει η κατασκευή του.

Τα παραπάνω ζητήματα, στη διαμόρφωση των οποίων διαδραμάτισαν ρόλο διάφορες διοικήσεις, προκρίνω πως διαμορφώνουν εν πολλοίς τις τωρινές συνθήκες για την πόλη.

5. Τι θα προτείνατε για το μέλλον της πόλης;

Μεγαλύτερη έμφαση σε έργα μικρής κλίμακας, στη συντήρηση και ανάπτυξη του οδικού δικτύου, στην προστασία του περιβάλλοντος, ένα ολιστικό σχέδιο για την αξιοποίηση της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της και των ωφελειών που απορρέουν από την τελευταία για την τουριστική ανάπτυξή της.

6. Ποια ελλείμματα εντοπίζετε ως προς τη δημόσια πολιτική;

Διαχρονικές καθυστερήσεις στον προγραμματισμό και στην υλοποίηση έργων, για τις οποίες «ευθύνεται» ένα πλέγμα παραγόντων και θεσμικών φορέων.

7. Συγκρίνοντας με άλλες πόλεις αντιστοίχου μεγέθους, πώς θα αξιολογούσατε τη Σπάρτη;

Η Σπάρτη είναι μια πόλη, με διακριτή ιστορική ταυτότητα και φυσιογνωμία, φέροντας ένα «βαρύ» όνομα παγκόσμιας ακτινοβολίας, που προσπαθεί τα τελευταία χρόνια να «βρει» το βηματισμό της στον τομέα της τουριστικής ανάπτυξης και της ανάδειξης της πολιτιστικής ταυτότητάς της.

8. Είναι αποτελεσματικές οι πολιτικές που εφαρμόζονται;

Οι κοινωνίες μπορούν να αποταθούν γι' αυτό συνολικότερα, λαμβάνοντας υπόψη την ποιότητα ζωής που έχουν, το περιβάλλον και την καθημερινότητα στην οποία διαβιούν. Γενικά, όμως, θα έλεγα πως απαιτείται μια συνέργεια τοπικών, περιφερειακών και κεντρικών δημόσιων πολιτικών και για την επίτευξη μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας και για την προσέγγιση του ερωτήματος.

9. Τι θα αλλάζετε ως προς τις εφαρμοσθείσες πολιτικές για την ανάπτυξη της πόλης;

Καλύτερη και συχνότερη επικοινωνία μεταξύ όλων των αρμόδιων φορέων, αποτελεσματικότερος σχεδιασμός και συντονισμός ενεργειών και συνεχείς πολιτικές πιέσεις. Η διεκδίκηση του καλύτερου δυνατού για την πόλη σου «περνά» και από την κεντρική διοίκηση, συνεπώς εκεί πρέπει να επιδείξεις ενδιαφέρον και με συγκεκριμένες προτάσεις και δομημένο λόγο να ασκείς συνεχείς πιέσεις προκειμένου να καταφέρεις πράγματα.

10. Θεωρείτε πως την τελευταία δεκαετία το πρόσημο των αλλαγών ήταν θετικό ή αρνητικό;

Όπως εξήγησα και παραπάνω, υπάρχει κινητικότητα με έργα που βρίσκονται στα σκαριά, συνεπώς μόνο θετικό πρόσημο μπορώ να αποδώσω σε αυτό, γιατί σημαίνει ότι κάποιοι μόχθησαν, διεκδίκησαν και κατάφεραν να φέρουν κάποια έργα στην πόλη. Αν δεν τα δούμε, όμως, να ολοκληρώνονται και να αποδίδονται στους πολίτες, δεν μπορούμε να μιλάμε για ορατή αλλαγή και για συνακόλουθη βελτίωση της συνολικής φυσιογνωμίας της πόλης.

11. Ποιες είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Σπάρτη (ή άλλες πόλεις) σε σχέση με τον δημόσιο σχεδιασμό;

Οι πόλεις φέρουν σημαντικές ευθύνες για τα όποια προβλήματα αντιμετωπίζουν, ενώ παίζουν καίριο ρόλο στη διαδικασία αντιμετώπισής τους. Η συνεχής υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος και η έντονη αστικοποίηση έρχονται για να ταραξουν τα νερά και να αλλάξουν για πάντα το σχεδιασμό και την ανάπτυξη των πόλεων. Έτσι, η βιώσιμη αστική ανάπτυξη, δηλαδή οι τρόποι ανάπτυξης και λειτουργίας μιας πόλης που της εξασφαλίζουν οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική δικαιοσύνη, αλλά την καθιστούν ταυτόχρονα περισσότερο φιλική προς το περιβάλλον, αποτελεί τη μεγαλύτερη ελπίδα για την επίτευξη ενός πιο βιώσιμου μέλλοντος.

12. Τί απαιτείται στο πλαίσιο του Δημόσιου σχεδιασμού για μια βιώσιμη ανάπτυξη στην Σπάρτη;

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μια ευρεία, πολυδιάστατη έννοια. Σε γενικές γραμμές, πρόκειται για μια έννοια που συνδυάζει την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία με την προστασία του περιβάλλοντος.

Έτσι, λοιπόν, και για τη Σπάρτη προβάλλει αναγκαία η ανάγκη για μια ανάπτυξη προσανατολισμένη προς τη βιωσιμότητα, καθώς η πόλη βρίσκεται αντιμέτωπη με προκλήσεις, όπως είναι η οικονομική κρίση και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

1. Ποιοι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες θεωρείτε ότι επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης;

Η Σπάρτη βασίζεται στον πρωτογενή αγροτικό τομέα ως μικρή επαρχιακή πόλη και στον τουρισμό λόγω του ιστορικού της ονόματος και του γειτονικού Μυστρά. Ο δευτερογενής τομέας είναι πολύ μικρή κλίμακα αγροτικών και κτηνοτροφικών μονάδων και παροχής υπηρεσιών. Το κυριότερο σημείο καμπής της πόλης είναι η έλλειψη του ανθρώπινου παράγοντα, λόγω υπογεννητικότητας που επηρεάζει τις περισσότερες επαρχιακές πόλεις με συνέπεια την έλλειψη εργασίας και ακολούθως την μετανάστευση της νεολαίας (εσωτερικό ή εξωτερικό). Οι παράγοντες αυτοί, ασφαλώς επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης η οποία εξαρτάται από την δραστηριότητες του αγροτικού τομέα και του τουρισμού.

2. Πως θα τους ιεραρχούσατε;

Αγροτικός τομέας / Παροχή Υπηρεσιών / Τουρισμός. Με παντελή έλλειψη βιοτεχνικών ή βιομηχανικών μονάδων με εξαίρεση κάποιες μικρές εγκαταστάσεις μεταποίησης και τυποποίησης χυμού πορτοκαλιών, ελιές και ελαιολάδου.

Τουριστικές μονάδες κυρίως στην περιοχή του γειτονικού Μυστρά (ανήκει στον Δήμο Σπάρτης) περιορισμένης όμως κλίμακας παρότι είναι 5 αστέρων.

3. Θεωρείτε πως στην πόλη της Σπάρτης συμμετέχει το κοινό στη διαμόρφωση της πολιτικής;

Το κοινό της Σπάρτης δεν συμμετέχει ουσιαστικά στην διαμόρφωση της πολιτικής και πολλές φορές υπάρχει απουσία ή άρνηση ενεργών πολιτών στην πολιτική σκηνή που θα μπορούσαν να προσφέρουν με περισσότερες γνώσεις και εμπειρία.

4. Εντοπίζετε στασιμότητα στην εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής; παρακαλώ αιτιολογείστε την απάντησή σας;

Δεν εντοπίζω στασιμότητα, όμως εντοπίζω προβλήματα στις διαδικασίες ολοκλήρωσης οποιουδήποτε αναπτυξιακού σχεδίου λόγω κυρίως α) μη γνώσης του αντικειμένου β) γραφειοκρατικών διαδικασιών γ) μικροσυμφερόντων.

5. Ποιες πολιτικές αποφάσεις στο πρόσφατο η προγενέστερο παρελθόν έχουν διαμορφώσει τις συνθήκες σήμερα για την πόλη;

Οι πολιτικές αποφάσεις που έχουν ευνοήσει στο παρελθόν την πόλη στις Σπάρτης είναι η έλευση του Πανεπιστημίου, η δημιουργία νέου Νοσοκομείου (είναι σε στάδιο υλοποίησης), του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου, η προσβασιμότητα της πόλης σε σχέση με όμορες πρωτεύουσες γειτονικών νομών και του κέντρου (Αθήνα).

Αντιθέτως, πολιτικές αποφάσεις του κεντρικού κράτους που έχουν συμβάλει στην αρνητικά είναι η απομάκρυνση της Νοσηλευτικής Σχολής, η απομάκρυνση μέχρι προ ολίγου του στρατοπέδου εκπαίδευσης νεοσυλλέκτων καθώς επίσης για τους δυο βασικούς πυλώνες στήριξης της οικονομίας της πόλης (αγροτικός τομέας + τουρισμός) η έλλειψη κρατικού σχεδιασμού για διάθεση των αγροτικών προϊόντων (κυρίως του πορτοκαλιού) το οποίο δίνεται από τους παραγωγούς σε εξευτελιστικές τιμές και για τον τουρισμό οι παρεμβάσεις της Αρχαιολογίας πολλές φορές αποτελούν σοβαρή τροχοπέδη στην ανάπτυξη της πόλης. Το κυριότερο όμως είναι η έλλειψη πολιτικών αποφάσεων στο θέμα της υπογεννητικότητας.

5. Τι θα προτείνατε για το μέλλον της πόλης;

Την κατασκευή νέου Νοσοκομείου. / Την κατασκευή του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου. / την αξιοποίηση του αρχαιολογικού χώρου της αρχαίας Σπάρτης με μερικές αναστηλώσεις και "εισιτήριο" διότι ο επισκέπτης της πόλης είναι περαστικός μόνο για τον Μυστρά και το μόνο που έχει να δει είναι το άγαλμα του Λεωνίδα.

Δημιουργία ΒΙ.ΠΕ. για εγκατάσταση βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων. Κατασκευή Αθλητικού Κέντρου. Αξιοποίηση του ποταμού Ευρώτα πλησίον της πόλης με δημιουργία "πάρκου Ευρώτα". Ολοκλήρωση και αξιοποίηση των παλατιών του Παλαιολόγου στον γειτονικό Μυστρά. Επιπλέον θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες επανόδου της Νοσηλευτικής Σχολής, ενίσχυση του Πανεπιστημίου της πόλης και πλήρη επαναλειτουργία του Στρατοπέδου

ώστε να έρθει «νέος» πληθυσμός στην πόλη. Αξιοποίηση του "Ξενία" . Ολοκλήρωση και αποκατάσταση της κεντρικής οδού " Κ. Παλαιολόγου".

6.Ποια ελλείμματα εντοπίζετε ως προς τη δημόσια πολιτική;

Έλλειψη σχεδιασμού, έλλειψη οράματος και στόχων, άγνοια πραγμάτων και διαδικασιών , και γραφειοκρατία που αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην ολοκλήρωση μελετών και έργων.

7.Συγκρινοντας με άλλες πόλεις αντιστοίχου μεγέθους, πως θα αξιολογούσατε τη Σπάρτη;

Θα την αξιολογούσα θετικά, καθότι είναι μια πόλη καθαρή, με καλή ιστορία, καλό ρυμοτομικό σχέδιο, η οποία όμως όπως κάθε πόλη ίδιου μεγέθους επηρεάζεται από την έλλειψη του ανθρώπινου παράγοντα. Είναι μια ανθρώπινη πόλη σε σχέση με άλλες διότι την βοηθά το πολύ καλό σχέδιο πόλης. Δεν υπάρχουν θέματα π.χ. με σκουπίδια, με την ύδρευση και υπάρχει επάρκεια σχολικών μονάδων.

8.Είναι αποτελεσματικές οι πολιτικές που εφαρμόζονται?

Δεν υπάρχει σχέδιο ολοκλήρωσης της πόλης.

9.Τι θα αλλάζετε ως προς τις εφαρμοσθείσες πολιτικές για την ανάπτυξη της πόλης;

Να υπάρξει ένα σχέδιο ανάπτυξης της πόλης με στόχο όσα αναφέραμε ανωτέρω.

10.Θεωρείτε πως την τελευταία δεκαετία το πρόσημο των αλλαγών ήταν θετικό η αρνητικό;

Οι αλλαγές της τελευταίας 10ετίας ήταν μικρές για την πόλη της Σπάρτης. Ασφαλώς και στο πέρασμα των χρόνων μια πόλη βελτιώνεται στον οικιστικό τομέα, όμως δεν υπήρξε αντίστοιχη ανάπτυξη στον πληθυσμό. Η νεολαία φεύγει.

11.Ποιές είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Σπάρτη (ή άλλες πόλεις) σε σχέση με τον δημόσιο σχεδιασμό?

Η κυριότερη πρόκληση είναι η έλλειψη πληθυσμού με επακόλουθο στην "σμίκρυνση" της Σπάρτης και οικονομικά .

12. Τι απαιτείται στα πλαίσια του Δημόσιου σχεδιασμού για μια βιώσιμη ανάπτυξη στην Σπάρτη

Προγραμματισμός με στόχο και προϋποθέσεις για ώθηση των νέων να μείνουν στην πόλη της Σπάρτης . Λύση προβλημάτων στις διαδικασίες ολοκλήρωσης αναπτυξιακών σχεδίου λόγω κυρίως α) μη γνώσης του αντικειμένου β) γραφειοκρατικών διαδικασιών γ) μικροσυμφερόντων.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 5

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

1.Ποιοι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες θεωρείτε ότι επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης;

Η συνδυασμένη επίδραση των κοινωνικοοικονομικών παραγόντων επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξη κι καθορίζει το προφίλ μιας πόλης και τον τρόπο με τον οποίο εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου. Η καλή διαχείριση και η στρατηγική προσέγγιση σε αυτούς τους παράγοντες μπορούν να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ευημερία μιας πόλης. Τέτοιοι παράγοντες, στην περίπτωση της Σπάρτης, εκτιμώ ότι είναι οι υποδομές (επενδύσεις σε υποδομές, μεταφορικά δίκτυα συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη), το περιβάλλον καινοτομίας και η επιχειρηματικότητα (δίνουν περιθώριο ανάπτυξης ισχυρής εμπορικής κοινότητας), η απασχόληση και συνακόλουθα το επίπεδο εισοδήματος (διαθεσιμότητα εργασίας), η εκπαίδευση (η ποιότητα υποδομών και υπηρεσιών επηρεάζει την εκπαίδευση και τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού). Τέλος, σημαντική είναι η ύπαρξη κοινωνικής

συναγωγής, δηλαδή η ύπαρξη κοινωνικών δικτύων και η κοινωνική συνοχή που συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας ισχυρής κοινότητας.

2. Πως θα τους ιεραρχούσατε;

εκπαίδευση

απασχόληση και επίπεδο εισοδήματος

υποδομές

καινοτομία και επιχειρηματικότητα

κοινωνική συνοχή

3. Θεωρείτε πως στην πόλη της Σπάρτης συμμετέχει το κοινό στη διαμόρφωση της πολιτικής;

Συμμετέχει μικρή μερίδα κοινού, με εθελοντικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες και συμμετοχή σε συλλογικότητες της πόλης. Η μεγάλη μερίδα του κοινού θεωρεί ότι η προσέλευση στις δημοτικές εκλογές είναι αρκετή. Το γεγονός αυτό συνδέεται με την προσκόλληση σε συντηρητικές πρακτικές που δεν ευνοούν αλλαγή νοοτροπίας και συμμετοχικότητα.

4. Εντοπίζετε στασιμότητα στην εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής; παρακαλώ αιτιολογείστε την απάντησή σας;

Η στασιμότητα στην εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής σχετίζεται με την έλλειψη προόδου ή αλλαγής στις πολιτικές πρακτικές, προκαλείται από διάφορους παράγοντες και έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα, την ανταγωνιστικότητα, την οικονομική ανάπτυξη και την ικανοποίηση των πολιτών. Αυτοί οι παράγοντες είναι, κατά την εκτίμησή μου, οι ακόλουθοι:

- Η υπερβολική γραφειοκρατία και ο περίπλοκος διοικητικός μηχανισμός (καθυστέρηση στη λήψη αποφάσεων και την υλοποίηση νέων πολιτικών)

- Η έλλειψη ενδιαφέροντος ή προσήλωσης σε θέματα αλλαγής και καινοτομίας (στασιμότητα).
- Η δυσκολία συμφωνίας μεταξύ πολιτικών παρατάξεων και η δεσμευτικότητα σε συγκεκριμένες πολιτικές (προκαλεί παράλυση στη λήψη αποφάσεων).
- Η αντίσταση σε αλλαγές από τις ενδιαφερόμενες ομάδες, όπως επαγγελματικοί σύλλογοι ή άλλοι κοινωνικοί φορεί (εμποδίζει την υλοποίηση νέων πολιτικών).

5.1 Ποιες πολιτικές αποφάσεις στο πρόσφατο η προγενέστερο παρελθόν έχουν διαμορφώσει τις συνθήκες σήμερα για την πόλη;

- Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο και υφιστάμενο (υποδομές, οικονομία, εκπαίδευση, πολιτισμός –τουρισμός)
- Φράγμα Κελεφίνας (υποδομές, αγροτική οικονομία, εισόδημα, περιβάλλον – διαχείριση υδάτινων πόρων)
- Νοσοκομείο (οικονομία, εργασία, υγεία, υποδομές)
- Παλαιολόγου - Open Mall - Ξενία - ανάπλαση "Γουδέ" (υποδομές, οικονομία, κοινωνική ευημερία, περιβάλλον, πολιτισμός)
- Αρχαίο Θέατρο – μνημεία (υποδομές, πολιτισμός, περιβάλλον, οικονομία, εκπαίδευση –τουρισμός)
- Διασύνδεση πρωτεύουσας με την περιφέρεια του νομού, με σύγχρονο οδικό δίκτυο (υποδομές, οικονομία, εργασία, εισόδημα)
- Αξιοποίηση Ευρώτα ως αθλητικού και περιβαλλοντικού πάρκου (υποδομές, οικονομία, εκπαίδευση, περιβάλλον, πολιτισμός – αθλητισμός –τουρισμός)

5.2 Τι θα προτείνατε για το μέλλον της πόλης;

Ολοκλήρωση των έργων σε εξέλιξη, με τρόπο που θα συνάδει με την πολιτιστική και ιστορική ταυτότητα της πόλης, με άνοιγμα στην καινοτομία. Έτσι θα επιτευχθεί η αναδημιουργία της εικόνας της Σπάρτης σε μια πόλη σύγχρονη, βιώσιμη, πράσινη, έξυπνη, φιλική προς τους πολίτες και τους επισκέπτες. Με στοχευμένες παρεμβάσεις η πόλη θα διαμορφώσει ένα σύγχρονο πρόσωπο, με δυναμική ταυτότητα (brand name) και ισχυρό πολιτιστικό αποτύπωμα.

6. Ποια ελλείμματα εντοπίζετε ως προς τη δημόσια πολιτική;

Έλλειψη οράματος και ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδιασμού για μεγάλο χρονικό διάστημα (το οποίο θα πρέπει να ακολουθηθεί από κάθε δημοτική αρχή), αποσπασματική προσέγγιση των αναγκών της πόλης και των κατοίκων.

7. Συγκρίνοντας με άλλες πόλεις αντιστοίχου μεγέθους, πως θα αξιολογούσατε τη Σπάρτη;

Μολονότι η Σπάρτη είναι από τις ιστορικότερες πόλεις της χώρας μας, η σημερινή της κατάσταση δεν αντιστοιχεί στην ιστορική της αίγλη. Οι δημόσιες υποδομές είναι απαρχαιωμένες ή βρίσκονται εν μέσω εργασιών, με αβέβαια εξέλιξη. Οι χώροι πρασίνου είναι παραμελημένοι. Οι αρχαιολογικοί χώροι εντός ή πλησίον της πόλης, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες της τοπικής Εφορείας Αρχαιοτήτων χρειάζονται συνεχή αναβάθμιση. Τέλος, δεν υπάρχουν σύγχρονοι, δημοτικοί χώροι πολιτισμού ούτε και επιχειρηματική ανάπτυξη, ώστε να μείνουν στην πόλη νέοι άνθρωποι με πρωτότυπες ιδέες, γεγονός που θα συντελούσε στην αλλαγή νοοτροπίας.

8. Είναι αποτελεσματικές οι πολιτικές που εφαρμόζονται

Δεδομένου ότι δεν παρατηρείται πρόοδος της πόλης ή έστω βελτίωση σε τομείς, δε φαίνεται οι πολιτικές που εφαρμόζονται να είναι επιτυχημένες.

9. Τι θα αλλάζετε ως προς τις εφαρμοσθείσες πολιτικές για την ανάπτυξη της πόλης;

Εφαρμογή μελέτης στρατηγικού σχεδιασμού 10ετίας (masterplan), η οποία θα συντασσόταν από ειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό και θα είχε τη σύμφωνη γνώμη ή θα διαμορφωνόταν από κοινού με τους πολιτικούς και τους πολίτες, σε δημόσια διαβούλευση. Έτσι θα καθοριζόταν η κεντρική στόχευση, οι βασικές υποδομές, η δυνατότητα μεταβολών και μεταρρυθμίσεων, δηλαδή θα ήταν ένα πλάνο εξοικονόμησης έργων και πόρων και προβολής διεκδικήσεων για το μέλλον και το χαρακτήρα της πόλης.

10.Θεωρείτε πως την τελευταία δεκαετία το πρόσημο των αλλαγών ήταν θετικό η αρνητικό;

Η τελευταία 10ετία για την πόλη υπήρξε περίοδος αλλαγών, όχι πάντα θετικών. Παρόλο που μελέτες ανασχεδιασμού του δημοσίου χώρου εγκρίθηκαν δεν εφαρμόστηκαν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, διατηρώντας την πόλη σε μια περιέργη εργοταξιακή ομηρία. Σημειώθηκε ελλιπής διαχείριση σοβαρών ζητημάτων, πλημμελής αντιμετώπισή τους και συνολικά ανεπαρκής διοίκηση.

11.Ποιές είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Σπάρτη (ή άλλες πόλεις) σε σχέση με τον δημόσιο σχεδιασμό?

Βασικοί πυλώνες του στρατηγικού σχεδιασμού της Σπάρτης θα πρέπει να αποτελούν η προστασία του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η ενίσχυση της κοινωνικής μέριμνας και των μέτρων για την υγεία, την παιδεία, τον πολιτισμό και τον αθλητισμό, η οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση, καθώς και η εσωτερική ανάπτυξη του Δήμου. Κύριοι παράγοντες επιτυχίας για τον στρατηγικό σχεδιασμό της πόλης είναι η στοχοθεσία, τα στελέχη και γενικά το ικανό προσωπικό, η σαφήνεια στις εντολές από πάνω προς τα κάτω, το σωστό οργανόγραμμα και η τήρηση στα χρονοδιαγράμματα, ο συντονισμός και η οργάνωση, η ορθή διαχείριση των πόρων, η απλοποίηση των διαδικασιών, καθώς και η τεχνολογία και ο ψηφιακός μετασχηματισμός.

Αναμφισβήτητα υπάρχουν παθογένειες που εμποδίζουν τον στρατηγικό σχεδιασμό στο δημόσιο, όπως παθογένειες γραφειοκρατίας και αποφάσεων πολιτικής ηγεσίας, παθογένειες που σχετίζονται με τη συνολική κοινωνικοπολιτική εξέλιξη, την νοοτροπία, την απουσία ορθολογικών συστημάτων και χρήση αντικειμενικών κριτηρίων κατά την οργάνωση και τη λειτουργία φορέων ή διοικητικών μονάδων, την απουσία ανατροφοδότησης, την έλλειψη ενός κεντρικού συντονισμού σε καίρια θέματα κλπ.

Θεωρώ σημαντικό να αγαπήσουν οι πολίτες την πόλη τους ώστε να μπορέσει το μέλλον της να γίνει πιο αειφόρο, μέσα από τη σωστή χρήση των χώρων και την εξοικονόμηση χώρων για τη δημιουργία πράσινου. Για το σκοπό αυτό χρειάζονται ριζικές αποφάσεις που θα μεταμορφώσουν την εικόνα της πόλης, συμπράξεις μεταξύ των φορέων, στοχευμένες δράσεις και παρεμβάσεις σε σημαντικούς τομείς για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και της εικόνας της πόλης, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την αστική αναζωογόνηση. Η συνεργασία όλων είναι απαραίτητη για την υλοποίηση ενός αποτελεσματικού στρατηγικού σχεδίου.

12. Τι απαιτείται στα πλαίσια του Δημόσιου σχεδιασμού για μια βιώσιμη ανάπτυξη στην Σπάρτη;

Απαιτούνται παρεμβάσεις για την ενίσχυση των δημόσιων εξυπηρετήσεων και των κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών, την προαγωγή της βιώσιμης κινητικότητας και της δημόσιας συγκοινωνίας. Παράλληλα, τάσσομαι υπέρ μιας εναλλακτικής προσέγγισης των σύγχρονων αστικών αναπλάσεων που να απαντά στις ανάγκες των πολιτών, ευνοώντας την ανάμειξη χρήσεων και δραστηριοτήτων και τη συνύπαρξη και αλληλεπίδραση διαφορετικών κοινωνικών ομάδων και πολιτισμικών πρακτικών, για μια Σπάρτη έξυπνη (smart city), πράσινη, βιώσιμη.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

1. Ποιοι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες θεωρείτε ότι επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης;

Οι δημόσιες υποδομές που η πολιτεία δημιουργεί για την εξυπηρέτηση των πολιτών και οι οποίες εξασφαλίζουν μία αξιοπρεπή ζωή (νοσοκομείο, σχολεία, οδικό δίκτυο διασύνδεσης με γειτονικούς νομούς και την Αθήνα κ.α.)

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση με τους τομείς ευθύνης που της έχουν ανατεθεί : ύδρευση, άρδευση, έργα υποδομών στην επικράτεια του Δήμου, καθαριότητα.

Η ιδιωτική επιχειρηματικότητα. Στη Σπάρτη βέβαια δεν υπάρχουν πολλές μεγάλες επιχειρήσεις που να απασχολούν πολλούς εργαζόμενους.

Το φυσικό τοπίο και οι σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι όπως η Αρχαία Σπάρτη, ο Μυστράς, η Πελλάνα κ.ά.

Πολλοί χώροι Θρησκευτικής λατρείας (μοναστήρια κ.α.)

Ο πρωτογενής τομέας παραγωγής και κυρίως τα προϊόντα της ελιάς και το πορτοκάλι.

2. Πως θα τους ιεραρχούσατε;

Πιο σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης είναι οι δημόσιες υποδομές που είναι ευθύνη της πολιτείας και έπονται οι δομές που είναι αρμόδια η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ακολουθούν το τοπίο και οι αρχαιολογικοί χώροι, τα αγροτικά προϊόντα, η ιδιωτική επιχειρηματικότητα και θρησκευτικοί χώροι λατρείας.

3. Θεωρείτε πως στην πόλη της Σπάρτης συμμετέχει το κοινό στη διαμόρφωση της πολιτικής;

Νομίζω ότι δεν συμμετέχει στο βαθμό που θα έπρεπε. Νομίζω επίσης, σε άλλες πόλεις της χώρας το κοινό συμμετέχει πιο ενεργά.

4. Εντοπίζετε στασιμότητα στην εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής; παρακαλώ αιτιολογείστε την απάντησή σας;

Δεδομένου ότι το κοινωνικοοικονομικό σύστημα μέσα στο οποίο ζούμε, το οποίο βασίζεται στην οικονομία της αγοράς δεν έχει αλλάξει εδώ και δεκαετίες, νομίζω ότι ουσιαστικά υπάρχει στασιμότητα στην εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής σε επίπεδο χώρας, άρα αυτό ισχύει και για την πόλη της Σπάρτης.

5. Ποιες πολιτικές αποφάσεις στο πρόσφατο η προγενέστερο παρελθόν έχουν διαμορφώσει τις συνθήκες σήμερα για την πόλη;

Καθοριστική σημασία για την διαμόρφωση των συνθηκών για την μετέπειτα πορεία της Σπάρτης έπαιξαν οι αποφάσεις που καθόρισαν την θέση της νέας πόλης της Σπάρτης, στο χώρο όπου είχε αναπτυχθεί η Αρχαία Σπάρτη. Προφανώς σε αυτό έπαιξαν ρόλο πολιτικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες που διέθεταν δύναμη στην τοπική κοινωνία αλλά και στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος, τα χρόνια που ακολούθησαν την Επανάσταση των Ελλήνων το 1821 κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Σημαντικό ρόλο έπαιξαν επίσης οι αποφάσεις για το πολεοδομικό σχέδιο (ήταν η πρώτη πόλη στην Ελλάδα μετεπαναστατικά, με αντίστοιχο σχεδιασμό), όπως και οι αποφάσεις για τον Πολεοδομικό Σχεδιασμό της δεκαετίας του 1980 και τις μετέπειτα επεκτάσεις. Στις επεκτάσεις του σχεδίου πόλεως όμως, δεν τηρήθηκε ο ίδιος τρόπος σχεδιασμού με τον αρχικό πυρήνα του αστικού ιστού.

Δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να αναφέρουμε, ότι ο μετεπαναστικός πολεοδομικός σχεδιασμός από τον βαυαρό αρχιτέκτονα Friedrich Stauffert υπέστη και σημαντικές τροποποιήσεις όπως ο τεμαχισμός της κεντρικής πλατείας της πόλης όπως προβλεπόταν αρχικά.

Άλλες αποφάσεις που διαμόρφωσαν την σημερινή εικόνα της πόλης είναι το μάλλον ανύπαρκτο καθεστώς προστασίας της σημαντικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της πόλης, η κατασκευή του γηπέδου ποδοσφαίρου στο βόρειο άκρο του αστικού ιστού, σε απόσταση αναπνοής από την Ακρόπολη της Αρχαίας Σπάρτης κ.α.

5. Τι θα προτείνατε για το μέλλον της πόλης;

Το πιο σημαντικό είναι η διεκδίκηση δημόσιων χρηματοδοτήσεων για την μελέτη και την κατασκευή νέων σύγχρονων υποδομών σημαντικών για τους πολίτες της Σπάρτης. Εδώ και πολλά χρόνια είχε διαπιστωθεί η ανάγκη κατασκευής ενός νέου νοσοκομείου στην πόλη της Σπάρτης. Την αδυναμία της πολιτείας να καλύψει αυτή την ανάγκη, ήρθε να καλύψει η ιδιωτική πρωτοβουλία ενός ιδρύματος, για την κατασκευή νοσοκομείου.

Η πολιτεία πρέπει "να τρέξει" τις απαραίτητες διαδικασίες προκειμένου να υλοποιηθεί το νέο αρχαιολογικό μουσείο μέσω του οποίου θα αναδειχθούν τα σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα της ευρύτερης περιοχής και θα δοθεί μεγάλη ώθηση στην τουριστική ανάπτυξη.

Σημαντικό επίσης θα ήταν να αναδειχθούν τα τμήματα ποταμών και ρεμάτων που "αγκαλιάζουν" τη Σπάρτη από βορρά, ανατολή και από τον νότο, και παραμένουν έως σήμερα αναξιοποίητα. Επίσης η ολοκλήρωση της λειτουργικής διασύνδεσης υφιστάμενων χώρων (όπως το πάρκο Γουδέ) με την πόλη της Σπάρτης.

Η βελτίωση των υποδομών στον αθλητισμό όπως είναι το κλειστό Γυμναστήριο πρέπει να είναι σε προτεραιότητα, όπως και η κατασκευή μεγάλης κλειστής αίθουσας για τις ανάγκες των πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Η διαχείριση των απορριμμάτων. Νομίζω ότι στον τομέα της ανακύκλωσης δεν έχει γίνει επαρκής ενημέρωση των πολιτών ώστε όλα τα ανακυκλώσιμα υλικά να διαχωρίζονται από τα υπόλοιπα, μη ανακυκλώσιμα.

6. Ποια ελλείμματα εντοπίζετε ως προς τη δημόσια πολιτική;

Ένα σημαντικό έλλειμμα ως προς την δημόσια πολιτική είναι ότι τις περισσότερες φορές οι εφαρμοζόμενες πολιτικές απέχουν πολύ από τις εξαγγελθείσες αλλά και από αυτές τις πολιτικές που έχει ανάγκη ο τόπος και οι πολίτες που ζουν και εργάζονται σε αυτόν. Τούτο έχει σαν συνέπεια την απομάκρυνση μεγάλων τμημάτων της κοινωνίας από την ενασχόληση με τα κοινά και την ιδιώτευση.

7. Συγκρινοντας με άλλες πόλεις αντιστοίχου μεγέθους, πως θα αξιολογούσατε τη Σπάρτη;

Νομίζω ότι η σύγκριση της Σπάρτης με άλλες πόλεις ανάλογου μεγέθους, κατατάσσει την πόλη μας σε χαμηλή αξιολόγηση, αφού τις τελευταίες δεκαετίες δεν έχουμε την υλοποίηση ενός σημαντικού έργου που θα βελτίωνε ουσιαστικά την εικόνα της.

8. Είναι αποτελεσματικές οι πολιτικές που εφαρμόζονται.

Δεδομένου ότι οι εφαρμοζόμενες πολιτικές απέχουν πολλές φορές από τις εξαγγελθείσες και από τις ανάγκες του μέσου πολίτη, κρίνονται αναποτελεσματικές.

Σημαντικό επίσης είναι η αναγνώριση των λαθών από τους φορείς που είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή των πολιτικών και η, κατά το δυνατόν, διόρθωση αυτών.

9. Τι θα αλλάζετε ως προς τις εφαρμοσθείσες πολιτικές για την ανάπτυξη της πόλης;

Πιστεύω ότι ο πολίτης πρέπει να είναι πλήρως ενημερωμένος όσον αφορά τον μελλοντικό σχεδιασμό για την ανάπτυξη της πόλης. Γι' αυτό πρέπει να υλοποιηθεί ένας ανοιχτός διάλογος που θα θέσει επί τάπητος όλα τα ζητήματα και θα βάλει συγκεκριμένους στόχους. Ο διάλογος αυτός πρέπει να έχει συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, να συμπεριλάβει όλους τους φορείς που δραστηριοποιούνται στην πόλη και οποιονδήποτε μεμονωμένο πολίτη θέλει να συμμετάσχει σε αυτόν.

Την πρωτοβουλία για όλα τα ανωτέρω θα μπορούσε να την έχει η δημοτική αρχή, η οποία θα δεσμευθεί για τον προγραμματισμό υλοποίησης των αποφασισθέντων.

10. Θεωρείτε πως την τελευταία δεκαετία το πρόσημο των αλλαγών ήταν θετικό η αρνητικό;

Την τελευταία δεκαετία, το πρόσημο των αλλαγών ήταν αρνητικό.

11. Ποιές είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Σπάρτη (ή άλλες πόλεις) σε σχέση με τον δημόσιο σχεδιασμό?

Είναι η δημιουργία υποδομών και η βελτίωση των υφιστάμενων, οι οποίες θα εξυπηρετούν τον πολίτη. Εδώ δεν θα πρέπει να περιοριστούμε στην ύπαρξη υποδομών στους τομείς υγείας, παιδείας ή του πολιτισμού αλλά και σε άλλες "μικρότερες" ή "ασήμαντες" όπως η κακή κατάσταση πολλών πεζοδρομίων της πόλης, η έλλειψη δημοτικών χώρων στάθμευσης, το κυκλοφοριακό πρόβλημα τις ώρες αιχμής κ.ά.

12. Τι απαιτείται στα πλαίσια του Δημόσιου σχεδιασμού για μια βιώσιμη ανάπτυξη στην Σπάρτη.

Για την βιώσιμη ανάπτυξη στην πόλη της Σπάρτης απαιτείται μια ολοκληρωμένη μελέτη η οποία θα δει την πόλη σαν ενιαίο σύνολο και όχι αποσπασματικά (όπως π.χ. έχει γίνει στο παρελθόν με την Λεωφόρο Κων/νου Παλαιολόγου). Μία τέτοια μελέτη θα καταγράψει τα προβλήματα της πόλης σε όλους τους τομείς και θα προτείνει λύσεις για το κυκλοφοριακό, την ανάδειξη και ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων (όπως ο λόφος ΞΕΝΙΑ), την δημιουργία νέων κοινόχρηστων χώρων, την αρμονική και λειτουργική διασύνδεση της πόλης με τους αρχαιολογικούς χώρους και τους χώρους του υδάτινου στοιχείου που την περιβάλλουν κ.λπ.

Την πρωτοβουλία πρέπει να έχει και πάλι η δημοτική αρχή που θα πρέπει να ακούσει και την τοπική κοινωνία για την διαμόρφωση των βασικών κατευθύνσεων που πρέπει να χαραχθούν.

Κατά τη γνώμη μου θα πρέπει να εξεταστεί ακόμα και η δυνατότητα αναθεώρησης παλαιότερων αποφάσεων για συγκεκριμένα έργα, τα οποία αν αντιμετωπιστούν με τα νέα δεδομένα, ενδεχομένως να καταλήξουμε σε διαφορετικές προτάσεις αναφορικά με την υλοποίησή τους.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 7

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

1. Ποιοι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες θεωρείτε ότι επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης;

Η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Σπάρτης βασίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα καθώς η εύφορη γη της παράγει εξαιρετικής ποιότητας προϊόντα και στον τουρισμό λόγω της ιστορίας της που την έχει κάνει γνωστή σε όλο τον κόσμο. Επίσης σημαντική είναι και η λειτουργία κάποιων εγκαταστάσεων στον τομέα της παραγωγής, μεταποίησης και τυποποίησης.

2. Πως θα τους ιεραρχούσατε;

Αγροτικός Τομέας

Τουρισμός

Λειτουργία μονάδων παραγωγής, μεταποίησης και τυποποίησης.

3. Θεωρείτε πως στην πόλη της Σπάρτης συμμετέχει το κοινό στη διαμόρφωση της πολιτικής;

Δυστυχώς στην πόλη της Σπάρτης το κοινό περιορίζεται στο να ασκεί κριτική στην πολιτική που εφαρμόζει κυρίως ο Δήμος και όχι να συμμετέχει ενεργά στην διαμόρφωσή της.

4. Εντοπίζετε στασιμότητα στην εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής; παρακαλώ αιτιολογείστε την απάντησή σας;

Θεωρώ πως υπάρχει σημαντική καθυστέρηση στην εξέλιξη της δημόσιας πολιτικής εξαιτίας κυρίως των γραφειοκρατικών διαδικασιών που ουσιαστικά εμποδίζουν την ολοκλήρωση των έργων εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών.

5. Ποιες πολιτικές αποφάσεις στο πρόσφατο ή προγενέστερο παρελθόν έχουν διαμορφώσει τις συνθήκες σήμερα για την πόλη;

Η δημιουργία πανεπιστημιακών σχολών, η λειτουργία του στρατοπέδου, η ανάπτυξη και συντήρηση του επαρχιακού οδικού δικτύου, η ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου του Μυστρά..

5. Τι θα προτείνατε για το μέλλον της πόλης;

Την κατασκευή του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου. Την κατασκευή του νέου Νοσοκομείου (που ανεγείρεται ήδη). Την ανάδειξη και προβολή των αρχαιολογικών χώρων και της καστροπολιτείας του Μυστρά. Την διασύνδεση των χώρων αυτών μεταξύ τους, ώστε να διευκολύνεται ο επισκέπτης. Την ανάδειξη και προβολή του φυσικού πλούτου της περιοχής, όπως ο ποταμός Ευρώτας, οι πηγές του "Κνακίωνα", το άλσος του "Γουδέ" κ.α.. Την ανάπλαση της οδού Κων/νου Παλαιολόγου καθώς και των πλατειών εκτός της κεντρικής πλατείας, ώστε να ζωντανέψουν οι μικρότερες συνοικίες και γειτονιές. Τέλος την πεζοδρόμηση και την αξιοποίηση του Ξενία.

6. Ποια ελλείμματα εντοπίζετε ως προς τη δημόσια πολιτική;

Όπως προανέφερα την γραφειοκρατία, την έλλειψη συντονισμού των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών, τον ελλιπή έλεγχο και την ανάληψη και απόδοση ευθυνών.

7. Συγκρινοντας με άλλες πόλεις αντιστοίχου μεγέθους, πως θα αξιολογούσατε τη Σπάρτη;

Η Σπάρτη είναι μία όμορφη πόλη κυρίως λόγω της ρυμοτομίας της, γνωστή σε όλο τον κόσμο για την ιστορία της με πολλές προοπτικές ανάπτυξης.

8. Είναι αποτελεσματικές οι πολιτικές που εφαρμόζονται?

Έχοντας σαν δεδομένο το γεγονός ότι κάθε τέσσερα χρόνια έχουμε αλλαγή ηγεσίας στον Δήμο, εκ των πραγμάτων καμία πολιτική δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική στο βαθμό που θα μπορούσε να ήταν.

9. Τι θα αλλάζετε ως προς τις εφαρμοσθείσες πολιτικές για την ανάπτυξη της πόλης;

Θα επεδίωκα την συνεργασία όλων των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης, α' και β' βαθμού, ώστε να καταρτισθεί ένα βιώσιμο σχέδιο ανάπτυξης προς όφελος της πόλης και των κατοίκων της.

10. Θεωρείτε πως την τελευταία δεκαετία το πρόσημο των αλλαγών ήταν θετικό ή αρνητικό;

Είναι θετικό με πολλά περιθώρια βελτίωσης.

11. Ποιές είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Σπάρτη (ή άλλες πόλεις) σε σχέση με τον δημόσιο σχεδιασμό?

Η κυριότερη πρόκληση θεωρώ πως είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ώστε να μπορούν να παραμένουν οι νέοι στην πόλη τους.

12. Τι απαιτείται στα πλαίσια του Δημόσιου σχεδιασμού για μια βιώσιμη ανάπτυξη στην Σπάρτη

Να εστιάσουμε στους παράγοντες που διαμορφώνουν την βιώσιμη ανάπτυξη, δηλαδή στην επίτευξη της κοινωνικής ισότητας, στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και των πόρων του και στην οικονομική ζωτικότητα και ποιότητα ζωής.

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ' ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΙΟΤΙΚΗ
ΕΡΕΥΝΑ**

Α/Α	ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ
1	<p>ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΒΑΙΩΤΗΣ - Έχει διατελέσει αντιπρόεδρος του Συνδέσμου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Ν. Λακωνίας (2005-2012). Επί σειρά ετών ήταν πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της Αναπτυξιακής Εταιρείας Πάρωνα - Ταυγέτου ΑΕ, μέλος του Δ.Σ. της ΤΕΔΚ Ν. Λακωνίας και μέλος του Δ.Σ. της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Ν. Λακωνίας.</p> <p>Αγρότης με συνδικαλιστική δράση στη Λακωνία, ασχολείται από το 1986 με την Τοπική Αυτοδιοίκηση.</p> <p>Στις αυτοδιοικητικές εκλογές του 2014, εκλέχθηκε Δήμαρχος Σπάρτης – μια θητεία.</p>
2	<p>ΠΕΡΙΛΗΣ ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ</p> <p>Πρόεδρος Τοπικής Κοινότητας</p>
3	<p>ΝΕΟΚΛΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΣ:</p> <p>Βουλευτής Λακωνίας και κάτοικος Σπάρτης/ ιατρός στο επάγγελμα</p>

4	<p>ΧΛΩΡΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ</p> <p>Δ/ντης τεχνικών υπηρεσιών στην Π.Ε. Λακωνίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου / μόνιμος κάτοικος περιοχής Σπάρτης</p>
5	<p>ΑΔΑΜΑΝΤΙΑ ΤΖΑΝΕΤΕΑ</p> <p>Γεννήθηκε στη Σπάρτη, όπου διαμένει μέχρι σήμερα. Είναι Πτυχιούχος Ελληνικής Φιλολογίας του Ιστορικού-Αρχαιολογικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει έντονη ενασχόληση με την πολιτική ζωή. Είναι έγγαμη και έχει αποκτήσει έναν γιο. Από το 2010 - 2019 εκλεγμένη Αντιπεριφερειάρχης της Περιφερειακής Ενότητας Λακωνίας. – Στις τελευταίες δημοτικές εκλογές ήταν υποψήφια για τον Δήμο της Σπάρτης, όμως ο συνδυασμός της στον 2ο γύρο ήταν δεύτερος .</p>
6	<p>ΝΙΚΟΣ ΓΡΙΒΑΣ</p> <p>Υπάλληλος της Τεχνικής υπηρεσίας του Δήμου Σπάρτης (από το 1999)</p>
7	<p>ΒΕΡΟΥΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ:</p> <p>Αντιπεριφερειάρχης Περιφερειακής Ενότητας Λακωνίας (με έδρα την Σπάρτη),</p>

	δημότης Σπάρτης και πρώην υπάλληλος της τεχνικής υπηρεσίας του Δήμου Σπάρτης.
--	---

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ' ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

- 1.ΠΟΙΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΌΤΙ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ;
- 2.ΠΩΣ ΘΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΑΡΧΟΥΣΑΤΕ;
- 3.ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΠΩΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ;
- 4.ΕΝΤΟΠΙΖΕΤΕ ΣΤΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ; ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΑΙΤΙΟΛΟΓΕΙΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ;
- 5.ΠΟΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΦΑΤΟ Η ΠΡΟΓΕΝΕΣΤΕΡΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΕΧΟΥΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΙ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΣΗΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ;
- 5.ΤΙ ΘΑ ΠΡΟΤΕΙΝΑΤΕ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ;
- 6.ΠΟΙΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ ΕΝΤΟΠΙΖΕΤΕ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ;
- 7.ΣΥΓΚΡΙΝΟΝΤΑΣ ΜΑ ΑΛΛΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ, ΠΩΣ ΘΑ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΣΑΤΕ ΤΗ ΣΠΑΡΤΗ;
- 8.ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ
- 9.ΤΙ ΘΑ ΑΛΛΑΖΕΤΕ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΕΦΑΡΜΟΣΘΕΙΣΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ;
- 10.ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΠΩΣ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟ ΠΡΟΣΗΜΟ ΤΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ ΗΤΑΝ ΘΕΤΙΚΟ Η ΑΡΝΗΤΙΚΟ;